

Slovko

ČASOPIS
GRÉCKOKATOLÍCKEJ CIRKVI

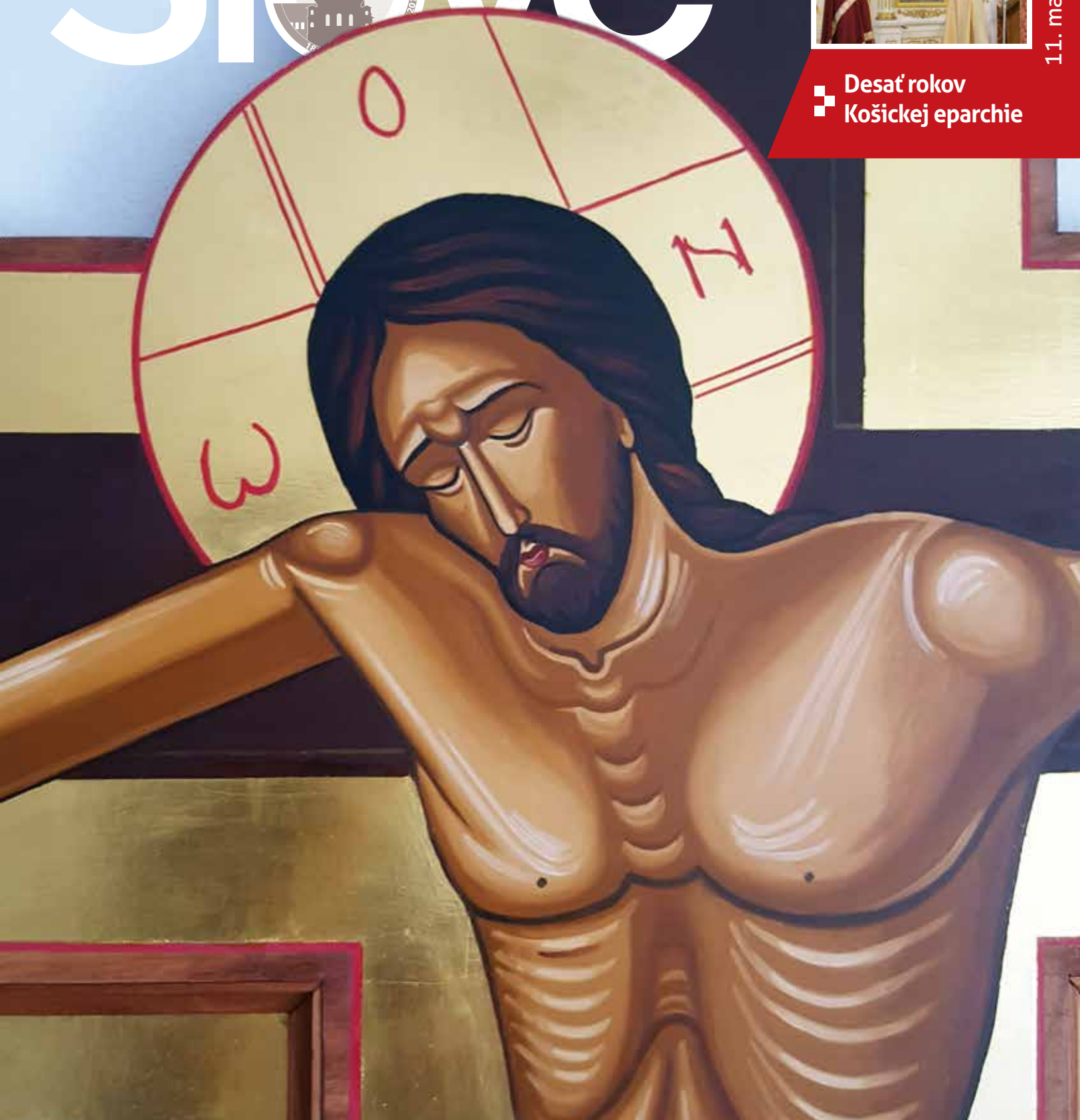

5 – 6

11. marec 2018

Desať rokov
Košickej eparchie

NA TÉMU

Príprava
na stretnutie P18
O2H rozmýšľať

ROZHOVOR

s bývalým
disidentom
Františkom
Mikloškom

RODINA

Rodina
rodine

Maďarská gréckokatolícka cirkev

 Juraj Gradoš
foto: wikimedia.org; 4.bp.blogspot.com;
bucsujaras.hu

Severovýchod Maďarska bol do roku 1818 súčasťou Mukačevskej eparchie. Práve na prelome 17. a 18. storočia sa aj v tomto regióne udiali slzenia ikon Presvätej Bohorodičky.

Máriapócs

Prvé slzenie bolo v Máriapócsi. Je to malé mesto (od roku 1993) v Nyíregyházskej eparchii, ktoré sa ako Pócs spomína prvýkrát v roku 1280. 4. novembra 1696 videli veriaci slziť ikonu Presvätej Bohorodičky z roku 1675. Napísal ju Štefan Papp temperou na omnoho staršiu, už poškodenú ikonu napísanú na javorovom dreve. Nasledujúci deň sa tu zbehol veľký zástup. Susedný rímskokatolícky kňaz priniesol k ikone umierajúce dieťa. Keď sa jej

dotklo, ozdravelo. Slzenie trvalo do 8. decembra. Cisár Leopold I., ktorý vnímal víťazstvo nad Turkami (1697) ako zásah na príhovor miestnej Presvätej Bohorodičky, dal ikonu previesť do Viedne (dnes je v Svätoštepánskom dóme) a tu bola v roku 1707 umiestnená jej kópia. Aj tá v roku 1715 začala roniť slzy (1., 2. a 5. augusta). Poslednýkrát ikona plakala v decembri 1905 s prestávkami takmer celý mesiac.

V roku 1749 sa na mieste usadili baziliáni a postavili monastier. Komunitu doplnili v roku 1915 baziliáni z Krásneho Brodu (ich monastier bol počas vojny zničený). V roku 1756 na mieste pôvodného dreveného chrámu vyrástol murovaný chrám s dvomi vežami z roku 1856, ktorý v roku 1948 pápež Pius XII. povýšil na baziliku minor. Bazilika sa nachádza aj v erbe mesta. Chrámové odpusty sa tu konajú na sviatok sv. Eliáša (20. júla), v deň Zosnutia Presvätej Bohorodičky (15. augusta) a na jej narodenie (8. septembra).

18. augusta 1991 na tomto mieste pápež Ján Pavol II. slávil svätú liturgiu v maďarčine pred asi tristo tisíc veriacimi. Na pamiatku tejto udalosti bol založený *Memorial Park* s obrovskou drevenou sochou Krista. V roku 2003 bola práve táto svätýňa prijatá do európskej mariánskej siete za Maďarsko. V roku 2011 bola dokončená replika pôvodného dreveného chrámu zo 17. storočia, kde je umiestnená ďalšia kópia ikony.

Sajópálfala

Ďalšie slzenie bolo v Sajópálfale (hist. Pálfalva-Sajó, po slovo Pavlovce nad Slanou), ktorá sa nachádza

v maďarskej Miškoveckej eparchii neďaleko Miškovca. Obec sa prvýkrát spomína v roku 1320 ako Pálfalva. Názov obce je odvodený od pomenovania rodu majiteľov dediny (Pál). Rusíni sa do obce dostali po povstaní Františka II. Rákociho v rokoch 1703 – 1711. Význam tejto rusínskej kolonizácie je dnes vyjadrený aj trojramenným krížom v erbe obce. Po roku 1818 bola farnosť do vytvorenia Miškoveckého apoštolského exarchátu 4. júna 1924 súčasťou Prešovskej eparchie.

Medzi 6. januárom (Narodenie Pána) a 16. februárom 1717 (Stretnutie Pána) sa v miestnom gréckokatolíckom drevenom chráme (ktorý si možno gréckokatolíci priniesli so sebou) udial zázrak krvavého slzenia naprestolného obrazu Presvätej Bohorodičky. Išlo o štvrtý takýto zázrak v krátkom časovom slede v miestnej cirkvi. Olejomalba na plátne začala slziť v čase svätej liturgie v prvý deň sviatku Narodenia Pána. Tieto krvavé slzy v miestnych silných mrazoch nezmrzli a nevyschli, ani keď boli vystavené vysokému teplu. Po štyroch týždňoch počas vyšetrovania vtedajší generálny vikár nožom odstránil jednu z krvavých slz, na čo začal obraz znovu slziť. Obraz bol na podnet jágerského biskupa uložený v Jágri (Eger), a tam napriek urgenCIám a prosbám gréckokatolíkov i ich duchovenstva zostal až 256 rokov. Do roku 1946 bol v chráme minoritov v Jágri, neskôr v ich kláštore v Pécsirigu (Pécska diecéza). Minoriti obraz korunovali. V roku 1779 veriaci postavili murovaný chrám a v roku 1892 k nemu pristavali vežu. V roku 1930 tvorili gréckokatolíci 90% obyvateľov dediny.

V roku 1927 bola kópia obrazu prinesená do miestneho chrámu. Ale originál bol gréckokatolíkom navrátený až 25. októbra 1973. Je to jediný zázračný obraz v Maďarsku, ktorého originál je v gréckokatolíckom chráme. Odpustová slávnosť sa v obci koná na sviatok Zoslania Svätého Ducha. Druhá slávnosť súvisí s navrátením obrazu a koná sa v tretiu októbrovú nedeľu.

Z OBSAHU

- 5 Doladíme akordy
slovo Svätého Otca
- 6 Veľké dobro sa rodí...
- 15 Arcibiskupská rezidencia
- 16 J. Majchrák – M. Hanus:
Cyril Vasil: Kresťan by mal byť
hrdinom
- 17 Gréckokatolíci v Slovenskom
štáte
- 18 Charakteristika ruských
ikonopiseckých škôl
- 20 V náručí v bezpečí
- 22 Michal Lacko SJ
- 24 ... priniesli svetlú budúcnosť
rozhovor s F. Mikloškom
- 26 Dotyky pustovníka
svedectvo
- 27 Nedobrovoľná zdravotná
starostlivosť
- 28 Rodina rodine
- 31 Sviece
- 32 Noemi
biblické postavy
- 34 Ikony Bohorodičky
- 35 Nie je hra ako hra
príbeh

Slovo

oficiálny časopis
Gréckokatolíckej cirkvi na Slovensku
www.casopisslovo.sk

Ročník 50. Periodicita vydávania: dvojtýždenník.
Adresa redakcie: SLOVO, Hlavná 3, 080 01 Prešov,
tel.: 051/756 26 42, 0911 711 263.

Číslo účtu: SK45 0200 0000 0032 1020 6959
SWIFT KÓD: SUBASKBX, KS: 0558, ŠS: 2018, VS: vaše PŠČ.

Vydavateľia: Gréckokatolícke arcibiskupstvo Prešov,
Hlavná 1, 081 35 Prešov, IČO 00179205.

Petra, n. o., Hlavná 1, 080 01 Prešov, IČO 37886622.

Cirkevné schválenie:

Gréckokatolícke biskupstvo v Prešove, č.j. 3317/99.

Šéfredaktor:

ThLic. Juraj Gradoš, PhD. (sefredaktor@casopisslovo.sk)

Výkonný redaktor:

Mgr. Drahomíra Kolesárová (redakcia@casopisslovo.sk)

Redaktori:

ThLic. Jaroslav Girovský (spravodajstvo@casopisslovo.sk)

PaedDr. Helena Krenická (inzerca@casopisslovo.sk)

Martin Grošík (distribucia@casopisslovo.sk)

Jazyková úprava:

PhDr. Adriana Matofáková, PhD. (adriana.matolakova@gmail.com)

Cenzori: PaedDr. František Dancák,

ThDr. Miroslav Dancák, PhD., ThDr. Milan Kuzmiak, PhD.

Redakčná rada:

Mgr. Petra Jakubová, Mgr. Ján Hreško, PaedDr. František Dancák,

Miroslav Dargaj, Mgr. Daniel Dzurovčin, Mgr. Stanislav Gábor,

ThLic. Juraj Gradoš, PhD., doc. ThDr. Michal Hospodár, PhD., PhDr. Va-

léria Juričková, PhD., doc. ThDr. PaedDr. Ing. Gabriel Paľa, PhD.

Redakcia si vyhradzuje právo na úpravu príspevkov. Nevyžiadane

dané rukopisy a fotografie nevraciam. Neoznačené snímky

pochádzajú od autora článku. Neoznačené správy sú zo servisu

TK KBS. Za obsah inzerátov neručíme. Účelom právnej

poradne nie je poskytovanie právnych služieb v zmysle zákona

o advokácii, ale iba poskytnutie informácií k problematike

obsiahnutej v konkrétnych otázkach. Obsah poskytnutých

informácií je prítomne závislý od obsahu položených otázok.

Tlač a distribúcia: Alfaprint, Martin.

ISSN 1335-7492. EV 182/08.

Uzavierka pre číslo 8/2018: 28.03.2018

Titulná strana: Ukrižovanie Sekčov – detail (foto: Juraj Gradoš)

SKÚSEŇ generácie

Moje deti dnes až neveriacky počúvajú moje rozprávanie o mojej mladosti. O svete bez mobilov, internetu, *online* hier. O svete, ktorý bol diametrálne odlišný od toho ich. Nečudujem sa, že tomu odmietajú veriť. Rovnako ako ja si neviem predstaviť, ako by som dokázal žiť vo svete, v ktorom vyrastali moji rodičia. Nerozumiem mu rovnako ako moje deti tomu môjmu. Prečo? Ak budeme pozorne hľadať dôvod, vyvstanú mnohé, no jedným z najdôležitejších je generačná skúsenosť. Každá generácia si zažila svoje. Moja, označovaná za Husákové deti, má čerstvo v pamäti udalosti okolo roku 1989. Nemyslím tým iba revolúciu, ale aj „vrchol“ socializmu a „dno“ slobody.

Zažili sme, keď nás vyvádzali z hodín náboženstva. Dôvod? Učili sme sa a takýto žiak k „tmárskemu“ kňazovi nemá čo chodiť. Pionierske rovnošaty, spartakiády, manifestácie na 1. a 9. mája či ich nácviky na školskom dvore, ihrisku. Spomíname na nelúpané arašidy a pomaranč či mandarínku vo vrecúšku s Dedom Mrázom, ktorého sme i tak volali Mikuláš. Na zháňanie riflí či poriadnej kalkulačky z Tuzexu alebo na čiernom trhu. Na bony, závodné dovolenky v socialistických krajinách, pionierske tábory... Lacný chlieb, mlieko, vodu, elektrinu, benzín či naftu.

A potom prišiel november 1989. Zrazu sme sa dozvedeli o disidentoch, o Sviečkovej manifestácii v Bratislave rok predtým, o tom, čomu sme ako mladí celkom nerozumeli, že nie sme slobodní. A že slobodu si treba vziať, že nám ju nikto nedá.

A po novembri 1989 zasa na zdražovanie, vyššie ceny, mafiu, ktorá prerástla do zloziek štátu, únos prezidentovho syna, vulgarizmy v parlamente, neúctu, rozpoltenú spoločnosť, zahraničné filmy, ktoré sa zrazu dali kúpiť. Osobne si pamätám na trilógiu *Návrat do budúcnosti*. Celá spoločnosť žila v marazme každodennosti a dúfala v žiarivú budúcnosť.

Obdobne ako nás nechápe generácia, ktorá si neprežila našu skúsenosť, ani my sme nechápali a často ani nechápeme generácie pred nami. Nevieme, čo bytostne znamená rok 1968. Nechápeme postoje rodičov k Alexandrovi Dubčekovi. Nádeje, ktoré pramenili z predtým neuveriteľných postojov socialistického štátu: zákazu Gréckokatolíckej cirkvi a verejného náboženského života,

zatýkania, popráv, z kolektivizácie, kontingentov alebo i z učenia sa v sobotu. Ľudia dúfali v zmenu, v nástup štátu s ľudskou tvárou. A napokon nechápeme to obrovské sklamanie, ktoré prišlo so zradou, tankami a normalizáciou.

Generácia predtým zažila vojnu i totalitný fašistický štát. Zažila besnenie Nemcov a potom aj „oslobodzujúcich“ Rusov. Vypálené a vyvraždené obce. Ale i vzrast národného povedomia a hrdosti počas vlastného štátu. A čo všetko sa dá hovoriť o generáciách, ktoré už nežijú. I oni si zažili svoje, a tak majú vlastnú generačnú skúsenosť.

Sme v čase Veľkého pôstu pred sviatkami Paschy. Je to čas modlitby, pokánia a obrátenia. Obrátenia nielen duchovného, osobného, ale i pohľadu dozadu, na skúsenosti generácií pred nami, na ich trápenia, bolesti, na následky hriechu, ktorým boli vystavené, i na hriechy, ktoré páchali. Človek nevdojak pri tomto pohľade môže zosmutnieť. Toľko zla len pred sto rokmi. No tieto generácie vytrvali, nevzdali sa. Tá vojnová zanechala fašizmus a položila základ povojnovej demokracie napriek tomu, že všetko bolo už dávno rozhodnuté a naša cesta viedla v ústrety socializmu. Tá Dubčekova sa naučila povedať nahlas, že štát nemá konať zlo na občanoch, nemá konať bezprávie v mene akejkolvek ideológie, i tej najhumánnejšej. Moja sa naučila vziať si slobodu a naučiť sa slobodne žiť – byť zodpovednými k sebe i okoliu.

Čo čaká deti tretieho tisícročia? Nebudú to mať ľahké. I pred nimi stoja výzvy, boj s nepriateľom, najmä s tým schovaným v nás samých – s ľahostajnosťou, sebecktom, pohodlím. A hoci mnohí padnú rovnako, ako padli mnohí pred nimi, verím, že i táto generácia vytrvá a odovzdá posolstvo nádeje tej ďalšej. Nádeje, pre ktorú my kresťania máme jasné pomenovanie – nedel'né ráno Paschy.

Gradoš

ThLic. Juraj Gradoš, PhD., šéfredaktor

■ **Predseda komisie pre laikov, manželstvo, rodinu a mladých za Konferenciu biskupov USA arcibiskup Charles Chaput 8. februára ostro zareagoval na návrhy nemeckých biskupov požeňovať homosexuálne páry.** Uviedol, že takéto návrhy môžu zdanlivo pôsobiť ako veľkorysé a rozumné, ale v skutočnosti sú nerozvážne a znepokojujúce, keďže požeňovanie homosexuálnych zväzkov by bolo spoluúčasťou na skutku, ktorý je z morálneho hľadiska neprijateľný, a ničením katolíckeho svedectva o prirodzenosti manželstva a rodiny. (RV CZ)

■ **Svätý Otec František na osobitnej audiencii prijal 12. februára členov Melchitskej gréckokatolíckej synody biskupov na čele s patriarchom Youssefom Absim** ako záverie ich synodálneho zasadnutia, ktoré sa uskutočnilo začiatkom februára v Libanone. V nasledujúci deň bol melchitský patriarcha koncelebrantom Svätého Otca Františka pri rannej svätej omši v Dome sv. Marty, čím vyjadril plné spoločenstvo s Petrovým nástupcom. V závere omše patriarcha Youssef ocenil gestá bratstva a solidarity Svätého Otca. Melchitská gréckokatolícka cirkev patrí medzi 21 východných katolíckych cirkví a je rozšírená najmä v Sýrii, Libanone, Palestíne či Egypte. (RV)

■ **Apoštolský nuncius v Damasku kardinál Mario Zenari pripomenul 14. februára zlú situáciu v Sýrii,** kde sú verejné priestranstvá stále ostreľované mínometmi. Upozornil aj na slabú humanitárnu pomoc.

■ **Svätý Otec František slávil 14. februára vstup do pôstneho obdobia na Aventínskom vršku nad riekou Tiber.** Štáciou liturgiu s kajúcou procesiou začal na pôde benediktínov v Bazilike sv. Anzelma, odkiaľ prešiel do Baziliky sv. Sabíny na slávenie svätej omše. Znak popola udelil Svätému Otcovi kardinál Jozef Tomko, ktorý má Baziliku sv. Sabíny ako titulárny chrám.

■ **Koptská pravoslávna cirkev vysvätila 15. februára nový chrám v Egypte, ktorý je zasvätený 21 mučeníkom popraveným v Líbyi Islamským štátom.** Deň zasvätenia bol vybraný podľa dátumu, keď teroristická organizácia zverejnila video s popravou mučeníkov. (RV CZ)

■ **Ocenenie udelené šéfom slovenského rezortu diplomacie si 15. februára prevzal v Ríme arcibiskup Cyril Vasil' SJ, sekretár Kongregácie pre východné cirkvi.** Na pôde veľvyslanectva SR pri Svätej stolici mu cenu ministra za rozvoj vzájomných vzťahov so Svätou stolicou odovzdal veľvyslanec Peter Sopko. (RV)

Zbor svätého Romana Sladkopevca v Taliansku

Mužský spevácky Zbor svätého Romana Sladkopevca, ktorého členovia sú seminaristi Gréckokatolíckeho seminára blahoslaveného biskupa Pavla Petra Gojdiča v Prešove uskutočnil 8. – 12. februára koncertné turné v rímskokatolíckej farnosti Terzorio s filiálnou farnosťou Pompeiana v severozápadnej časti Talianska na pobreží Stredozemného mora. Iniciátorom koncertov bol správca farnosti Terzorio otec Jaroslav Lajčiak, slovenský gréckokatolícky kňaz, ktorý zároveň pôsobí aj ako vysokoškolský učiteľ kánonického práva v Ríme. Cieľom návštevy bolo vzájomné povzbudenie vo viere s miestnymi veriacimi prostredníctvom liturgických zborových spevov byzantského obradu.

Cestou do Talianska sa zbor zastavil aj v gréckokatolíckej farnosti v Trenčíne, kde bohoslovci svojím spevom sprevádzali svätú božskú liturgiu, po ktorej nasledoval koncert byzantských spevov. Finančný výťažok z koncertu bol venovaný na výstavbu gréckokatolíckeho Chrámu sv. Cyrila a Metoda v Trenčíne.

Zbor svätého Romana Sladkopevca pri Gréckokatolíckom kňazskom seminári blahoslaveného biskupa Pavla Petra Gojdiča v Prešove existuje od roku 1993. Jeho hlavným cieľom je sprevádzať bohoslužby a šíriť dedičstvo byzantskej liturgickej hudby. (M. Dargaj; foto: D. Gromoš)

Slovenská kňazská reprezentácia získala na Majstrovstvách Európy v halovom futbale bronzové medaily

Majstrovstvá Európy kňazov v halovom futbale sa v tomto roku konali 5. – 9. februára 2018 v talianskej Brescii. Slovenskí kňazi vyhrali základnú skupinu, keď postupne zdolali Slovinsko, Ukrajinu a nakoniec aj favorita skupiny Chorvátsko. Vo štvrtfinále zvíťazili nad Rakúskom a semifinále s Portugalskom bolo jediným zápasom, v ktorom ťahali za kratší koniec. Slovenskí kňazi vyhrali svoje posledné vystúpenie v zápase o tretie miesto s Maďarskom a zopakovali bronzový úspech zo Slovinska z roku 2013.

Finálový zápas medzi Poľskom a Portugalskom sa skončil víťazstvom Poľska 1 : 0. Poliaci získali majstrovský titul už šiestykrát a prerušili trojročnú neporaziteľnosť portugalských kňazov, ktorí v histórii zdvihli víťaznú trofej celkovo štyri razy.

Spomínané majstrovstvá nie sú len športovým zápolením, významnú úlohu tu majú aj stretnutia európskych kňazov mimo futbalových hál – spoločné slávenie eucharistie a neformálne bratské stretnutia.

V roku 2019 sú kňazi futbalisti pozvaní do Čiernej Hory, aby tam zabojovali o európsky titul. Toto bol už dvanásť ročník tejto športovej udalosti, ktorá sa začala v Rakúsku v roku 2003. Slovensko sa stalo pravidelným účastníkom šampionátu v roku 2009 v portugalskej Brage a v roku 2016 usporiadalo jeho jubilejný desiaty ročník, ktorý sa uskutočnil v Michalovciach. (S. Zimovčák)

Dolad'me akordy

Marek Baran
foto: wikimedia.org

Odvaha Krista

Svätý Otec František pred modlitbou *Anjel Pána* rozlomil Božie slovo o uzdravení malomocného. Povedal: „Dnešná evanjeliová stať nám hovorí o uzdravení človeka trpiaceho na malomocenstvo. Situácia malomocného bola skutočne žalostná, pretože podľa dobového spôsobu zmýšľania bol považovaný za nečistého i pred Bohom, nielen pred ľuďmi. Preto malomocný z evanjelia úpenlivo prosí Ježiša týmito slovami: ‚Ak chceš, môžeš ma očistiť‘ (Mk 1, 40). Keď to Ježiš počul, súcitil s ním. Je veľmi dôležité upriamiť našu pozornosť práve na tento Ježišov vnútorný poryv. Ak totiž človek nevstúpi do Ježišovho srdca, plného súcitu a milosrdenstva, nemôže pochopiť Kristovo dielo, ba ani osobu samotného Krista. Je to práve milosrdenstvo, ktoré vedie Ježiša Krista k tomu, aby podal malomocnému mužovi svoju ruku. Ten najväčší šok ale nastáva vtedy, keď sa Ježiš malomocného dotýka, pretože Mojžišov zákon to úplne zakazoval. Dotknúť sa malomocného znamenalo nakaziť sa aj zvnútra, duchovne, t. j. stať sa nečistým. V tomto prípade ale nejde o vplyv malomocného na Ježiša, aby ho nakazil. Práve naopak. Ježiš vplýva na malomocného, aby ho očistil. Na tomto uzdravení, popri súcite a milosrdenstve, tiež obdivujeme i Ježišovu odvahu. On totiž nedbá ani na možné nakazenie sa, ani na predpisy. Vnútorne je pohnutý len vôľou oslobodiť daného človeka z choroby, ktorá ho suzuje. Bratia a sestry, nijaká choroba nie je príčinou

nečistoty. Choroba má zaiste vplyv na celú osobu, ale v nijakom prípade nenaruša jej vzťah s Bohom. Naopak. Chorý človek môže byť ešte viac zjednotený s Bohom. Naproti tomu, hriech je to, čo nás robí nečistými. Egoizmus, pýcha, účasť vo svete korupcie – to sú choroby srdca, z ktorých sa treba očistiť. Zakaždým, keď s kajúcim srdcom

„Kto vyznáva vlastné hriechy
s pokorou a úprimnosťou,
získava odpustenie
a opäť nadobúda spojenie
s Bohom a s bratmi.“

(twitter Svätého Otca Františka
14. februára 2018)

pristúpime k sviatosti zmierenia, Pán i nám zopakuje: ‚Chcem, buď čistý!‘ Akú veľkú radosť to spôsobuje! Zmizne malomocenstvo srdca a my opäť môžeme radosťne prežívať náš synovský vzťah s Bohom a znovu byť plne zaradení do spoločenstva.“ (úryvok príhovoru z 11. februára 2018)

Zastav sa, pozeraj, vráť sa!

Na začiatku Veľkého pôstu pápež František povzbudil veriacich vo svojej homílii takto: „Pôstne obdobie je vhodným časom doladiť falošné akordy nášho kresťanského života

a prijať vždy novú, radostnú a nádejplnú zvesť o Pánovej Pasche. Cirkev nám vo svojej materinskej múdrosti navrhuje venovať osobitnú pozornosť všetkému, čo by mohlo vnášať hrdzu a chlad do nášho veriaceho srdca. Pôstne obdobie je zvlášť príhodným časom, v ktorom môžeme odhaliť mnohé pokušenia a umožniť, aby naše srdce bilo podľa pulzu Ježišovho srdca. Celá táto liturgia je presiaknutá takýmto duchom a možno povedať, že sa ozýva v troch slovách, ktoré sa nám ponúkajú, aby zohriali srdcia veriacich: zastav sa, pozeraj sa, vráť sa. Zastav sa trochu a zanechaj tento nepokoj a nezmyselné naháňanie sa, ktoré naplňa srdce trpkosťou z pocitu, že človek nikdy k ničomu nedôjde. Zastav sa, zanechaj tento tlak, nútiači ťa žiť zrýchlene, ktorý rozptyľuje, delí, a napokon ničí čas na rodinu, čas na priateľstvo, čas na deti, čas na starých rodičov, čas na vďaku... čas na Boha. Zastav sa trochu pred sklonom chcieť mať všetko pod kontrolou, chcieť všetko vedieť, všetko devastovať. Tieto postoje sa v tebe rodia, keď zabudneš na vďaku za dar, ktorým je život a toľké dobré, ktoré si dostal. Zastav sa trochu pred ohlušujúcim hlukom, v ktorom odumiera a stráca sa náš sluch a necháva nás zabúdať na plodnú a tvorivú moc ticha. Zastav sa pred prázdnotou toho, čo je chvíľkové, prchavé a povrchné, čo nás zbavuje koreňov, vzťahov a hodnoty spoločného kráčania životom. Zastav sa. Postoj, aby si sa mohol pozerieť a kontemponovať! Pozeraj. Hľad' na znamenia, ktoré nedovolia uhasiť lásku, ktoré udržiavajú pri živote oheň viery a nádeje. Živé tváre, vyžarujúce nehu a Božiu dobrotu, ktorá pôsobí medzi nami. Pozeraj na tvár našich rodín, ktoré sa deň čo deň rozhodujú kráčať životom s veľkým úsilím uprostred toľkých neistôt a tiesní a ktorí sa nevzdávajú snahy vytvoriť zo svojho domu školu lásky. Pozeraj na kajúce tváre toľkých, čo sa snažia uzdraviť svoje omyly a chyby a vychádzajú zo svojich bied a bolestí snažia sa tieto situácie premeniť, a kráčať ďalej životom. Pozeraj a kontemponuj tvár ukrižovanej Lásky, ktorá aj dnes z kríža dáva nádej; ruku vytretú k tým, čo sa tiež cítia ukrižovaní, ktorí vo svojom živote zakúšajú ťarchu pádov, oklamania a ilúzií. Hľadieť na jeho tvár je pozvanie, plné nádeje tohto pôstneho obdobia, aby sme premáhali démonov nedôvery, apatie a rezignácie. Tvár, ktorá nás povzbudzuje volať: ‚Božie kráľovstvo je možné!‘ Zastav sa, pozeraj a vráť sa. Vráť sa do domu tvojho Otca. Vráť sa bez strachu do túžobného a otvoreného náručia svojho Otca, plného milosrdenstva, ktorý ťa čaká. Vráť sa! Neboj sa: toto je príhodný čas vrátiť sa domov, do domu môjho Otca a vášho Otca (porov. Jn 20, 17). Toto je čas, aby sme sa nechali dotknúť srdca.“ (úryvok homílie zo 14. februára 2018)

Veľké dobro sa rodí len Z VEĽKEJ OBETY

Košická eparchia oslávila 18. februára 10. výročie povýšenia Košického apoštolského exarchátu na stupeň samostatnej eparchie, ktoré sa uskutočnilo 30. januára 2008 apoštolskou konštitúciou *Qui successimus* (Ako nástupcovia) emeritného pápeža Benedikta XVI.

 Jaroslav Girovský
foto: D. Kováč, P. Hric

Slávnosť sa začala archijerejskou svätou liturgiou v Katedrálom chráme Narodenia Presvätej Bohorodičky v Košiciach, ktorej predsedal vladyka Milan Chatur CSsR, košický eparchiálny biskup. Druhou časťou programu osláv bola vernisáž výstavy akvarelov všetkých chrámov Košickej eparchie, ktoré vytvorila bieloruská výtvarníčka Julia Suzková na základe fotografií Zdenka Dzurjanina, autora projektu *Kostoly Slovenska*.

Vladyku Milana a veriacich Košickej eparchie prišiel pozdraviť Mons. Bernard Bober, arcibiskup metropolita rímskokatolíckej Košickej arcidiecézy. Hoci sa pre svoje povinnosti nemohol zúčastniť na svätej liturgii, v jej úvode sa prihovril prítomným. Vyjadril svoju radosť z pôsobenia východnej

cirkvi v Košiciach a vznik Košickej eparchie označil za mimoriadnu udalosť. „Cesta vašej eparchie nebola ľahká... Ale toto všetko bolo v Božom pláne,“ povedal arcibiskup a pokračoval: „Dnešné ráno som vás prišiel pozdraviť a popriať vám rozvoj vašej miestnej cirkvi – eparchie na čele s vladykom a potom ďalšími v Božom pláne, ktokoľvek po ňom príde, aby sa vždy vyplnil Boží poriadok a Božia vôľa... Nech je Boh pochválený za všetko, čo urobil, a vyzývajte ho dnes pri liturgii, aby bol s vami vo všetkom.“ V závere príhovoru adresoval svoje slová priamo vladykovi Milanovi: „Nech sa ti s pomocou Božieho Ducha a všetkých vašich patrónov vždy podarí viesť bohumilý život a viesť týchto ľudí k Bohu!“

Na slávnosti sa zúčastnili zástupcovia rehoľných a mníšskych spoločenstiev, ktoré pôsobia na území Košickej eparchie, protopresbyteri a ďalší kňazi či významní hostia.

Výzva budovať Cirkev

Vladyka Milan Chatur, ktorý bol zároveň kazateľom na slávnosti, sa v spomienkach vrátil do ťažkých začiatkov exarchátu, ktorému mnohí nepriali, a poukázal na udalosť povýšenia exarchátu na eparchiu ako na dôkaz, že „ľudské slová, ľudské predsudky neznamenajú nič v pohľade na Božie ustanovenie, ktoré on prezentuje cez Cirkev, ktorú začal zhromažďovať za rozličných predsudkov a pochybností.“ Vladyka ďalej vysvetlil, že Kristus povolal učeníkov po tom, čo prišiel z púšte, kde sa postil, teda prvotné spoločenstvo Cirkvi je výsledkom jeho pôstneho zápasu. „Ako by nám chcel povedať, že k veľkým dielam Cirkvi treba pristupovať naozaj s pokorou púšte, modlitbou a pôstom... Aj dnes treba búrať mnohé predsudky, ktoré vytvára táto doba prostredníctvom rozličných správ z médií... Na základe týchto

predsudkov sa pozerá zle na Cirkev, ktorú ustanovil Kristus... Pre nás je dnes dôležité uvedomovať si, že tieto predsudky budeme búrať nielen slovné. To nestačí. Treba budovať Cirkev už v jej základnej štruktúre – ako domácu cirkev, ktorou je rodina.“ Vladyka zároveň povzbudil k úprimnému prežívaniu pôstneho času, ktorého výsledkom bude napredovanie v živote s Bohom a v spoločenstve Cirkvi. Svoju homíliu vladyka Milan zakončil slovami: „Ďakujúc Bohu za tie roky začiatkov nášho exarchátu a eparchie prosíme zároveň Máriu, tú, ktorá zotrvala pri Kristovom kríži až do konca, aby nám vyprosila milosť Svätého Ducha...“

Svätú liturgiu spevom sprevádzal katedrál-ny Miešaný spevácky zbor sv. Cyrila a Metoda pod vedením dirigentky Lucie Lovašovej. Pri tejto slávnostnej príležitosti premiérov-ozazneli viaceré skladby z ich repertoára ako *Trisvjatoje* od Lvova, *Cheruvimskaja* od Turčaninova a *prostopiniálny* nápev *mnoholitstvijsija* vo viachlasnej úprave. Výnimočnosť udalosti potvrdil aj spev *Otčenáša* od Dubenského, ktorý mal veľkú pripomienkovú hodnotu. Ako vladyka Milan sám v závere liturgie povedal, práve tento nápev zaznel na prvej liturgii, ktorou bol vladyka Milan ako exarcha uvedený do úradu pred dvadsať-jeden rokmi.

Vladyka Milan v závere liturgie vyjadril svoju vďačnosť všetkým veriacim, ktorí spolu s ním zdieľali všetky radosti i starosti na rôznych úrovniach služby. Napokon veriacim pripomenul: „Veľké dobro sa rodí len z veľkej obety. Nebojme sa obetovať Bohu to, čo najviac vieme, lebo Boh sa odmeňuje večným životom a večnosťou.“

Vladykovi Milanovi v mene kňazov a veriacich Košickej eparchie košický protosynkel otec Vladimír Tomko zaželel, aby ďalšie roky jeho života boli sprevádzané Božou milosťou. Svoju vďaku vladykovi Milanovi za jeho apoštolskú službu vyjadrili v mene veriacich slovom i kvetinovým darom aj manželia Rudíkovci z farnosti Košice-Staré Mesto.

Košická eparchia ako na dlani

Slávnosť pokračovala na Košickom eparchiálnom úrade vernisážou výstavy kolekcie 153 akvarelov všetkých chrámov Košickej eparchie. Moderátor vernisáže otec Marko Rozkoš vysvetlil, že súčasťou dedičstva cyrilo-metodskej misie na území Spiša, Abova a Zemplína sú nielen obrady, modlitby, spevy a tradície, ale aj chrámy. Z tých predstavil tie najstaršie a prezentoval aj stručný prierez históriou výstavby chrámov na území Košickej eparchie. Uvedol, že výstava je rozdelená na časť historicky vzácných chrámov, protopresbyterátnych chrámov, časť chrámov pútnických miest a napokon časť pre tie chrámy, ktorého boli

postavené po roku 1997. Upozornil aj na to, že okrem ukážky originálov umiestnených na výstavných paneloch sú v stálej expozícii vystavené zmenšené kópie originálov, keďže obrazy vytvorené technikou akvarelu sú citlivé na svetlo.

Slovo dostal aj autor fotografií všetkých chrámov Zdenko Dzurjanin. Vysvetlil svoj úmysel darovať vladykovi Milanovi Chaturovi ich obrazy a zároveň predstavil zhotoviteľku malieb – bieloruskú výtvarníčku Juliu Suzkovú, ktorá, ako uviedol, prijala jeho prosbu vytvoriť všetky tieto maľby.

Slovo dostal aj kurátor projektu *Kostoly Slovenska* Pavol Demeš, bývalý minister medzinárodných vzťahov SR, ktorý vyjadril svoju radosť, že Slovensko má ako jediné v Európe zmapované všetky chrámy v krajine a že všetky chrámy Košickej eparchie boli namaľované pri príležitosti tohto významného výročia eparchie.

Krátko sa prihovarila samotná umelkyňa Julia Suzková, ktorá opísala svoje nadšenie z myšlienky Zdenka Dzurjanina namaľovať 153 chrámov, čo dokázala za 143 dní, pričom maľbám venovala vyše tisíc hodín. Podľa jej

slov projektu venovala každú voľnú chvíľu, keďže to robila popri svojom zamestnaní.

Napokon vladyka Milan Chatur, Zdenko Dzurjanin a Julia Suzková podpísali oficiálne zmluvy, ktorými tvorcovia projektu darovali Košickej eparchii maľby všetkých jej chrámov.

Vladyka sa poďakoval za prijatý dar, o ktorom povedal: „Vy ste v týchto obrazoch darovali kus svojho života, kus svojho času a pre mňa ako biskupa zároveň i kus osudov tých ľudí, ktorí do týchto chrámov vstupujú... Za tou cerkvou nie je len maľba, za tou cerkvou je človek, ktorý kedysi prišiel na myšlienku, že chcú mať v dedine chrám. Za tou cerkvou sú ľudia, ktorých mozoľnaté ruky tento chrám postavili. Za každou cerkvou je množstvo ľudí, ktorí tam prídu zložiť svoju ťarchu pred Bohom a stretnúť sa jeden s druhým... Vám vďaka za to, že ste mi dnes akoby na dlani dali celú moju eparchiu...“

V závere vernisáže bola formou videoprojekcie premietaná úplná kolekcia obrazov, počas ktorej sa otec Marko Rozkoš poďakoval tvorcom výstavy i ďalším osobnostiam, vďaka ktorých spolupráci sa výstava uskutočnila.

■ V Kláštore Najsvätejšej Trojice sestier redemptoristiek vo Vranove nad Topľou-Lomnici sa 30. januára, na sviatok Troch svätiteľov, konalo celodenné bdenie pred Eucharistiou pri príležitosti Jubilejného roka Prešovskej archieparchie. V deň významných výročí Gréckokatolíckej cirkvi zotrvali sestry v duchu odprosovania, prosby, chvály a vďačnosti za prijaté dobrodenia. (H. Dudová)

■ V Cirkevnej základnej škole sv. Juraja vo Svidníku sa 30. januára v priestoroch školskej jedálne uskutočnil karneval. Súčasťou bola tombola s atraktívnymi cenami. Spomedzi masiek zaujali skupinové ako *Pime zdravú vodu* žiakov 6. ročníka, *Verejno-prospešné práce* žiakov 7. ročníka a *Britské školáčky* žiačok 8. ročníka. Najoriginálnejšími boli masky vodníka a traktora Zetor. (-sam)

■ Sestry Rádu sv. Bazila Veľkého v Sečovciach slávili 30. januára odpustovú slávnosť troch svätých svätiteľov – Bazila Veľkého, Gregora Teológa a Jána Zlatoústeho, patrónov kaplnky v materskom dome v Sečovciach. Svätú liturgiu slávili otec Miroslav Pohár, sečovský protopresbyter, a otec Polykarp Jacoš OSBM, ktorý v homílii povzbudil k nasledovaniu týchto patrónov v ich láske k Bohu a k blízkym. (-baz)

■ Pod záštitou prešovského arcibiskupa metropolitu Jána Babjaka SJ sa 30. januára začala modlitbová kampaň na podporu Národného stretnutia mládeže P18 v Prešove. Tím P18 taktiež spustil na svojej webovej stránke on-line prihlasovanie dobrovoľníkov, pomocníkov pri organizácii stretnutia. (komunikačný tím P18)

■ Pri príležitosti sviatku Stretnutia nášho Pána, Boha a Spasiteľa Ježiša Krista 2. februára slávil vладыka Milan Chautur CSsR, košický eparcha, s kňazmi Košickej eparchie v dôchodkovom veku svätú liturgiu v košickej katedrále. V závere svätej liturgie vладыka posvätil sviece a stretnutie s kňazmi pokračovalo na eparchiálnom úrade. (TS KE)

■ Počas fatimskej soboty na hore Zvir v Litmanovej pútnici 3. februára slávili svätú liturgiu, ktorej hlavným slúžiteľom a kazateľom bol otec Marcel Pisio, duchovný správca hory. V nasledujúci deň sa uskutočnila malá púť, ktorú duchovne viedol otec Peter Kijovský, rektor Kaplnky Nepoškvrneného počatia Presvätej Bohorodičky na hore Zvir. (D. Zimovčák)

Hierarchovia Prešovskej metropolie sa stretli so zasvätenými osobami

Zasvätené osoby pôsobiace na území Košickej eparchie sa s košickým eparchom Milanom Chauturom CSsR stretli v rámci slávenie februárovej fatimskej soboty 3. februára v bazilike minor v Michalovciach. Program sa začal prednáškou provinciálnej predstavenej sestier služobníc nepoškvrnenej Panny Márie sestry Petry Evy Sičákovej SSNPM. Archijerejskú svätú liturgiu slávil vладыka Milan, ktorý v homílii poukázal na vnútorné prežívanie vzťahu Presvätej Bohorodičky k Bohu, čím je príkladom pre všetkých.

Program pokračoval popoludní prednáškou otca Metoda M. Lukačika CSsR, viceprovinciála redemptoristov Michalovskej viceprovincie, na tému zväzku zasväteného života a psychológie s modlitbou Molebenu

k bl. hieromučeníkovi Metodovi D. Trčkovi CSsR.

Stretnutie prešovského arcibiskupa metropolitu Jána Babjaka SJ a bratislavského eparchu Petra Rusnáka so zasvätenými osobami bolo spojené so slávnosťou 10. výročia Prešovskej metropolie 4. februára v Lutine. Na slávnosti sa zúčastnilo viac ako osemdesiat rehoľníkov a rehoľných sestier. Vладыka Ján sa im v závere slávnosti poďakoval za ich pôsobenie: „Ďakujem za prácu mužských a ženských reholí a kongregácií, ktoré sa snažia šíriť radostné Kristove posolstvo cez svoje charizmy. Toto je aj váš deň, drahí rehoľníci a rehoľné sestry, stretnutie zasvätených osôb našej archieparchie.“ (M. Dupnák, ISPA; foto: M. Dupnák)

V Prešove sa konalo 25. zasadnutie Rady hierarchov Gréckokatolíckej cirkvi

Na Gréckokatolíckom arcibiskupskom úrade v Prešove sa 7. februára konalo 25. zasadnutie Rady hierarchov Gréckokatolíckej metropolitnej cirkvi *sui iuris* na Slovensku. Zúčastnili sa na ňom prešovský arcibiskup metropolita Ján Babjak SJ, košický eparcha Milan Chautur CSsR a bratislavský eparcha Peter Rusnák.

V dopoludňajšej časti rokovania odsúhlasili text pohrebu laika a zaoberali sa textom pohrebu kňaza. Prijali informáciu o preklade Katechizmu Ukrajinskej gréckokatolíckej cirkvi do slovenčiny.

Predsedom Gréckokatolíckej metropolitnej liturgickej komisie sa stal vладыka Peter Rusnák. Rada rozhodla o vydaní záverov prvého metropolitného zhromaždenia Gréckokatolíckej metropolitnej cirkvi *sui iuris*

na Slovensku a vладыka Ján podaroval obom eparchom publikáciu so závermi prvého archieparchiálneho zhromaždenia Prešovskej archieparchie.

Arcibiskup metropolita informoval hierarchov, že otec Martin Zlacký, humenský archieparchiálny vikár, bol ustanovený za koordinátora cirkevných hnutí a spoločenstiev v Prešovskej archieparchii.

Rada hierarchov odsúhlasila autorov gréckokatolíckych učebníc náboženskej výchovy a náboženstva, ktoré treba vypracovať. Vladykovia sa zaoberali aj návrhmi erbu Rady hierarchov, venovali sa aj časopisu Gréckokatolíckej cirkvi Slovo, tohtoročným výročiam Gréckokatolíckej cirkvi na Slovensku a Jubilejnému roku Prešovskej archieparchie 2018.

Popoludňajšia časť porady sa týkala hlavného bodu 25. zasadnutia Rady hierarchov – návrhu partikulárneho práva Prešovskej metropolie *sui iuris*. Preto sa na nej zúčastnil aj emeritný aténsky apoštolský exarcha Dimitrios Salachas, profesor kánonického práva, ktorý je predsedom komisie pre prípravu partikulárneho práva Gréckokatolíckej metropolitnej cirkvi *sui iuris* na Slovensku, a členovia tejto komisie. Rade hierarchov prezentovali návrh znenia partikulárneho práva, ktorý teraz potrebuje prejsť schvaľovacím procesom. (ISPA)

V Stropkove sa uskutočnila duchovná obnova o kňazskom a rehoľnom povolaní

V kláštore redemptoristov v Stropkove sa 2. – 4. februára konala duchovná obnova o kňazskom a rehoľnom povolaní pre mladých mužov. Súčasťou programu boli spoločné rozhovory, modlitby, spovede, katechézy a inšpiratívne aktivity.

Prvým hosťom stretnutia bol viceprovinciál redemptoristov otec Metod M. Lukačík CSsR, ktorý predstavil osobnosť rehoľného kňaza. Svojím svedectvom o živote na stred-

nej škole počas rozhodovania sa pre rehoľný život mladých obohatil otec Jozef Kišák CSsR, ktorý pridal aj skúsenosti zo svojho rehoľného a kňazského života. Tému Božieho volania a Božej vôle priblížil otec Jozef Jurčenko CSsR. Načrtnul aj tému obety v kňazstve, keď spomínal na prvé roky kňazstva, keď musel emigrovať a opustiť svoju rodinu. Napokon zmysel troch rehoľných sľubov rozobral otec Miroslav Bujdoš CSsR. (-mb-)

Na Devíne si pripomenuli 1150. výročie schválenia staroslovienčiny

V Kostole svätého Kríža na Devíne sa v sobotu 10. februára konalo podujatie pri príležitosti 1150. výročia schválenia staroslovienčiny za liturgický jazyk. Organizátormi osláv bolo občianske združenie *Dedičstvo otcov*, rímskokatolícka farnosť Devín, mestská časť Bratislava-Devín a Hlaholská akadémia Domu Matice Slovenskej Bratislava (HA DMS BA).

Spomienka sa začala svätou liturgiou, ktorú slávil protosynkel Bratislavskej eparchie

otec Vladimír Skyba. Nasledovala modlitba Ďakovného akatistu a prítomní si tiež mali možnosť uctiť relikvie sv. Klimenta.

Po liturgickej časti sa v miestnom dome kultúry konalo otvorenie výstavy dokumentov hlaholskej písomnej kultúry. Súčasťou bola prednáška E. Šubjakovej, lektorky Hlaholskej akadémie Domu Matice Slovenskej v Bratislave, na tému *Prvá písomná kultúra Slovákov*. (-sg)

■ **Mladí z Košického protopresbyterátu sa 9. – 11. februára zúčastnili už na 13. tematickom víkende TeV v pastoračnom centre Košickej eparchie v Dvoriankach.** Tému víkendu *Existencia diabla, jeho pôsobenie a zbrane duchovného boja* priblížil otec Jozef Harvilko, špirituál Gréckokatolíckeho kňazského seminára blahoslaveného Pavla Petra Gojdiča v Prešove. (A. Riníková)

■ **V Gréckokatolíckom mládežníckom centre Bárka 69 mladých z protopresbyterátov Vranov nad Topľou, Vranov nad Topľou-Čemerné, Hanušovce nad Topľou a Hrabské uvažovalo 9. – 11. februára o téme *Veľké veci mi urobil ten, ktorý je mocný a sväté je jeho meno*.** Na víkende sa stretli aj 26 dobrovoľníci víkendovky s názvom Mobilizácia, aby pod vedením otca Petra Borzu spoznali históriu Prešovskej eparchie a vytvorili program na stretnutie mladých s prešovským arcibiskupom metropolitom Jánom Babjakom SJ na Kvetnú nedeľu. (P. Maľarčík)

■ **V Gréckokatolíckom mládežníckom centre Bárka v Juskovej Voli sa 16. – 18. februára stretlo 25 účastníkov Školy učeníka, ktorí rozoberali témy ako zmena zmysľania, morálka a cesta blahoslavenstiev, a 34 účastníkov Školy služby v Archieparchiálnej škole animátora dobrovoľníka (AŠAD).** V Škole služby v odbore animátor skupinky mladí rozprávali o téme praktického vedenia *stretiek* a v hudobno-kreatívnom odbore sa mladí učili tvoriť krátke divadelné predstavenia. (P. Maľarčík)

■ **Gréckokatolícke mládežnícke pastoračné centrum spolu s mladými z Prešova otvorilo 20. februára letný semester.** Program sa začal svätou liturgiou v Katedrále sv. Jána Krstiteľa, ktorú sprevádzal študentský zbor. Program pre mladých pokračoval posvätením kolivy – pôstneho jedla a spoločným agapé. (M. Grošík)

■ **Predseda vlády SR Róbert Fico 22. februára vyhlásil, že vláda Slovenskej republiky nepredloží Istanbulský dohovor na ratifikáciu. Ako však upozorňuje Aliancia za rodinu, Slovenská republika musí stiahnuť svoj podpis pod Istanbulským dohovorom.** V opačnom prípade by jeho ratifikácia mohla prísť so zmenou vlády, pričom však dohovor je proti Slovenskej ústave. V súvislosti s Istanbulským dohovorom katolícki biskupi spolu s reprezentantmi ďalších kresťanských cirkví pôsobiacich na Slovensku vydali 13. februára v Badíne spoločné vyhlásenie, v ktorom taktiež žiadajú o stiahnutie podpisu Slovenskej republiky spod dohovoru. (J. Girovský)

■ Prešovský arcibiskup metropolita Ján Babjak SJ, košický eparcha Milan Chatur CSsR, bratislavský eparcha Peter Rusnák a mukačevský eparcha Milan Šášik CM sa 30. januára zúčastnili na svätej omši v Dóme sv. Alžbety v Košiciach, ktorou sa košický arcibiskup Mons. Bernard Bober poďakoval Bohu za 25. výročie svojej biskupskej služby. (J. Girovský)

■ Pri príležitosti Jubilejného roka Prešovskej archieparchie sa 31. januára konala celodenná eucharistická poklona v kaplnke Gymnázia bl. Pavla Petra Gojdiča v Prešove. (L. Mikulášková)

■ V Gréckokatolíckom kňazskom seminári blahoslaveného biskupa P. P. Gojdiča v Prešove slávil 2. februára prešovský arcibiskup metropolita Ján Babjak archijerejskú svätú liturgiu pri príležitosti stretnutia s kňazmi dôchodcami a ich manželkami. (ISPA)

■ Začiatkom februára polícia SR zatkla osobu, ktorá organizovala online nelegálny predaj potratových tabletiék v strednej Európe, čo bolo reakciou na upozornenie Centra pre bioetickú reformu na nelegálnu aktivitu. (J. Tutková)

■ V Poprade sa 10. februára uskutočnil farský karneval, ktorého účastníkov prišiel pozdraviť a požehnať aj prešovský arcibiskup metropolita Ján Babjak SJ. (D. Petřík)

■ Cirkevná základná škola s materskou školou bl. P. P. Gojdiča v Prešove vstúpila 12. februára do pôstneho obdobia eucharistickou adoráciou v školskej kaplnke. (M. Zimovčáková)

■ V kaplnke Gymnázia sv. Jána Zlatoústeho v Humennom sa 16. februára uskutočnila eucharistická adorácia pri príležitosti Jubilejného roka Prešovskej archieparchie a 20. výročia vzniku tohto gymnázia. (E. Jaroš)

■ Pri príležitosti 10. výročia zriadenia Bratislavskej arcidiecézy sa vладыkovia Prešovskej metropolie zúčastnili 17. februára na slávnostnej svätej omši v Katedrále sv. Martina v Bratislave.

■ Bratislavský eparcha Peter Rusnák slávil 18. februára pri príležitosti 10. výročia svojej biskupskej vysviacky ďakovnú archijerejskú svätú liturgiu v bratislavskej katedrále.

■ Slovenská národná strana predstavila 22. februára návrh zákona o posudzovaní vplyvov na manželstvo, rodičovstvo a rodinu, ktorý je inšpirovaný iniciatívou Kresťanského demokratického hnutia z roku 2015. (A. Záborská)

V Sobranciach posvätili prvé gréckokatolícke televízne štúdio

Košický eparcha Milan Chatur CSsR 11. februára posvätil priestory televízneho štúdia mediálneho projektu LOGOS v Sobranciach. Televízne štúdio zamerané na kresťanskú mediálnu tvorbu je pokračovaním projektu *Gréckokatolíckeho magazínu*. Štúdio bude slúžiť na obohatenie a skvalitnenie súčasnej mediálnej tvorby, na výrobu nových typov relácií a programov.

Slávnosť posviacky vykonal vладыka Milan Chatur, ktorý projektu a jeho tvorcom žehnal od začiatku. V príhovore vладыka poukázal na Ježišove slová, keď vysielal apoštolov

do celého sveta: „To, čo je povedané potichu, nech sa rozhlasuje zo striech.“ Poďakoval sa tvorcom mediálneho projektu LOGOS, že pochopili túto Kristovu výzvu.

Na slávnosti sa zúčastnili vzácní hostia aj kňazi zastupujúci archieparchiu a eparchie, domáci kňazi a predstavitelia firiem podporujúcich tento projekt. Obrad staroslovien-skými spevmi sprevádzal zbor seminaristov Gréckokatolíckeho kňazského seminára blahoslaveného Teodora Romžu v Užhorode. (L. Ondilová; foto: LOGOS TV)

Bratislava zažila fašiangový karneval

Vo farnosti Bratislava-Staré Mesto sa 10. februára v spoločenskej sále eparchiálneho úradu uskutočnil fašiangový karneval. Zúčastnilo sa na ňom vyše tridsať detí spolu so svojimi rodičmi, z ktorých mnohí prišli tiež v maskách. Úvod karnevalu patrilo spoločnej modlitbe, po ktorej nasledovalo predsta-

vovanie masiek. Originálne boli aj masky dospelých, ktoré odrážali realitu bežného života. Nechýbala ani veselá hudba a karnevalová tombola. Deti si pochutili na domácich koláčoch a zlatým klincom bola veľká karnevalová torta s obrázkom rozprávkových postavičiek. (R. Čížik)

Na Cirkevnej základnej škole sv. Juraja vo Svidníku sa uskutočnil Deň otvorených dverí

Dvere rodičom, žiakom a priateľom školy sa na Cirkevnej základnej škole sv. Juraja vo Svidníku otvorili 11. februára. Učiteľia, žiaci a zamestnanci školy pre návštevníkov pripravili program, ktorý otvorilo divadelné predstavenie rozprávky *O psíčkovi a mačičke* v podaní hercov školského divadla Babadlo. Nadšenci programovania predviedli, ako sa z programovateľných legorobotov môžu stať autá, vyklápače či zvieratá s rôznymi funkciami.

Pre milovníkov prírody bol pripravený kútik, v rámci ktorého mohli pozorovať rôzne prírodniny mikroskopom, lupou, periskopom a ďalekohľadom. Zaujímavosťou boli aj tvorivé dielne, kde si návštevníci mohli vytvoriť dekoratívne výrobky. Atrakciou boli ovce, ktoré sa nachádzajú v areáli školy, kde majú svoj príbytok. Stretnutie vyvrcholilo vyzrebovaním poukazu na večeru v reštaurácii. (-czs)

Vladyka Ján Babjak navštívil veriacich v Obručnom

Prešovský arcibiskup metropolita Ján Babjak SJ 11. februára navštívil veriacich v Obručnom, kde slávil svätú liturgiu. Vo filiálnej obci Obručné, ktorá patrí do farnosti Čirč, žije iba 29 obyvateľov. Išlo o prvú návštevu arcibiskupa v tejto filiálke, čo bolo pre miest-

ných veriacich o to výnimočnejšie. V homílii vladyka všetkých prítomných vyzval, aby pristúpili k sviatosti zmierenia, a tak s čistým srdcom vstúpili do Veľkého pôstu. (L. Tkáčinová)

V Prešove sa stretli vladyka Ján Babjak a evanjelický biskup Miloš Klátik

Gréckokatolícky arcibiskupský úrad v Prešove navštívil 16. februára generálny biskup Evanjelickej cirkvi a. v. Miloš Klátik s generálnym dozorcom Imrichom Lukáčom. Prijali ich prešovský arcibiskup metropolita Ján Babjak SJ spolu s protosynkelom Ľubomírom Petríkom. Vladyka Ján hosťom bližšie predstavil Gréckokatolícku cirkev na Slovensku a obzvlášť Prešovskú archieparchiu. Rozhovor sa niesol v bratskom duchu a bol ďalším prejavom ekumenického dialógu medzi Gréckokatolíckou cirkvou a Evanjelickou cirkvou a. v. (ISPA)

Vladyka Ján Babjak navštívil veriacich v Lemešanoch

V Prvú pôstnu nedeľu 18. februára navštívil prešovský arcibiskup metropolita Ján Babjak SJ veriacich v Lemešanoch, filiálnej obci farnosti Drienov, aby spolu s nimi slávil svätú liturgiu. V homílii vladyka Ján zdôraznil význam pôstu a zdržanlivosti ako

prípravy na slávenie Paschy. Po svätej liturgii posvätil pôstny pokrm kolivu a v následných rozhovoroch s veriacimi si aj zaspomínal na obdobie, keď počas svojho kaplánskeho pôsobenia v Prešove vo farnosti Lemešany zastupoval. (J. Hromják)

Chcete si pozrieť viac fotografií z akcií?
Navštívte napríklad www.grkatpo.sk/?fotogalerie.

Rozhovor s Mgr. **Petrom Jamborom**, koordinátorom putovnej výstavy fotografií pri príležitosti 200. výročia založenia Prešovskej eparchie

■ Drahomíra Kolesárová

■ Kde sa zrodila myšlienka usporiadať výstavu historických fotografií pri príležitosti okrúhleho výročia vzniku Prešovskej eparchie?

Samotná myšlienka sa rodila v mojej myslí už dlhšie. Reálnu možnosť zrealizovať ju dostala na zasadnutí komisie *Historického schematizmu* minulého roka v júni. Ako archivár denne vidím mnohé dokumenty písané slovom, ale forma obrazu je výrečnejšia, chytá za srdce. Bola to neľahká výzva dať výstave aj reálnu podobu, ktorá by zaujala.

■ Akým spôsobom ste zbierali materiál na výstavu?

Jedna z foriem bol biskupský obežník, ktorý pomohol, ale mnoho fotografií sme získavali osobne v kontakte s ľuďmi – prosbou a spoluprácou. Potešil ma oduševnený ohlas od ľudí, ktorí už vtedy vyjadrovali svoje potešenie nad takýmto projektom o dejinách našej Gréckokatolíckej cirkvi. Získaných materiálov bolo značné množstvo a bolo treba urobiť čo najkvalitnejší výber.

■ Kde všade sa môžu záujemcovia s výstavou stretnúť a čo na nej uvidia?

Výstava sa začína otvorením v Katedrále sv. Jána Krstiteľa v Prešove 5. marca po večernej svätej liturgii. Keďže ide o putovnú výstavu, obide všetky protopresbyteráty Prešovskej archieparchie počas celého roka a veriaci na nej uvidia mnohé udalosti cirkevných akcií, ako aj osobnosti, ktoré odovzdali svoju silu a talenty tejto miestnej cirkvi. To je aj odkaz samotnej výstavy. Verím, že výstava prispeje k hlbšiemu záujmu o dejiny a hľadanie odpovedí vo všetkých generáciách gréckokatolíkov.

OZAH

ROZMÝŠĽAŤ

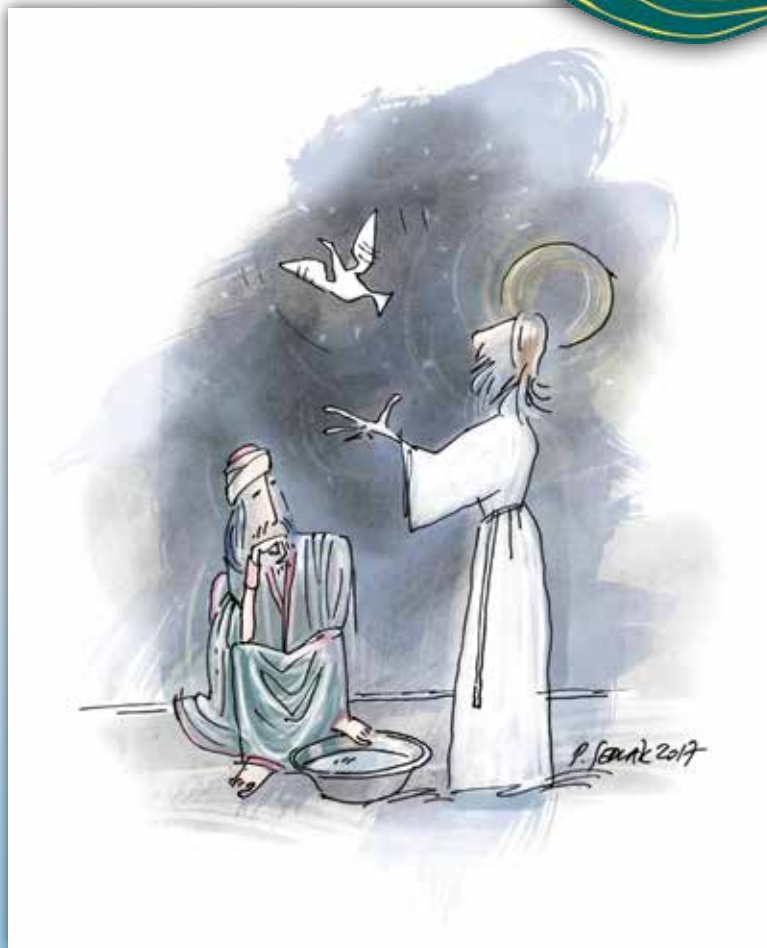
Milý priateľ, v detstve sme ako chlapci pri hrách používali tajné písmo, aby odkaz mohla prečítať len tá osoba, ktorej bol obsah určený. Mojm obľúbeným spôsobom zašifrovania správ bolo písanie mliekom na papier. Text sa potom stal viditeľným pohybom papiera nad plameňom sviečky. Spôsob tajného písania správ sa nazýva kryptografia. Slovo pochádza z gréčtiny, *kryptos* znamená skrytý a *grafein* znamená písať. Možno aj Ty poznáš nejaký kryptovaný spôsob písania, oveľa dokonalejší, než bol ten môj s mliekom.

Keď som si prečítal príbeh o Nikodémovi, spomenul som si práve na tieto moje zážitky s tajným písmom. Aj o Nikodémovi môžeme povedať, že je takým „kryptovaným“ Ježišovým učeníkom. Bojí sa, že sa prezradí. Patrí do náboženskej skupiny farizejov, je členom židovskej veľrady, dokonca učiteľom Božieho zákona, požíva úctu medzi svojimi kolegami a v spoločnosti. Ak by sa pridal k Ježišovi verejne, prišiel by o toto postavenie a výsady. A predsa v jeho vnútri horí obrovská túžba stretnúť sa s učiteľom, o ktorom je presvedčený, že prišiel od Boha (porov. Jn 3, 2). Napriek prostrediu, v ktorom vyrástol, má odvahu premýšľať a hľadať pravdu. Nájde si cestu – spôsob, aby sa s Ježišom stretol, aby mu kládol otázky, ktoré mu ležia na srdci, a aby pozorne počúval odpovede a premýšľal o nich. Už táto krátka charakteristika ma vedie k porovnaniu s dnešnou dobou. Aj v Tvojom prostredí žijú „kryptokresťania“. Sympatizujú s kresťanstvom, možno sú aj pokrstení, ale obávajú sa priznať sa ku Kristovi verejne. Obávajú sa posmechu rodiny, spolužiakov, okolia alebo je to pre nich jednoducho pohodlnejšie. Zo svojich príbytkov pozerajú v nedeľné ráno cez záclonu na veriacich, ktorí kráčajú do kostola na svätú omšu. Na Vianoce prídu na polnočnú svätú omšu, lebo si bez nej nevedia predstaviť Vianoce. Sledujú náboženské programy v rádiu a televízii a občas si prečítajú na internete duchovné zamyslenie. Robia to preto, že spolu s Nikodémom sú presvedčení, že Kristus prišiel od Boha.

Milý mladý priateľ,

v tomto liste im nechcem adresovať slová výčitky. Nevidím do ich vnútra a nepoznám dôvody ich správania. Niekedy je to, žiaľ, aj naše neporiadne žitie viery, ktoré ich odradilo. Chcem sa však prihovoriť Tebe, aby si pamätal na týchto ľudí z Tvojho okolia, ktorí hľadajú Krista. Ježiš neodhádza Nikodéma, keď príde za ním, hoci aj uprostred noci. Rozpráva sa s ním a trpezlivo vysvetľuje. Hovorí s ním s úctou, oslovuje ho „učiteľ“. Chcem Ťa povzbudiť ku kreatívnosti pri šírení evanjelia. Hľadaj spôsoby, aby sa Kristovo evanjelium dostalo nenásilnou formou ku „kryptokresťanom“. Možno sú to Tvoji spolužiaci, niektorý člen Tvojej rodiny, sused... Pomáhaj biskupom, kňazom, rehoľným osobám, aby sa slovo evanjelia aj vďaka Tebe stávalo účinným v celej spoločnosti.

Chcem Ťa poprosiť, aby si nikdy nepodľahol domnienke, že viera a kresťanstvo sú len niečím vnútorným, neviditeľným, zatajeným. Viera sa síce rodí vnútri, ale preniká celú osobu. Nikdy

nepodceňuj vonkajšie prejavy viery, symboly, liturgiu. Buď plameňom sviečky, v ktorej svetle sa stáva evanjelium viditeľným pre životy druhých. Tvoja cesta v nedeľu ráno do kostola niekde na sídlisku je ohlasovaním Krista. Tvoje prežehnanie sa pred jedlom v školskej jedálni je ohlasovaním Krista. Tvoje zachovanie piatkového pôstu uprostred partie kamarátov je ohlasovaním Krista. Tvoje rozhodnutie uprednostniť svätú omšu pred návštevou kina je ohlasovaním Krista. Tvoje svätenie nedele, keď nepodľahneš nákupnému pokušeniu, je ohlasovaním Krista. Podobných príkladov celobytného žitia viery je oveľa viac a som si istý, že ich využívaš. Poznám viacero kresťanských rodín, kde synovia a dcéry sú pre rodičov, ktorí poľavili v zachovávaní Božích a cirkevných predpisov, veľkým príkladom znovuoživenia viery. Možno je to aj Tvoj prípad.

Na začiatku rozhovoru Nikodém chápe Ježišove slová telesne, má na mysli telesné zrodenie, kým Ježiš hovorí o zrození z vody a z Ducha, čo je základom cirkevnej nauky o sviatosti krstu. Krst, to nie je akési poliatie vodou ani veľkonočná kúpačka. Liatie vody pri krste je viditeľným znakom, ktorý v spojení so slovami spôsobuje účinok – zmytie dedičného hriechu, stáva sa Božím synom a dcérou, členom Cirkvi. To všetko sú veľké dary

Pravdivý príbeh z Austrálie

„Modlitbu *Anjel Pána* sa nikdy v živote neprestanem modliť.“ Takto sa vyjadril istý kňaz a začal rozprávať: „V austrálskom Sydney sa Eduard z protestantskej rodiny hrával s katolíckymi deťmi. Keď sa na poludnie alebo večer ozvali kostolné zvony, deti sa prestali hrať a spolu sa modlili *Anjel Pána*. Šesťročnému Eduardovi sa modlitba zapáčila a často sa ju modlil s ostatnými deťmi. Raz večer, keď ho matka ukladala do postele, začal sa modliť nahlas. Matka sa ho opýtala: ‚Kde si sa to naučil?‘ Odpovedal: ‚Malí Francúzi sa tak modlia.‘ Matka mu na to povedala: ‚Nech sa modlia, ako chcú, ale ty sa to nesmieš modliť, lebo ináč ťa nepustím hrať sa s nimi.‘ Chlapec musel poslúchnuť. Keď bol starší, brával do rúk matkinu Bibliu, listoval v nej a čítal ju. Našiel v nej slová modlitby, ktorú sa modlieval s kamarátmi: ‚Anjel zvestoval Panne Márii.‘ Povedal mame: ‚Mama, aj v tvojej Biblii je to, čo som sa modlil s Francúzmi.‘ Matka mu vytrhla Bibliu z rúk: ‚Nikdy sa neopováž poučovať svoju matku!‘ Odvtedy sa začal potajomky modlievať modlitbu *Anjel Pána*. Pozoroval, že ho vedie k stále hlbšej viere v Boha a k vrúcnejšiemu zjednoteniu s Bohom. Preto sa ako šesťnásťročný stal katolíkom.“ Tu sa kňaz na chvíľu zastavil a potom dodal: „Viete, kto je ten šťastný mladík, ktorý sa stal hlboko veriacim človekom zásluhou modlitby *Anjel Pána*? Som to ja, Eduard Turkvelli.“ A dodal: „Modlitbu *Anjel Pána* sa nikdy v živote neprestanem modliť.“

Zvonenie na Anjel Pána

Zvonenie na *Anjel Pána* siaha do obdobia pontifikátu pápeža Kalixta III., do čias tureckých nájazdov, keď osmanské vojská stáli pred Belehradom – bránou Západu. Vtedy v roku 1456 dal písomné nariadenie na poludnie zvolávať hlasom zvonov všetkých kresťanov na spoločnú modlitbu troch *Zdravasov* a modlitbu *Otče náš*. Vyprosovať ochranu pre ohrozenú Európu bola veľká výzva pre celý kresťanský svet. Hoci boli Turci v prevahe, zázračným spôsobom – v moci Ježišovho mena a silou modlitby kresťanské vojská zvíťazili. Postupne sa modlitba prednášala nielen napoludnie, ale aj ráno a večer. V tej forme, ako ju poznáme dnes, ju pápež Pius V. v roku 1571 zaviedol pre celú Cirkev. Zvonenie zvonov a modlitba *Anjel Pána* sa stali znamením víťazstva kresťanskej viery v Európe. Aj dnes je islam v Európe dobre organizovanou, motivovanou a rýchlo rastúcou skupinou, ktorá vo svojich extrémnych prejavoch reálne napáda kresťanstvo. Ak chceme premôcť bezbožnosť a všetko zlo, ktoré ohrozuje kresťanský svet a jeho hodnoty, obráťme sa touto modlitbou s dôverou na Máriu, víťazku všetkých Božích bojov, ako ju nazval pápež Pius XII.

Slovensko patrí k tým krajinám, kde sa hlahol zvonov šíri už deväť storočí. Požehnanie zvonov je známe od čias pápeža Jána XIII. (965 – 972) – odvtedy zvony dostávajú meno. Prvý dostal v roku 968 meno Ján. Častým nápisom na zvonoch bolo: *Vivos voco, mortuo plango, futura frango* – *Živých volám, mŕtvych oplakávam, blesky lámam*. (Mons. Stanislav Stolárik)

a výsady. Pamätaj na to predovšetkým vo chvíľach obnovy krstných sľubov. Som si istý, že poznáš dátum svojho krstu. Ak sláviš deň, keď si sa narodil, pripomínaj si aj svoje narodeniny pre nebo.

Pri čítaní Jánovho evanjelia môžeme vnímať obľúbený spôsob tohto evanjelistu, ktorý posolstvo Pána Ježiša ukladá do dvoch vrstiev. Prvá vrstva je bežná, hovorová. Druhá vrstva ide hlbšie, je duchovná. Ide o hlboké témy, nie plytké a povrchné. Ježiš začína najskôr z tejto viditeľnej, bežnej roviny, ktorú Nikodém vníma a rozumie jej. Ale nezostáva na povrchu. Nikodémovi sa ťažko prechádza do tej hlbšej duchovnej roviny. Ako ťažko nám padne hovoriť, uvažovať duchov-

Nikodémova výprava

Na stretnutí môžeš povzbudiť účastníkov pýtať sa na duchovný život ľudí vo svojom okolí. Tak ako Nikodém aj oni budú klásť otázky o viere ľuďom, ktorí pre nich predstavujú duchovnú autoritu či vzor.

Pomôcky: perá a vytlačené dotazníky pre každého účastníka (nájdeš ho na stránke P18 v sekcii *Na stiahnutie*).

Rozdaj účastníkom dotazník na strane, na ktorej je biblický úryvok tak, aby nevideli druhú stranu. Prečítajte si spolu úryvok a podčiarknite vety, ktoré vyslovil Nikodém.

Sebareflexia: Vyzvi účastníkov, aby premýšľali o otázkach na sebareflexiu:

- Čo mám spoločné s Nikodémom?
- Hľadám odpovede na svoje otázky alebo ich ignorujem?
- Kde hľadám odpovede na svoje otázky?
- Som ochotný vynaložiť isté úsilie, aby som našiel odpovede na svoje otázky?
- Ako nakladám s odpoveďami, ktoré som získal?

Pozvanie na Nikodémovu výpravu: Vyzvi účastníkov, aby popremýšľali, kto je pre nich vzorom vo viere, koho považujú za múdreho rabbiho a od koho by sa radi dozvedeli, čo mu dáva viera v Boha a ako rástol jeho vzťah s Pánom. Môže to byť rodič, starý rodič, krstný rodič, kňaz, katechéta, rehoľná sestra/brat, vedúci *stretka*, starší člen farského spoločenstva... Nech si vyberú jedného a dohodnú si uňho návštevu. Na stretnutí mu položia vopred pripravené otázky a zapíšu si odpovede. Na ďalšom stretnutí sa s touto skúsenosťou môžu podeliť.

ne. Tak veľmi potrebujeme odvahu premýšľať o duchovných veciach. Pán Ježiš však neprišiel na tento svet, aby nám hovoril o každodenných veciach. To zvládneme aj bez neho. Prišiel, aby nám hovoril o slovách, ktoré znamenajú večný život. Jeho slová nie sú slovami nejakého učenca, humanistu, filozofa, ale samotného Boha. Spomeň si, akú odpoveď dal Peter Pánu Ježišovi: „Ty máš slová večného života“ (Jn 6, 68). Nech je to aj Tvoja odpoveď, keď čítaš Sväté písmo, uvažuješ o Božom slove, keď sa modlíš.

V stretnutí Nikodéma s Ježišom vidíme, že aj rozhovor môže priviesť k viere. Naše rozhovory o viere sú dôležité, lebo zapalujú plameň na osvetlenie cesty, po ktorej prichádza do srdca druhého človeka Boh. Možno sme sa zabudli v našich rodinách a priateľstvách rozprávať o viere, o Bohu, o duchovných veciach, o zmysle života. Možno sa rozprávame o kňazoch, o Cirkev, o biskupoch atď., keď ide o ich kritiku, ale tieto rozhovory neroznecujú vieru, ale ju uhasinajú, lebo im chýba úprimnosť, túžba po pravde a predovšetkým láska. Viera v Krista nie je o zázrakoch. Pri rozhovore s Nikodémom Ježiš neurobí žiaden zázrak, „len“ sa s ním rozpráva. Ide o dialóg úcty a túžby po pravde.

Premýšľaj aj Ty, čo znamená byť Ježišovým učeníkom. Aké dôsledky to má pre Tvoj život? Ten, kto sa znovuzrodil vo sviatosti krstu, znovuzrodil sa pre Krista a žije s ním nový život. Praxou prvých kresťanov bolo prijímať sviatosť krstu ponorením do vody. Išlo o hlbokú symboliku. Ponorenie do vody znamenalo zanechanie predošlého spôsobu života. Bolo to pripodobnenie sa Kristovi v jeho smrti. Vynorenie bolo novým začiatkom, symbolikou vzkriesenia s Kristom. Tí, ktorí prijali krst na Bielu sobotu, celý týždeň nosili biele tuniky, ktoré slávnostne odložili v posledný deň veľkonočnej oktávy. Pri dnešnom vysluhovaní sviatosti krstu to pripomína biela krstná košielka. Biela tunika je obrazom Božej milosti. Usiluj sa zachovať si biele rúcho Tvojej duše stále čisté.

Keď Ťi píšem o potrebe duchovných rozhovorov, chcem uviesť príklad zo života svätej súrodeneckej dvojice, sv. Benedikta a jeho sestry

Mal si skúsenosť smrti? Nemyslím teraz na fyzickú smrť. Ide mi o skúsenosť hlbokého zomierania kdesi vnútri. Nesmiernej bolesti, neschopnosti dýchať život... Určite. Všetci zažívame zraňujúce situácie – hlbokého pokorenia pred inými až po nesmiernu bolesť zo straty milovaného... Nikodém zažil jedno aj druhé (a určite aj veľa ďalších).

Skôr ako sa stretne s Ježišom, si v pokore uvedomí, že on vzdelaný človek – učiteľ – niečo nevie. A nejde len o to, že niečo nevie. Bolesť spôsobuje to, že nevie odpoveď na existenciálnu otázku života a smrti, že vlastne vôbec nerozumie Bohu. Druhá bolesť ho prenikne vtedy, keď stráca toho, kto vedel odpovedať na jeho otázky. A znova nerozumie Bohu.

S postavou Nikodéma sa najčastejšie stretávame na ikonách snímania z kríža alebo uloženia do hrobu. (Možno sú aj ďalšie, ale určite nie bežné.) Po tom, čo si Jozef Arimatejský od Piláta vyžiada telo, sa títo dvaja vzdelanci dotýkajú mŕtveho. Hľadia na toho, ktorý hovoril o živote, a teraz je mŕtvy. Toho, ktorý ukázal cestu hore, nesú plachtami obopnutého po rebríku na zem a o chvíľu až do jej útrob v jaskyni, kde ho na niektorých ikonách Nikodém potiera myrom.

Niekedy sa zobrazuje s bohato zdobeným vrchným odevom a na hlave pokrývkou. Kontrast s nahotou a belobou Krista je evidentný. No napriek strachu z toho, že bude ostatnými za svoj prejav milosrdenstva odsúdený, že sa zašpiní, poslúži mŕtveму. Cez tento dotyk so smrťou potom lepšie pochopí veľkosť jeho vzkriesenia. (Dada Kolesárová)

sv. Školastiky, ktorá prichádzala za svojim bratom aspoň raz do roka do Monte Cassina, kde bol hlavný kláštor. Hovorí sa, že pri ich poslednom stretnutí, keď už boli obaja starí, rozprávali sa o Bohu a duchovných veciach celý deň. Benedikt sa už chcel vrátiť do kláštora, lebo sa zvečerilo, ale jeho sestra naliehala, aby sa ešte ďalej rozprávali. Benedikt však nechcel. Vtedy sa Školastika začala vrúcne modliť a hoci bola jasná obloha, prišla prudká búrka, takže Benedikt nemohol odísť. A tak strávili celú noc v rozhovoroch a modlitbe. Táto čistá túžba po rozhovore o duchovných veciach je krásnym príkladom aj pre Teba.

Vďaka rozhovoru Nikodéma s Ježišom nám evanjelista Ján odovzdal vetu, ktorú mnohí otcovia duchovného života považujú za hlavné poslanstvo celého pôsobenia Božieho Syna, Ježiša Krista: „Veď Boh tak miloval svet, že dal svojho jednorodného Syna, aby nezhynul nik, kto v neho verí, ale aby mal večný život.“ (Jn 3, 16) Teraz ešte Nikodém všetkému nerozumie. Viera nie je o jednom zážitku alebo o jednom rozhovore, ale aj jeden rozhovor, jedno stretnutie môže zapáliť svetielko, ktoré potrebuje ďalej rásť. Platí to aj pre Teba. Nezostaň pri jednom, hoci aj veľmi hlbokom modlitbovom stretnutí, púti, aktivite. Kolikokrát si sa vrátil z nejakej duchovnej akcie, bol si nadšený, plný odhodlania, a doma to všetko akoby zhaslo. Sviatosť, modlitba, čítanie Božieho slova, to sú uhľíky potrebné na to, aby oheň Tvojho duchovného života stále rástol.

Príbeh Nikodéma sa nekončí v 3. kapitole. Ján sa znova zmieňuje o Nikodémovi v samotnom závere svojho evanjelia. Po Ježišovej smrti prichádza spolu s Jozefom z Arimatey za Pilátom, od ktorého žiadajú Ježišovo telo, lebo ho chcú dôstojne pochovať (porov. Jn 19, 39). Nikodém teraz prichádza počas dňa, už nebojácne a otvorene. Vychádza z temnoty anonymity do svetla svedectva o Kristovi. Prešiel procesom rastu viery. Priznáva sa ku Kristovi. To je prvé viditeľné ovocie Ježišovej smrti na kríži.

Želám Ti odvahu pri poznávaní Krista a pri vydávaní svedectva o ňom.

spolupútnik otec František Trstenský

Pane, sme tu teraz pred tebou, chceme sa s tebou rozprávať, počúvať tvoje slová ako Nikodém, v ktorého srdci horela veľká túžba stretnúť sa s tebou, s učiteľom, o ktorom bol presvedčený, že ho poslal Boh. Ako Mojžiš vyzdvihol hada na púšti, aby bol znamením Božej záchrany pre Izraelitov, tak nebeský Otec vyzdvihol svojho Syna na kríži, aby bol Spasiteľom a záchrancom celého ľudstva, aj nás, ktorí tu teraz kľáčime pred tebou. Teraz chceš, Pane, aby sme ťa všetci vyzdvihli vo svojom živote, aby si bol naším Pánom a Učiteľom.

Skrúšene pred tebou vyznávame, že nám neraz chýba odvaha vyznať verejne to, čo nám srdce hovorí, že si náš Boh a Spasiteľ, ktorý prišiel na tento svet. Radšej chceme zostať skrytí, anonymní a prežívať vieru neviditeľne pre tento svet. Potom však nemôžeme naplniť tvoj príkaz, aby sme boli svetlom sveta a soľou zeme.

Odvážna láska

Text:

Tatiana Teslíková & Jana Palajová (Heartbeat)

Hudba: Lukáš Zubaj

Intro: Tvrdosť môjho srdca lám.
Pomôž mi prísť, chcem ťa vidieť tam,
kde stretol si tieň, ako bojoval si sám.
Spoznal si smrť, odmietnuť si smel.
No Otcovu vôľu si chcel.
Pomôž mi prísť, premôž so mnou strach,
chcem chápať tú lásku, s tebou odvahou sa stať.
Niesol si sám strach z mnohých rán,
v záhrade zostal si sám.

Ref: Odvážna láska, krásne meno nosí,
Ježiš, Ježiš.

Miesto, skadiaľ vychádzam,
miesto, kam sa navrátim,
Ježiš, Ježiš.

Lám, tvrdosť môjho srdca lám.
Odváž sa prísť, tu nechcem byť sám,
bdeť so mnou chvíľu, pochop to, čo prežívam.
Bojím sa tiež, vzpieram sa tmám,
v záhrade zostal som sám.

Ref: Odvážna láska...

Bridge: Ani rieky neodplavia,
veľké vody neuhasia lásku, trvať bude večne.
Počujem, volá na mňa z kríža,
ani smrti nebojí sa, nikdy ju nepochopím,
jej koniec nedosiahnem.

Ref: Odvážna láska...

Arcibiskupská rezidencia

Darina Petranská
foto: zbierka D. Rochlitz

V južnej časti historického centra Prešova sa nachádza súbor budov patriacich Gréckokatolíckej cirkvi. Jednou z nich je arcibiskupská rezidencia vystavaná na mieste kláštora minoritov, ktorý spolu s príľahlým kostolom rehoľa po zrušení svojho rádu v Prešove v roku 1787 opustila. V roku 1791 sa sem presťahovalo sídlo Košického gréckokatolíckeho vikariátu a v roku 1818, po erigovaní gréckokatolíckeho biskupstva v Prešove, sa areál stal sídlom novovytvorenej eparchie.

Lokalita sa nachádzala v blízkosti bývalej dolnej mestskej brány, kde pred vybudovaním hradobného systému stál mestský špitál a chudobinec s Kostolom Panny Márie, spomínaným už v roku 1429. V čase reformácie kostol využívali slovenskí evanjelici a po nich od roku 1673 s menšími prestávkami minoriti. S výstavbou kláštora začali mnisi po roku 1698 a postupne ho zveľadľovali, rovnako ako susediaci kostol. Gréckokatolícky vikariát však prevzal kláštor a kostol v zlom stavebno-technickom stave. Podpísal sa pod to požiar v roku 1788 aj pôsobenie tu ubytovanej vojenskej posádky, ktorá budovu zdevastovala. Nedostatok financií nedovoľoval budovu opraviť, a tak biskup Gregor Tarkovič žil vo

veľmi nedôstojných podmienkach. Predná časť bývalého kláštora bola neobývateľná a pracovníci kúrie i samotný biskup sa usadili v dvoch priestoroch na poschodí južného krídla kláštora.

Situácia sa zmenila až za biskupa Jozefa Gaganca, ktorý s dotáciou od viedenského dvora začal prestavbu kláštora na biskupskú rezidenciu. Ešte predtým bolo rozhodnuté väčšiu časť bývalého kláštora vráťane krídla otočeného do Hlavnej ulice zo statických dôvodov zbúrať. Stavebné práce realizovali podľa projektov dvorného architekta Westera, ktorý rezidenciu navrhol ako obdĺžnikovú dvojpodlažnú stavbu palácového typu s dvoma átriami. V dvorovej časti bolo zachované severné krídlo bývalého kláštora, v chodbách oboch podlaží s neskororenesančnými klenbami so štukovým dekorom. Stavba, ktorú z väčšej časti vybudovali v roku 1848, mala umiernený neskoroklasicistický výraz s dominantným vstupným rizalitom na priečelí. Završoval ho stupňovitý obdĺžnikový štít s textom vďaka panovníkovi, ktorý výstavbu biskupstva podporil: **Ő FELS: V. FERDINAND MAGYAR KIR: KEGYESÉGEBŐL KÉSZULT** (Jeho výsosť Ferdinand V., uhorský kráľ, z milosti postavil v roku 1848). Rizalit v oboch podlažiach zvýrazňovali štyri dvojice stĺpov a na poschodí aj okná s prevýšeným polkruhovým

ukončením. Všetky ostatné okná boli striedmo jednoduché, obdĺžnikového typu, ako sú na južnej fasáde vo dvore (predtým obrátenej do uličky popri hradbách). Hneď v roku 1848 budovu rezidencie obsadilo vojsko angažované v revolučnom dianí, čo dokončovacie práce spomalilo.

Na začiatku 20. storočia bola budova biskupstva obnovená vrátane priečelia, ktoré vďaka dozdobeniu okenných otvorov štukovým dekorom a polkruhovými rímsam nad oknami dostalo honosnejší výraz. Vznikla nová strecha manzardového typu, nad časťou rizalitu s prevýšeným akcentom a na južnom nároží s polygonálnou, štukami dekorovanou kupolovitou vežou. V roku 1919 sa v budove ubytovalo veliteľstvo 1. československej brigády. V pomerne krátkom čase bola budova rezidencie v úseku prihradbovej uličky dostavaná a kontaktne napojená na susediacu stavbu.

Počas bombardovania Prešova v decembri 1944 bolo sídlo biskupa poškodené a po vojne opravené. Po Prešovskom sobore v roku 1950 sa dostalo do rúk Pravoslávnej cirkvi v Prešove a do opätovného vlastníctva Gréckokatolíckej cirkvi bolo prinavrátené až v roku 1990. Jeho komplexná stavebná obnova prebehla v rokoch 1994 – 1995, počas pôsobenia biskupa Jána Hirku. Od roku 2008 je rezidencia sídlom metropolitu a sídelného arcibiskupa ThDr. Jána Babjaka SJ, PhD. Jeho zásluhou bola v rezidencii obnovená v roku 2004 biskupská Kaplnka sv. Jozefa, situovaná v bývalom oratóriu minoritského kláštora, oknom vizuálne prepojená so svätýňou katedrálneho chrámu.

Zvestovanie Bohorodičke

Mons. Ján Babjak SJ

Milí čitatelia časopisu Slovo, všetci máme vlastnú skúsenosť s ľudskou pochybovačnosťou. Pri rozhovoroch často dostávame otázku: „A je to pravda? Ozaj sa to stalo? Nechce sa mi to veriť...“ Ľudia dnešného sveta dokážu všetko spochybniť, dokonca aj vlastnú existenciu. Žijú v takom myšlienkovom chaose, že takmer na všetko sa pozerajú s pochybnosťami. To sa týka udalostí tohto života. A čo povedať o nadprirodzených skutočnostiach a nadprirodzených bytostiach? Ako sa pozerajú na existenciu anjelov? Mnohí ich považujú za rozprávkové bytosti, hoci sú to reálne duchovné bytosti.

Anjel pozdravil Pannu Máriu slovami: „Raduj sa, milosti plná“. To znamená, že má toľko milosti, že viac už nemôže mať. Čo je plné, to už viac do seba nemôže prijať. Ona prevyšuje všetkých svätých vo všetkých čnostiach. Sv. Bonaventúra napísal: „Boh mohol stvoriť väčší svet, mohol urobiť krajšie nebo, ale už nemohol stvoriť vznešenejšieho tvora, ako je Mária.“ Keď sv. Bernard uvažuje o jej vznešenosti a o jej pokore, nevie to pochopiť. Na jednej strane také veľké vyznamenanie, akého sa nedostalo žiadnemu tvorovi, a na druhej strane také veľké pokora.

Tropár sviatku v niekoľkých vetách vyjadruje podstatu sviatku zvestovania: „Dnes je začiatok našej spásy. Dnes sa uskutočňuje večné tajomstvo. Syn Boží sa stáva synom Panny. Gabriel zvestuje Božiu milosť. Preto aj my spolu s ním

privolávajme Bohorodičke: „Raduj sa, Milostiplná, Pán s tebou.“ Táto udalosť sa stala pre nás kľúčovou na dosiahnutie večného cieľa. Tu je začiatok našej spásy, ktorú Boh prisľúbil už v raji po páde prvých ľudí do hriechu. Teraz Boh tento sľub plní. Panna Mária nielen vo svojom mene, ale aj v mene celého ľudského pokolenia dala Bohu svoj súhlas, keď anjelovi odpovedala: „Nech sa mi stane podľa tvojho slova.“ A Slovo sa stalo telom a prebýva medzi nami. Toto tajomstvo sme slávili počas Vianoc a ďakovali sme Bohorodičke za to, že svojím súhlasom dovolila Božiemu Slovu zostúpiť z neba na našu zem.

Prosme Bohorodičku, aby nás stále ochraňovala a nedovolila, aby sa niekedy diabol zmocnil nášho života, nášho srdca. Ono má patriť výhradne Bohu tak ako srdce našej nebeskej Matky. Bohorodička je pre nás všetkých našou milujúcou Matkou a našou záchrankyňou. S ňou budeme silní a odolní proti všetkým útokom zlého ducha, s jej pomocou dosiahneme svoj večný cieľ – nebo.

J. Majchrák – M. Hanus: Cyril Vasil': Kresťan by mal byť hrdinom

J. Gradoš, postoj.sk
foto: postoj.sk

Arcibiskup Cyril Vasil' SJ je dnes najvyššie postaveným Slovákom vo Vatikáne, keďže pôsobí ako sekretár Kongregácie pre východnú cirkev. Redaktori konzervatívneho denníka Postoj Jozef Majchrák a Martin Hanus sa rozhodli urobiť s ním rozhovor, ktorý vyšiel knižne v novembri 2016 v náklade päť a pol tisíc kusov. 252-stranová kniha sa na Slovensku stala bestsellerom. Keďže už na Vianoce 2016 bola vypredaná, bola realizovaná jej dotlač tritisíc kusov.

O dôvodoch, ktoré viedli redaktorov denníka Postoj urobiť rozhovor práve s Cyrilom Vasil'om SJ, napísal jeho šéfredaktor František Múčka: „Keď sme sa pred rokmi tu v Bratislave dozvedeli, že istý Cyril Vasil' sa stal sekretárom Kongregácie pre východnú cirkev a súčasne biskupom, chvíľu sme bezradne krčili plecami. Stačilo však pár rozhovorov s informovanejšími ľuďmi a pochopili sme, že takéto povýšenie nám dovtedy neznámeho gréckokatolíckeho kňaza neprišlo sčista-jasna: počúvali sme samé chvály, vraj ide o skvelého akademika a teológa, ktorý si o sebe vôbec nenamýšľa. Tak to aspoň tvrdili naše cirkevné tamtamy.“

O čom vlastne kniha je? Fero Múčka to zhrnul slovami: „Hovoril o svojom živote v rodine gréckokatolíckeho kňaza, ako neskôr emigroval cez Juhosláviu do Talianska, ako sa stal postupne jezuitom, skautom aj biskupom. Tiež sme sa ho pýtali na neduhy v slovenskej Katolíckej cirkvi, ale aj na to, čo sa deje v centre Cirkvi a či chce pápež František v otázke manželstva naozaj korigovať

tradičné cirkevné učenie. Rozprávali sme sa aj o našej civilizačnej identite, či viac patríme na čoraz väčšmi odkresťančený Západ, alebo na slovanský Východ, čo si má myslieť európsky kresťan uprostred utečeneckej krízy. Otvorene sme sa rozprávali tiež o tom, aké vlastnosti by mal mať biskup dneška a čo môžu veriaci robiť, ak tieto kritériá predstaviteľa Cirkvi nespĺňajú.

Na všetky tieto a mnohé ďalšie otázky nám neodpovedal len biskup, ale aj v nuansách rozmýšľajúci intelektuál a teológ. Aj preto bolo počúvanie jeho odpovedí o Cirkvi či aktuálnych otázkach našej doby zážitkom, ktorý sme sa pokúsili preniesť aj do knihy.

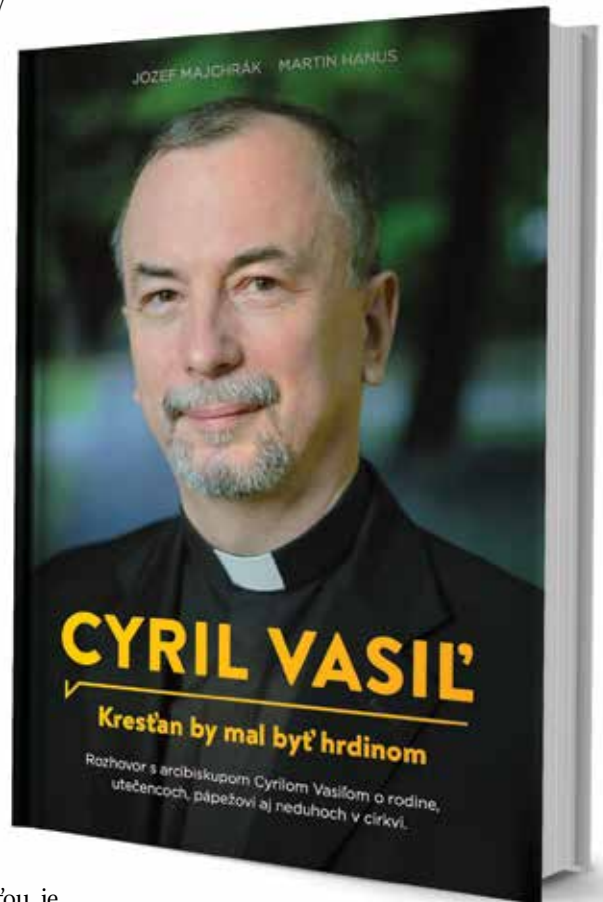
Táto kniha je prvou, ktorú vydáva Postoj. Vyjadruje naše ambície, ale aj preferencie.

Chceli sme začať knižným rozhovorom s významným a originálnym človekom, ktorý zaujme katolícku aj nekatolícku časť Slovenska. Ale súčasne tým chceme povedať o sebe aj niečo iné: tvár kresťanstva, ako ju reprezentuje Cyril Vasil' so svojou ortodoxnosťou a súčasne otvorenosťou, je blízka aj nášmu nazeraniu na svet.“

Kniha vyvolala veľký záujem medzi veriacimi. Mons. Jozef Haľko, bratislavský pomocný biskup, o nej napísal: „Výpoveď vладыky Vasil'a je – lebo on to inak nevie – svieža a obohacujúca. Z jeho odpovedí vyžaruje úprimnosť a dobroprajnosť, humor i vážnosť, sebaironia vedno s vedo-

mím vlastného zodpovedného postavenia. Jeho kritický odstup od kladených otázok a tvorivý prístup k šírke nastolených tém ponúka čitateľovi zážitok nielen ľudský, ale aj intelektuálny a duchovný.“

Otázky spoločenského života nenechali chladnými ani novinárov. Lukáš Krivošík prispievajúci na portál aktuality.sk a do časopisu .týždeň napísal: „V poslednom čase mám pocit, že keď na Slovensku vysoký cirkevný hodnostár povie niečo odvážne alebo zaujímavé, takmer vždy je za tým gréckokatolík.“

V tejto línii pokračuje aj knižný rozhovor s Cyrilom Vasil'om, jedným z najplyvnejších Slovákov vo Vatikáne. Zaujímavou rozpráva nielen o východných cirkvách či o postavení kresťanov na nepokojnom Blízkom východe. Sympatický je tiež jeho zmysel pre humor a pokora. Ak si cestu k tejto knihe nájde evanjelický kresťan, oslovíť ho môže najmä Vasil'ov osobný príbeh a postoj prostého spoliehania sa na Božie vedenie počas životných krížovatiek.“

Kniha, ktorú si môžete kúpiť aj dnes, je stále aktuálna. Vo svojom obsahu, témach, ktoré vладыka Vasil' otvára a vysvetľuje, ale najmä v ňom samom. Jeho slová a kázne majú svoju silu, i keď sú niekedy dlhšie, než sme zvyknutí. Silu prameniaku z odvahy hovoriť vhod i nevhod vždy pravdu jazykom dnešného človeka, i keď, samozrejme, sa v ňom odráža kultivovanosť a inteligencia samotného autora.

Gréckokatolíci V SLOVENSKOM ŠTÁTE

 Peter Borza
foto: ŠA PO-SK Ivan Mindoš; wikipedia.org

Slovenský štát sa na mape Európy objavil v marci 1939 z vôle Adolfa Hitlera, ktorý sa rozhodol presadiť svoju víziu budúcnosti sveta. Po mnichovskej zrade a viedenskej arbitráži zostalo z Československa len torzo a aby smutný obraz nadobudol na dokonalosti, tak čoraz viac sa medzi obyvateľmi rozšírila nebezpečná epidémia. Presne tak nacionalizmus označil náš blahoslavený Pavel Peter Gojdič OSBM v pastierskom liste, ktorý napísal v januári 1939, aby varoval kňazov pred angažovanosťou v tomto nebezpečnom politickom smere. Následný rozpad Česko-Slovenska znamenal stanovenie nových hraníc a prerušenie voľného pohybu medzi územím bývalej Podkarpatskej Rusi s Mukačevským biskupstvom na jednej strane a jeho farnosťami na území Slovenského štátu na tej druhej. Štyridsaťsedem farností sa ocitlo pod správou Prešovského biskupstva ako administratúra. V nových podmienkach vystali aj nové výzvy pre biskupa, duchovenstvo a veriacich. Biskup od začiatku čelil nepriazni štátnych orgánov pre svoju angažovanosť v prospech Rusínov a Židov. Koncom roka 1939 dokonca ponúkol svoj úrad administrátora Prešovskej eparchie, ale pápež ho povýšil a v júli 1940 vymenoval za sídelného prešovského biskupa. V novom štáte sa o slovo prihlásili aj gréckokatolíci – Slováci a vďaka zanietenosti viacerých kňazov a laikov založili spolok

Adolf Hitler a Jozef Tiso v Berlíne 1. októbra 1941

Jednota sv. Cyrila a Metoda. Biskup jeho vznik prijal s istými obavami z rozdelenia biskupstva podľa národnostného princípu, ktoré viackrát navrhovali štátni predstavitelia. Napokon k takémuto riešeniu rusínskej otázky nedošlo, ale viacerí kňazi a veriaci boli pre to perzekvovaní. Oveľa vážnejšou témou bolo tzv. riešenie židovskej otázky formou deportácií Židov zo Slovenska. V tomto smere biskup Gojdič prezentoval svoj názor v už spomínanom pastierskom liste zo začiatku roku 1939, ale oveľa dramatickejšie boli konkrétne kroky v prospech Židov, čím inšpiroval viac ako tridsať kňazov a množstvo veriacich, z ktorých mnohí sú i nositeľmi vyznamenania *Spravodliví medzi národmi*.

Je to dôležitá etapa v živote Gréckokatolíckej cirkvi na Slovensku, ktorá sa prvýkrát vzoprela ideológii nezlučiteľnej s kresťanstvom. Nebola to len pomoc Židom, ale aj zapojenie sa do odboja a Slovenského národného povstania na úrovni duchovenstva a veriacich. Po skončení vojny to Gréckokatolíckej cirkvi prinieslo veľmi dobré renomé. Za účastníkov odboja bolo uznaných 38 duchovných a veľké množstvo veriacich. Biskup Gojdič sa tešil všeobecnej úcte a ministerstvo obrany mu na jeho potreby darovalo priestranný osobný automobil. Viacerí kňazi a veriaci boli vyznamenaní, napr. otec Hilárion Ilkovič. V roku 1947 ho prezident ČSR ocenil Československou medailou za zásluhy I. stupňa za vynikajúce vojenské činy mimo bojového nasadenia, ktorými sa zaslúžil o československú armádu. Prechod frontu však zanechal za sebou nesmierne straty na dušiach a veľké materiálne škody. Z 241 farností na Slovensku boli v 103 farnostiach poškodené alebo zničené chrámy, farské budovy, domy veriacich a farnosti zaznamenali aj straty na životoch. Ešte v roku 1948 sa oblasť bojov len ťažko spamätávala a prechádzala rekonštrukciou. Veriaci napriek pomoci žili vo veľkej biede a nedostatku. V tom istom roku

sa moci v Československu chopili komunisti a začali s budovaním bezbožného režimu. Gréckokatolíci sa ocitli na prahu najväčšej skúšky viery, akú kedy v dejinách zažili.

Retrospektívny pohľad na krátke obdobie trvania Slovenského štátu nás môže naplniť smútkom z prekonaných strastí veriacich postihnutých prechodom frontu. Rovnako nás však môže naplniť oprávnenou hrdosťou na tých, ktorí sa vzopreli režimu a na čele s biskupom nezaváhali pri obrane a pomoci bližným, najmä prenasledovaným Židom. Zároveň spätný pohľad na minulosť s náležitým odstupom prináša aj záväzok nepodliezť vysoko postavenú latku cti a spravodlivosti.

Charakteristika ruských IKONOPISECKÝCH ŠKÔL

Tver – mesto medzi Moskvou a Novgorodom bolo aj v období 15. storočia centrom veľkého kniežatstva s prehľadným politickým životom a aktívnymi kontaktmi s Konštantínopolom, zvlášť v línii cirkevných vzťahov s nemalými kultúrnymi tradíciami.

Milan Gábor
foto: wikimedia.org

Umelecké smery

V umení Tveru jestvovalo niekoľko umeleckých smerov odrážajúcich vkus aristokracie kniežacieho dvora aj záujmy cirkevných kruhov, monastierov, nezabúdajúc ani na široké národné tradície, ľudovú nábožnosť veriacich kresťanov a obyvateľov obchodných miest. Ale mnohé cerkvi a monastiere Tverského kniežatstva boli zbúrané alebo veľmi zničené následkom tatárskych vpádov aj krvavých vojen s Novgorodom a najmä Moskvou v súperení o dominantné postavenie na Rusi. Z tohto hľadiska možno spraviť len sumárnu prezentáciu tverského maliarstva 15. – 16. storočia.

Hesychazmus

Na začiatku 15. storočia na kultúru celej Rusi aj Tveru malo nemalý vplyv duchovné smerovanie ruskej interpretácie byzantského hesychazmu (palamizmu), čo sa prejavilo v ikonách vyjadrujúcich tichú modlitbu, pokoru a dobro.

Hesychazmus (z gr. *hésychia*) – pokoj, ale aj samota či ústranie v samote, ktoré majú byť prostriedkom na dosiahnutie zjednotenia s Bohom, kontemplácie, je istým spôsobom určujúcim smerom celej mystiky východných kresťanov. Začína sa neskorobyzantským obdobím, vznikol v athoskom mníšskom prostredí na prelome 13. storočia a 14. storočia a bol systematizovaný v prvej polovici 14. storočia Gregorom Palamom. Preto je hesychazmus niekedy stotožňovaný s palamizmom. V niektorých prípadoch sa hesychazmus vzhľadom na vplyv a význam stotožňuje dokonca s celou byzantskou mystikou. Je však dôležité poznamenať, že

v dejinách hesychazmu rozlišujeme päť fáz (období):

1. Na začiatku sa hesychazmus dáva do kontextu s egyptskými pustovníkmi 4. storočia – tento pojem sa objavuje u sv. Jána Zlatoústeho, Evagria Pontského, ako aj otcov púšte. V niektorých spisoch tých čias však označenie hesychastov je stotožňované s anachorétmi. Ak je skutočným otcom mníchov pustovník sv. Antonín Veľký, tak potom otcom hesychastov je sv. Arsenios Veľký, ktorý opustil cisársky palác, stal sa pustovníkom (anachoretom) a počul hlas z neba, ktorý mu povedal: „Arsenios, utekaj, mlč, zostaň pokojný.“ Ideál, ktorý predstavuje, odporúčajú mnohí mnisi patristickej doby, ktorí za svoje vlastné povolanie považovali hľadať Boha v modlitbe.

2. Zástupcovia tzv. Sinajskej školy – sv. Ján Klimak (Lestvičnik † 649?), Hesychius, Filotej Sinajský – majstri v rozlišovaní duchov.

3. Simeon Nový Teológ († 1022).

4. Hesychasti zo sv. hory Athos od obdobia 14. storočia s ich fyzickou modlitbou – Ježišovou modlitbou srdca.

5. Filokalické hnutie – akési obrodenie hesychastickej spirituality po vydaní textov celého duchovného hnutia v slávnej *Filokalii* z roku 1782.

Dôležitú úlohu pri formovaní tverského maliarstva 15. – 16. storočia zohrali okolnosti, ktoré sa v miestnej kultúre neprejavili v takej miere

ako v ikonách. Zvlášť nová vlna byzantského klasicizmu – neohelenizmu, ktorý stál pri zrode moskovského maliarstva 15. storočia a zahŕňal aj diela Andreja Rubleva. V tverských pamiatkach sú ešte badateľné motívy 14. storočia, ktoré sú evidentné v typoch zobrazovaných postáv, ako aj v masívnosti foriem či nezanedbateľnej vnútornej charakteristike obrazu.

Pamiatky tverskej školy 15. storočia

Najcharakteristickejšími tverskými pamiatkami tých čias sú dve ikony z deésisného radu ikonostasu – Presväta Bohorodička a sv. Ján Krstiteľ zo začiatku 15. storočia.

Pochádzajú z obce Obodovo neďaleko Toržka, nevelkého mesta v Tverzskej oblasti. V súčasnosti sa nachádzajú v Ruskom múzeu Andreja Rubleva v Moskve.

Bohorodička

Je zobrazená po pás, mierne otočená vpravo k centrálnej ikone radu deésis v modlitebnej póze s pozdvihnutou ľavicou. Jej pohľad je sústredený na nazerajúceho. Odetý má bordovo-hnedý maforion zdobený tromi bielymi hviezdami na ramenách a čele. Chitón a čepiec je v modrosivom odtieni. V geste pozdvihnutej ľavice Bohorodičky nachádzame istú analógiu s ikonami Božej Matky typu chalkopratijskej ikony Bohorodičky nazývanej aj *Hagiosoritissa* a podobných variantov. Je dôležité poznamenať, že v 4. storočí sa v centre Konštantínopola neďaleko Chrámu svätej Múdrosti nachádzalo námestie, kde bol trh s meďou, ktorý sa po grécky nazýval *chalkopratia* (*chalkos* – meď, *pratia* – trh). Podľa tohto miesta bol pomenovaný aj nevelký chrám, možno kaplnka, kde sa uctievala svätá pokladnica – jeden z klenotov hlavného mesta. Išlo o trojitú truhlicu umiestnenú pod prestolom, v ktorej sa nachádzala jedna z najuctievanejších relikvií Bohorodičky – jej svätý pás. Táto pokladnica sa po grécky nazývala *Hé hagia soros* a divotvornú ikonu, ktorá sa v tomto chráme nachádzala, volali *Hagiosoritissa* – Madona zo svätej pokladnice alebo Chalkopratia podľa chrámu. Po tejto ikone sa nezachovala nijaká stopa. Najstaršie zobrazenie Chalkopratie je známe z obdobia 6. storočia na mozaike v Bazilike sv. veľkomočeníka Demetra Myromvonného v Solúne, ktorá sa na začiatku 9. storočia stala populárnou v umení byzantského sveta. K ikonám tohto typu zachovaným do dnešných dní patria ikony z obdobia konca 11. a začiatku 12. storočia nachádzajúce sa v Monastieri sv. Kataríny na Sinaji. Všetky ikony tohto typu majú rovnakú schému: Bohorodička je pootočená doľava a jemne skláňa hruď, akoby niesla ťarchu – bremeno utrpenia a hriechu. Vystretá pravica a pozdvihnutá ľavica sú symbolom jej modlitebného príhovoru za tých, ktorí sa v nádeji k nej utiekajú. Motív prosby je oveľa viac zvýraznený v zobrazeniach, kde Božia Matka v pozdvihnutej ľavici drží rozvinutý zvitok s textom modlitby.

Ján Krstiteľ

Podobne ako Bohorodička je zobrazený po pás, mierne otočený doľava, smerom k centrálnej ikone radu deésis s vystretými rukami v geste modlitby. Pohľad má upriamený k nazerajúcemu. Odetý má chitón a himation v zelenohnedom odtieni. Jemné a riedke fúzy s bradou v svetlohnedom odtie-

ni sú v ostrom kontraste s tmavohnedými dlhými, zvlínenými vlasmi. Pozadie oboch ikon je v svetložltom odtieni. Typológiou a spôsobom stvárnenia sa ikony vzťahujú na rozšírený typ deésisných ikon zobrazených po pás v byzantskom aj ruskom maliarstve obdobia 14. – 15. storočia. Tento typ radu deésis, kde sú postavy zobrazené po pás, pozostával zvyčajne z piatich alebo siedmich ikon.

Pamiatky prvej polovice 15. storočia

Z tohto obdobia sa zachovalo viacero pamiatok: Narodenie Bohorodičky, Bohorodička Hodigitria, Deésis a Vstup Krista do Jeruzalema.

Narodenie Bohorodičky

Ikona pochádza z Monastiera Ochrany Presvätej Bohorodičky v Suzdali (*Покровский монастырь*), kde sa podľa letopisov nachádzala od konca 16. storočia, ale nevedno, kto ikonu do monastiera priniesol. V súčasnosti je v Štátnom ruskom múzeu v Moskve.

Centrálne je na ikone zobrazené lôžko, na ktorom sedí sv. Anna, ktorú pridržia za ľavé rameno žena. Za ňou stoja tri devy so zlatými nádobami v rukách, oddelené od lôžka nízkou stenou. V pravom dolnom rohu sa nachádza scéna umývania narodenej Márie povitej v modrom plátne. Anna je odetá v červenom chitóne s bielou pokrývkou na hlave. Nohy má zahalené modrou prikrývkou. Pozadie je v svetložltom odtieni.

Kompozícia predstavuje zjednodušenú, akoby skrátenu verziu, kde chýba postava sv. Joachima a stôl, ktoré sú neodmysliteľnými prvkami zobrazujúcich scénu narodenia Bohorodičky, či už prenosných ikon, alebo fresiek 14. – 15. storočia. Ž. Lafonten-Dozon analyzoval ikonu a našiel analógiu s dielami vyhotovenými pod talianskym vplyvom.

Bohorodička Hodigitria

Nazýva sa aj Hodigitria Anny Mikulinskej a pochádza z Trojicko-sergejevskej lavry v Sergejevom Posade neďaleko Moskvy. Podľa nápisu z 15. – 16. storočia na zadnej strane ikony sa dozvedáme, že ikonu darovala monastieru kňažná Anna Mikulinská, pravdepodobne dcéra známeho moskovského bojara Fedora Andrejeviča Košku. Tá sa v roku 1391 vydala za knieža Fedora Michajloviča, ktorý bol synom veľkého tverského kniežaťa Michala Alexandroviča a predkom vetvy mikulinských kniežat. Ikona sa v súčasnosti nachádza v Štátnom historicko-umeleckom múzeu v Sergejevom Posade (v rokoch 1930 – 1992 Zagorsk).

Ikona zobrazuje Bohorodičku po pás s dieťaťom Kristom na jej ľavej ruke, pričom pravou ukazuje na Krista. Kristus sedí

priamo s pohľadom upriameným na nazerajúceho. S vystretou pravou žehná a v ľavici drží biely zvitok. Bohorodička je odetá v hnedo-fialovom mafóriu a zelenomodrom chitóne. Kompozícia ikony je blízka ikonám moskovského okruhu 15. storočia.

Rad Deésis

Obsahuje až deväť samostatných ikon: Spasiteľa uprostred nebeských mocností, Bohorodičku, sv. Jána Krstiteľa, sv. apoštolov Petra a Pavla, sv. Gregora Teológa, sv. Alexandra Solúnskeho, sv. Demetra Solúnskeho a sv. Juraja. Všetky postavy sú namaľované v celých postavách.

Tento rad nepochádza z jedného miesta a od toho istého autora. Časť ikon pochádza z dedinského chrámu pod mestom Kašina a ostatné z rôznych miest niekdajšieho Tverského kniežatstva. Ikony sa v súčasnosti nachádzajú v Tretiakovskej galérii v Moskve.

Vstup Krista do Jeruzalema

Pôvod tejto ikony nie je známy. V roku 1917 bola zo zbierky rodiny Rachmanovcov odovzdaná pokrovskému soboru (Katedrálnej chrám Presvätej Bohorodičky Ochranyne) pri Rohožskom cintoríne v Moskve.

V súlade s textom evanjelia kompozícia zobrazuje stretnutie obyvateľov Jeruzalema s Kristom sediacom na osliatku. Otočený je k skupine apoštolov. Vpredu kráča apoštol Peter a vedľa neho mladík bez brady, pravdepodobne apoštol Ján. Pod nohami osliatka aj na okraji kompozície sa nachádzajú deti, ktoré po ceste rozprestierajú rôznofarebné časti odevov. V pravej časti ikony sú v pozadí múry Jeruzalema, nad ktorými sa čnejú budovy a veža chrámu. Pred hradbami mesta stojí zástup obyvateľov s palmovými ratolesťami v rukách. V centre ikony nad postavou Krista sa vypína palma, v ktorej korune deti režu halúzky s listami. Pozadie ikony, ako aj nimbus Krista je zlatý. Kompozícia ikony je typická pre obdobie 15. storočia, predstavuje detailné rozpracovanie udalosti. Štýlom je veľmi blízka paleologovským maliarskym prototypom 14. storočia, odkiaľ pochádza aj žánrová scéna so zobrazenými deťmi. Pre rozmery ikony aj námet možno predpokladať, že pôvodne bola na ikonostase súčasťou radu sviatkov.

Väčšina tverských pamiatok obdobia 14. – 16. storočia pochádza z dedinského a provinčného prostredia dostatočne vzdialeného od veľkých tverských miest. Diela miestneho umenia, či už dekoratívneho, alebo maliarskeho, v období 14. – 16. storočia sa viac zachovali v Tveri a Kašine ako v Starici a Toržke, ktoré boli pre svoju strategickú polohu v častom kontakte s tverskými kniežatami a mohli realizovať ich požiadavky.

V NÁRUČÍ v bezpečí

V rámci jednej zo svojich výskumných ciest sa anglická sociálna antropologička Sheila Kitzingerová, známa výskumami tehotenstva, pôrodu a vzťahu matky a dieťaťa v najrôznejších okrajových spoločnostiach vrátane primitívnych národov v mnohých krajinách sveta, stretla s úžasom a veľkým prekvapením domorodých matiek, keď ich informovala o tom, že v Európe a v USA nie sú deti vychovávané na telách matiek. Informácie o existencii detských domovov a jaslí, ale aj kočiarikov vyvolala u černošských matiek priamo šok. „Ako tie deti môžu prežiť?“ pýtali sa. „Ako vedia, komu patria?“ Nepoznáme reakciu Sheily, ale pre nás sa toto jej odhalenie stalo základným semienkom projektu *V náručí v bezpečí*, ktorým tieto mesiace v *Návrate* žijeme.

 Daniela Vrablová, Alexandra Maňkošová
 foto: archív *Návratu*

V našej práci a príprave budúcich náhradných rodičov, ale aj rodičov, ktorí očakávajú vlastné bábätko, často upriamujeme pozornosť na blízkosť rodiča a dieťaťa, na tvorbu vzťahu prostredníctvom scitliveného láskyplného reagovania na potreby a prejavy dieťaťa, dojčenia (aj adoptívneho), nosenia bábätka a jeho *šatkovania*, dotykov (neverbálnych a verbálnych) – tých obyčajných, ale aj špeciálnych, ako aj zotrvania s dieťaťom doma v intímnom prostredí rodiny, a to aj v období jedného až troch rokov od prijatia (a to aj keď bolo dieťa prijaté do rodiny v staršom veku, napr. ako trojročné). To všetko sú nástroje, ktorými si dieťaťko k rodičovi/rodičom buduje vzťah (vzťahovú väzbu), ktorá ho ako nitka vedie celým jeho ďalším životom.

Bezpečie

Každé dieťa potrebuje od mala zažívať pocity bezpečia, istoty a lásky. Práve tieto veľmi dôležité psychické potreby zabezpečujú jeho zdravý, normálny vývin a neskôr mu vytvárajú celoživotný pocit bezpečia, sebaistoty a toho, že je milovania hodné a milovania schopné. Deti sa učia tomu, čo ich obklopuje. Ak dieťa zažíva pocit bezpečia, učí sa veriť, že svet je bezpečné miesto a že sa tu opláti žiť. Ak zažíva blízkosť vzťahu (v najranejšom veku), učí sa dôverovať a vytvárať si vzťah k ľuďom. Ak zažíva lásku a cíti sa potrebné a dôležité, učí sa schopnosti milovať. Tieto potreby a pocity sa uspokojujú a naplňujú telesnou blízkosťou rodiča. Nedá sa to ničím nahradiť. Hovoriť a viesť k tomu náhradných (aj biologických) rodičov v kultúre, ktorá bežne využíva umiestnenie dieťaťa do kolektívneho zariadenia vo veku troch rokov aj skôr, budí rovnaký údiv (bohužiaľ), ako bol údiv černošských matiek pri predstave, že by svoje dieťa mali v ranom detstve opatrovať inak než na vlastnom tele.

Profesionáli a laickí poradcovia

Skúsme si ale predstaviť, čo zažilo dieťa pred príchodom do náhradnej rodiny. Spravidla je to opustenie, ktoré pre dieťa znamená závažnú životnú traumu (ak nezažilo aj iné ťažké situácie), ktoré potrebuje spracovať, a na to je nutná blízkosť iného človeka (a to nielen psychologická, ale aj fyzická).

Vnímať, že napriek prvotnému sklamaniam v živote bude v tom ďalšom ľúbené a chcené, to nie je len tak. Tomu nemôže uveriť cez slová, iba cez zážitky a skúsenosť s blízkosťou a starostlivosťou iných – rodičovských dospelých.

A na to, aby to rodičovskí dospelí zvládli, potrebujú radu a podporu. Preto má v *Návrate* už dlho svoje stále a nenahraditeľné miesto aj laické poradenstvo. Laický poradca je človek, ktorý na základe vlastnej skúsenosti s prijatím dieťaťa vykročil na cestu od rodiča k poradcovi, no stále ostáva neprofesionálom. Vďaka spojeniu myšlienok profesionálov z *Návratu* a laických poradcov vznikol v roku 2016 v prešovskom centre *Návratu Klub maličkých*. Stretávajú sa tu rodičia s prijatými deťmi od najútlejšieho veku, resp. krátko po prijatí. Chceme tak zabezpečiť, aby rodiny v adaptácii dostali podporu čo najskôr a keď treba, aj priamo v ich domácom prostredí. Aj preto sú návštevy v rodine nielen o podpore, ale sú príležitosťou priniesť do rodiny konkrétne nástroje pomoci. Vďaka podpore projektu NDS sme okrem šatiek, vakov a nosičov, ktoré rodinám zapožičiavame, zakúpili aj bábiky reálnej hmotnosti, ktoré pri nácviku nosenia viac odrážajú realitu. Dôležitými sú pomôcky hojdania a masí-

*Alk dieťa zažíva pocit bezpečia,
učí sa veriť, že svet je bezpečné
miesto a že sa tu opláti žiť.
Alk zažíva blízkosť vzťahu
(v najranejšom veku),
učí sa dôverovať a vytvárať si
vzťah k ľuďom.
Alk zažíva lásku a cíti sa
potrebné a dôležité,
učí sa schopnosti milovať.*

rovania, no nemenej dôležitá je literatúra, ktorá slúži na inšpiráciu rodičom s prijatými deťmi. A laický poradca dodáva týmto osobným návštevám skúsenosť, kúsok zo svojho života, múdrosti z praxe.

Z pohľadu laickej poradkyne

„Keď sa pozerám na slovné spojenie laická poradkyňa, je mi oveľa bližšie slovo laická. Naozaj sa necítim ako poradkyňa ani si netrúfam nikomu radiť. A už vôbec nie vtedy, keď to nikto odo mňa nechce. Skôr by som prijala slovné spojenie *mamka ochotná sa zdieľať* alebo niečo podobné. Laické poradenstvo pre *Návrat* beriem ako partnerstvo, kde *Návrat* pomáha a obohacuje našu rodinu, a tak sa aj naša rodina prirodzene snaží aspoň trochu pomáhať *Návratu*. Teším sa, že sa môžem vďaka tejto službe pozrieť pod ich pokrievku a vidieť, aké veľké malé veci robia pre rodiny. Zažila som už pár návštev rodín s čerstvo prijatými detičkami. Sú to návštevy, pri ktorých bývam dojatá a cítim sa veľmi poctená prijatím v takom krehkom období týchto rodín. Je to ako šesťnedelie a ešte oveľa citlivejšie obdobie, kde sa dvaja ľudia rozhodnú prijať malého človečička s batôžkom zranení, ktoré v tom čase nik nepozná. Môžeme ich len tušiť. Sama som si týmto obdobím prešla pri našich dvoch prijatých deťoch. Preto im tak veľmi rozumiem. Rada si s nimi zaspomínam na naše začiatky, na smútok, ktorý som si vyplakala pri Kamilke, keď som si predstavila, že by mňa takú maličkú opustili rodičia. Tiež rada roz-

právam aj o pokusoch adoptívneho dojčenia, o masážach, o tulňaní, o láske k *šatkovaniu* a o samozrejmosti straty súkromia v spálni. O to viac, že už ju pomaličky získavame späť J.

Kluby maličkých vznikli prirodzene z potreby mamičiek na materskej dovolenke a sama sa necítim ako organizátorka týchto klubov, ale ako jedna z mamičiek. Sú to vzácne a krásne chvíle, kde cítim pochopenie a prijatie. Z detí rastie celkom podarená partia a verím, že tieto kamarátstva pomôžu našim deťom prekonať v budúcnosti krízu identity a že sa v tom nebudú cítiť samy. Ďakujem *návratákovi* za prejavenú dôveru a za túto možnosť.“

Už prvé návštevy boli dôkazom, že táto idea mala a má zmysel. Vždy nabalené nosičmi, šatkami a bábikami sa vyberáme k novým rodičom, k novej rodine domov. Naším cieľom je poskytnúť stratégie na lepšiu adaptáciu a upevňovanie vzťahov. V odovzdávaní skúseností má prím laická poradkyňa: inštrukciami šatkovania, ale aj praktickými radami – čo ne/používať, čo ne/robiť, ako ne/manipulovať s dieťaťom. Hovoriť sa aj o kúpaní, zaspávaní, prihováraní či iných témach. Napriek tomu, že náhradní rodičia krátko po prijatí riešia súdy a všetky sociálno-právne procesy, intenzívne žijú záujmom aj o dotykovú terapiu a detské masáže, čo je z našej strany možné aj individuálnou formou v ich domácnosti. Často ich zaujíma aj možnosť adoptívneho dojčenia. Počas času priamo v rodine príde chvíľka aj na zdieľanie sa s tým, že utíšiť plač dieťaťa pre nich nie je vždy jednoduché, že často pri tom nepomáha ani prechádzka či kolísanie. O čo prekvapivejšie sú okamihy, keď počas návštevy pod vedením laickej poradkyne vyskúšajú uloženie bábätko do šatky a jeho prítulenie, a zrazu napriek prvotným pochybnostiam bábo zaspí v bezprostrednej blízkosti tela mamky a zotrvá tak i po našom odchode. Pri jednej z návštev mesačného bábätko nám ešte v to popoludnie od jednej z takýchto mamičiek prišiel mail, ktorý nás potešil a povzbudil: „Už viac ako dve hodiny spinká v šatke ☺.“ Šatka im ostala, aby naplnila zámer, s ktorým sme ich do projektu kupovali – byť k dispozícii rodinám, ktoré sa neskôr rozhodnú, či im tento spôsob vyhovuje a či sa páči aj dieťaťku.

Veríme, že aj vďaka tejto našej aktivite nás možno rodičia spontánnejšie vyhľadajú, možno zavítajú do skupiny maličkých, možno slobodnejšie a bez ostychu prídu do klubu.

Možno...

Ale pevne veríme, že tieto deti nosené telo na telo (alebo aj dojčené) nielenže prežijú, ale budú presne vedieť, komu patria.

Michal LACKO SJ

– nový Metod pre gréckokatolíkov

 Daniel Černý
foto: jezuiti.sk

Tohto roka si pripomínáme 70. výročie kňazskej vysviacky dodnes ešte málo známeho, no významného Michala Lacka SJ – jezuitu, gréckokatolíka i učenca.

Otec Lacko sa narodil 19. januára 1920 v Krásnej nad Hornádom. Ako gymnazista býval na jezuitskom internáte. Tieto roky ho natoľko ovplyvnili, že hneď po maturite vstúpil k jezuitom. Filozofiu absolvoval v Záhrebe, a tu možno hľadať i počiatok jeho záujmu o cyrilo-metodskú misiu, ako aj obrovské jazykové nadanie. Vyššie štúdiá absolvoval v Ríme. Kňazské svätenie prijal z rúk vladyku Evreinova 6. mája 1948 vo východnom obrade, ku ktorému sa hlásil po celý život. Vo Večnom meste obhájil hneď dva doktoráty. Následne začal vyučovať na Pápežskom východnom inštitúte, kde prednášal až do smrti. Ako prvý zo slovenských jezuitov zložil posledné sľuby podľa východného spôsobu.

Jeho srdce bilo naplno pre slovenských gréckokatolíkov. Od roku 1955 bol do smrti stálym prispievateľom časopisu slovenských gréckokatolíkov v Kanade. To, čomu dnes hovoríme vytváranie sietí kontaktov,

praktizoval naplno. Nápomocným mu bol Vatikánsky rozhlas, kde viedol vysielanie pre gréckokatolíkov. Mnohí spomínajú na vtipy, ktoré rozprával, ako i jeho krásny barytón. Navždy zostáva v pamäti pre svoju snahu učiť formou, ktorej ľudia rozumejú. Svedkovia svedčia, že toľko listov, čo denne dostával, nedostali ostatní spolubratia dohromady, ale i to, ako do slovenského ústavu odnášal početné knihy, budujúci knižnicu ústavu, pri ktorého počiatkoch sám stál. Bol autorom mnohých publikácií, z ktorých vyniká práca o slovenskej bibliografii v zahraničí. V *Oriente Christiano* predstavil v talianskom jazyku širokej verejnosti východné kresťanstvo. Redigoval devätnásť ročníkov *Slovak Studies*. Jeho záujmu sa tešili nielen macedónski pravoslávni, ale snažil sa o návrat do lona Katolíckej cirkvi i medzi krajanmi v USA.

Bolo to vďaka jeho úsiliu, že sv. Cyril a Metod boli vyhlásení za spolupatrónov Európy. Splnením jeho celoživotného zápasu za uznanie svojbytnosti slovenských gréckokatolíkov bolo zriadenie slovenského biskupstva v Kanade. Na slávnosti zriadenia novej eparchie do slovenčiny preložil a osobne prečítal pápežskú bulu.

Ako majú kluby svojich hľadačov talentov, on bol hľadačom kňazských povolání. Jeho aktivity pri obnove Gréckokatolíckej

cirkvi v roku 1968 by boli na samostatnú knihu. Jeho štedrosť i záujem o krajanov sa stali nezabudnuteľnými. Kňazom pomáhal materiálne, cez Maďarsko či Poľsko zaspašoval do ČSSR náboženskú literatúru. Mnohí jeho dobrotu zneužívali a medzi donášačmi na neho nájdeme i gréckokatolíckych, rímskokatolíckych či pravoslávnych duchovných...

Žiaľ, šľachetné srdce žilo pre bližných príliš naplno... Zomrel na operačnom stole 21. marca 1982, už bez svojej charakteristickej brady. Odišla brada, odišiel i bradatý Lacko... Slovenskí gréckokatolíci sa s večne usmievaným otcom Lackom rozlúčili v chráme kolégia *Russicum*. V roku 2002 sa ostatky otca Lacka vrátili späť na Slovensko. Bol pochovaný s ďalším gréckokatolíkom jezuitom otcom Michalom Fedorom SJ. Jeho meno nesie aj *Centrum spirituality Východ – Západ* v Košiciach, ktoré šíri jeho meno a jeho snahu o intelektuálne a duchovné pozdvihnutie nášho ľudu.

Otcovi Lackovi sa za všetko, čo nezištne konal, nedostalo žiadneho z vyznamenání, ktoré sa v podobe zlatých krížov či titulov na kresťanskom Východe vyskytujú, či ho skôr deformujú. A keby mu aj ponúkli nejakú odmenu, neprijal by ju.

Otec Lacko nebol druhým Metodom len pre svoj apoštolát slova. Samotný spis ŠtB o ňom nesie názov Metod... Tak ako neprišiel šíriť vieru, vzdelanosť a kultúru len Metod, ale i Cyril, tak aj odkaz otca Lacka potrebuje svojho Cyrila. Nemusi to byť len niekto, kto sa volá Cyril, ale tým Cyrilom je každý, kto sa snaží konať ako on. Otec Lacko prozreteľnostne pracoval i pre rok 1989, pre slobodu a možnosti, ktoré priniesol, a isto by mal radosť z tých, ktorí kráčajú v jeho šľapajach. Kiež by ich bolo čo najviac...

Hľadáme priateľov Slova. Môžete sa nimi stať aj vy!

Môžete byť modlitebník. Ak ním chcete byť, v poslednú nedeľu v mesiaci spoločne v chráme alebo individuálne obetujte modlitbu posvätného ruženca za Slovo, jeho redaktorov a tých, ktorí ho finančne podporujú.

Ak sa modlitebníkom záväzne stane farské či filiálne spoločenstvo, dajte nám vedieť na telefónnom čísle 051/756 26 42 alebo e-maile sefredaktor@casopisslovo.sk.

Môžete sa stať finančným podporovateľom. Stačí, ak sa písomne alebo e-mailom zaviazete posilať pravidelne každý mesiac sumu aspoň 10 eur bankovým prevodom alebo poštovým poukazom na účet SK45 0200 0000 0032 1020 6959 (SWIFT KÓD: SUBASKBX, KS: 0558, ŠS: 777, do poznámky treba uviesť svoje priezvisko a meno).

Ak riadite firmu či podnikáte, môžete sa stať zmluvným partnerom. Zmluvou o reklamnej spolupráci podporíte Slovo a zároveň dvakrát v roku (na Paschu a Vianoce) budete mať v Slove svoje logo s webovou adresou alebo telefónom. Veľkosť loga závisí od výšky príspevku. Minimálny pravidelný mesačný príspevok je 50 eur bez DPH.

Viac informácií vám poskytneme na telefónnom čísle 0911 711 263,
na e-maile sefredaktor@casopisslovo.sk
alebo ich nájdete na casopisslovo.sk/priatelvia/.

Noví spasitelia

Juraj Gradoš
foto: wikimedia.org

Svet sa zbláznil. Ľudia sa pretekajú, kto dokáže v hlúposti a morálnej skazenosti zájsť ďalej. A dávajú tomu prívlastky ako objav, senzácia, prelomový krok. S tým posledným možno súhlasiť. Stále to je krok ďalej od ľudskosti smerom k človeku ako veci, ktorú možno nahradiť, zahodiť, zničiť.

Kým na Slovensku sa akosi stáva novodobým biznisom počkať, kým pacient zomrie namiesto adekvátnej liečby, vo svete pokročili ďalej. Pod rúchom starostlivosti o pacienta (rozumej medicínskeho biznisu založeného na túžbe človeka žiť dlho) začali ožívať postavy gréckej mytológie. Kto by nepoznal film *Jurský svet*? Vedci tam kombináciou génov tvoria dinosaurie obludy, až kým sa im to nevymkne spod kontroly. Realita dneška je omnoho horšia. Vedci po úspešnom laboratórnom vytvorení chiméry ovco-kozy zašli ďalej. Spojili ľudské kmeňové bunky a prasacie embryo. Dôvod? Snaha vypestovať ľudské orgány vo zvieratách. No úspešnosť bola malá, len 1 : 100 000. Teraz spojili ľudskú kmeňovú bunku a ovčie embryo. Úspešnosť bola desaťkrát vyššia.

Kam budú viesť tieto kroky? Ešte sme sa nenaučili zvládať atómovú energiu na mierové a skutočne ľudstvu prospešné ciele a už z Pandorinej skrinky vypúšťame ďalšiu zvrátenosť. Možno mnohí budú argumen-

tovať snahou vyprodukovať ľudské orgány, ktoré by telo pacienta neodmietlo. Iní zasa budú hovoriť o dlhých zoznamoch ľudí čakajúcich na transplantáciu. Investície, ktoré idú do výskumu chimér, by sa mohli použiť na rozširovanie osvetly, budovanie ľudskosti a spolupatričnosti. A aj keď radi tvrdíme, naše telo nepatrí nám, sme iba jeho správcovia, poctiví či menej poctiví. A keď sa skončí naša úloha tu na zemi, posledný dobrý skutok by mal byť rozdať všetko, čo máme – rozdať to z nášho tela, čo môže nielen zlepšiť život iného človeka, ale ho i zachrániť. Ved'

nik z nás si do neba nevezme srdce, pľúca, obličky...

A tak ako ľudstvo atómovú energiu zneužilo a denne zneužíva na konštruovanie ničivých zbraní, ktorými sa samo ohrozuje, je celkom možné, že časom niekomu napaadne v záujme humánnosti nechať žiť tieto embryá chiméry a vytvárať nové. Potom už naozaj nič nebude stáť v ceste tomu, aby sme videli grécku Chiméru – napol ženu a napol hada. Možno vedci nájdu spôsob, ako nás „upraviť“ – dodať nám sokolí zrak, životnosť korytnačky, „večnú“ mladosť rybičiek... Nájdu spôsob, ako človeka uspôsobiť na život pod morskou hladinou, vytvoria nové druhy ľudí.

Nezmysel? Myslel Alfred Nobel na to, že dynamit bude zabíjať ľudí? Nie. A predsa vďaka nemu zomreli milióny. Myslia dnes vedci tvoriaci chiméry na to, čo spôsobia v budúcnosti? Aké otázky bude tento ich objav klásť pred človeka? Myslia na to, že vďaka nemu budú raz ľudia na sto percent prirodzení, a potom ľudia na sedemdesiat percent, na päťdesiat percent... Budú to ešte ľudia? A ako je to s dušou? Budú mať dušu? Budú môcť vstúpiť do večnosti?

Kde je hranica, po ktorú Boh bude ochotný nechať ľudstvo zájsť, kým úplne nerozvráti ním stvorený svet? Kde je hranica jeho trpezlivosti s našimi sebazničujúcimi výmyslami? Kde je hranica našej hlúposti, ignorancie a namyslenosti, že všetko nám patrí a všetko môžeme? Keď Izrael opúšťal Boha a myslel si, že môže všetko a nemusí ho počúvať, Pán priviedol pred brány Jeruzalema cudzie vojská. Vtedy Izrael pochopil, že bez neho je ničím. Pochopil, že Boh dáva zmysel jeho životu a on má Boha počúvať, ako dieťa počúva rodiča. A toto Boh chcel – priviesť ho späť na správnu cestu. A tak sa desím odpovede na jednoduchú otázku: Ak toto z lásky urobil iba pre jeden malý národ, čo urobí pre celé ľudstvo?

PÁPEŽSKÉ MISIJNÉ DIELA

Nadalej môžete pomôcť misiám formou zbierky použitých poštových známok v rámci svojich farností. **Stačí iba známku s pečiatkou vystrihnúť s min. centimetrovým okrajom alebo poslať aj s obálkou, či pohľadnicou. NEODLEPUJTE!**

Akcia nie je časovo obmedzená. Známky môžete potom príležitostne zasláť alebo doručiť do redakcie časopisu Slovo na adresu: Slovo – PMD, Hlavná 3, 080 01 Prešov.

Zo srdca ďakujeme všetkým darcom, školám, farnostiam i desiatkam jednotlivcov, ktorí doteraz zaslali tisíce známok. Často tí najväčší dobrodinci ostávajú skrytí za inštitúciami či iba v iniciálach v listoch. Práve túto skrytosť však Boh miluje. To nás vedie k tomu, aby sme vám poďakovali touto formou a nie výpisom všetkých dobrodincov. Za seba môžeme povedať, že vás zahrňam do svojich modlitieb i prosieb na liturgii a úprimne vám ďakujem za vašu pomoc i obetu.

Juraj Gradoš

Sviečky, ktoré priniesli svetlú budúcnosť

Prešlo tridsať rokov odvtedy, čo svoju nespokojnosť s náboženskou neslobodou v Československu prejavili tisíce ľudí, ktorí sa zhromaždili pred Úradom vlády v Bratislave, aby sa so sviečkami v rukách spoločne pomodlili a manifestovali tak svoju túžbu po slobode vierovyznania. Táto udalosť vošla do dejín ako Sviečková manifestácia.

■ Jaroslav Gírovský
foto: wikimedia.org;
archív Jána Šimulčíka

■ Ako vznikla myšlienka Sviečkovej manifestácie?

Podnet na zvolanie manifestácie prišiel zo Svetového kongresu Slovákov, menovite od hokejistu Mariána Šťastného. Pre zahraničných Slovákov bola poslednou výzvou vražda katolíckeho kňaza v Borovciach Štefana Poláka

v októbri 1987. Ale zahraniční Slováci mali na mysli inú štruktúru manifestácie. Mal tam byť plagát, na ktorom bola mapa Slovenska, ako po nej šliape červená komunistická čižma. A zrejme mali na mysli aj nejaké prejavy.

■ Prečo ste vybrali za hlavný symbol sviecu?

Manifestáciu sme organizačne pripravovali spolu s Jánom Čarnogurským. Vedeli sme, že transparent nám hneď zoberú, a bolo otázne, či niekto stihne vôbec prehovoriť. Svieca nám

napadla ako ten najjednoduchší symbol prihlásenia sa k požiadavkám manifestácie. Spievanie československej a pápežskej hymny a následne modlitba ruženca bola myšlienkou trnavskej skupiny okolo Júliusa Brocku a Františka Vikartovského. Všetky tieto nápady sa ukázali ako prozreteľné.

■ Čo ste očakávali, že táto manifestácia prinesie?

Klamal by som, ak by som tvrdil, že sme mali konkrétne očakávania od režimu, ktorý sa v Československu nehybal. Osemdesiate roky sa niesli v zamení narastajúceho sebavedomia veriacich na Slovensku, ktorí sa dožadovali svojich práv. Púte v Levoči, Ľutíne, Šaštíne, pamätný Velehrad 1985, keď bol režim veriacimi vypískaný, protestné listy, účasť na súdoch s veriacimi a nakoniec Sviečková manifestácia, to bol prirodzený proces, ktorý tu postupne organicky vyrastal.

■ Napriek tomu, že manifestácia bola zamietnutá, predsa ste pokračovali v jej organizácii. Verili ste, že dostanete povolenie na poslednú chvíľu?

Tušili sme, že štát manifestáciu nepovolí. Termíny našich žiadostí sme preto naplánovali tak, aby zamietnutie nášho odvolania nám hlavné mesto už nestihlo doručiť. To sa aj podarilo. Zamietnutie nášho odvolania mi priniesli z mesta na policajnú stanicu, keď som už bol zatknutý. V tom sme mali jasno, že manifestácia by sa mala uskutočniť aj napriek jej zákazu.

- **Vy sám ste sa na manifestácii ne-mohli zúčastniť, keďže vás a všetkých vedúcich organizátorov hneď ráno zadržala Verejná bezpečnosť. Mali ste v tej chvíli obavy, či sa manifestácia vôbec uskutoční?**

Úprimne poviem, že mal. Večer predtým som položil jednej kamarátke otázku, či si myslí, že tam niekto príde. Počas manifestácie prichádzali ku mne policajti a hovorili, že to je fiasko, že tam nikto neprišiel. Ale po jej uplynutí zostal so mnou jeden príslušník a odrazu povedal: „Pápež vás pochváli.“ Pri vyšetrovaní v cele v sobotu večer vyšetrovateľ nakoniec povedal: „Načo to všetko robíte?“ Ale o všetkom mi povedala až moja suseda, pani Glasová, keď som sa vrátil z cely domov. Privítala ma slovami: „Ferko, je to svetová udalosť!“

S odstupom času ale chcem dodať, že zvolanie manifestácie bez toho, aby sme si toho boli vedomí, bolo „slovo vyslovené v pravú chvíľu“. Hovoril nám jeden starý pán, že keď to prvýkrát počul na Hlase Ameriky, hneď si povedal: „Idem.“ Ľudia docestovali z celého Slovenska. Ľudia doma sa modlili za jej úspech, pamätná bola výzva českých katolíkov, aby kdekoľvek budú, o šiestej zastali a modlili sa za priebeh manifestácie. Takéto chvíle sa nazývajú historickými.

- **Ako ste mali naplánovaný program manifestácie? Bola modlitba posvätného ruženca počas manifestácie plánovaná? Co ste chceli prezentovať či už modlitbou, alebo iným bodom programu?**

Musím sa priznať, že nič osobitné sme neplánovali. A to bolo možno aj dobre.

Génius národa má v sebe schopnosť vo vypätých situáciách spontánne vysloviť prorocké slovo alebo gesto. V máji 1947, keď ešte politici v Prahe hľadali spôsob, ako odvrátiť komunistickú hrozbu v krajine, študenti v Bratislave z katolíckeho internátu Svoradov prišli odrazu s nápadom niesť pri tradičnej pešej púti z kostola jezuitov do Marianky a späť kríž v ľudskej veľkosti. Táto zvesť sa rozšírila rýchlo po Bratislave a keď sa podvečer púť vracala späť, mesto bolo na nohách. Ľudia stáli na uliciach, plakali, prichádzali ku krížu a dotýkali sa ho. Tento symbol sa odrazu rozšíril po celom Slovensku a na všetkých púťach nosili ľudia ťažké kríže. Redaktor Katolíckych novín Jur Koza Matejov vtedy napísal: „Veriaci vyslovili ťažké slová: Kríž, ktorý na nás prichádza, prijímame.“

O štyridsať rokov, v čase, keď sa o páde komunizmu ešte netušilo, veriaci na Hviezdoslavovom námestí vyzdvihli symbol horiacej sviece, ktorú si napriek dažďu a vodným delám znovu a znovu zapalovali. Bol to symbol kresťanskej nádeje a víťazstva. Aj keď sme to takto neplánovali a ešte nevedeli.

- **S odstupom času je Sviečková manifestácia považovaná za začiatok definitívneho pádu komunistickej totality na Slovensku. Osobne považujete za dôvod tohto pádu agresivitu režimu, ktorá sa v plnosti prejavila počas manifestácie, alebo jednotu veriacich, ktorú nezničilo ani zastrašovanie a ktorá vyústila do nežnej revolúcie?**

K pádu režimu prispelo isto viacero vážnych faktorov. Zvolenie Karola Wojtyły za pápeža, jeho prvá cesta do Poľska, ktorá spustila hnutie *Solidarnosc*. *Gorbačovova perestrojka*, ktorá uvoľnila putá slobody v Sovietskom zväze. Reaganova dôsledná politika boja za ľudské práva spojená s presadzovaním vojenskej sily, ktorej už ZSSR nevedelo konkurovať. A potom, vo všetkých európskych komunistických krajinách sa tento proces po symbolickom štyridsaťročnom putovaní púšťou spustil takmer naraz. Ale ja osobne považujem za najhlbší dôvod tohto biblického zázraku, že kalich miliónov obetí komunizmu, ich modlitby, ktoré vysielali v časoch svojej úzkosti k Bohu, to všetko spôsobilo, že táto večná ríša sa zo dňa na deň zrútila ako domček z karát.

Pokiaľ ide o československý proces, myslím si, že Sviečková manifestácia zohrala pri ňom dôležitú úlohu. Na tejto manifestácii objavili ľudia v Československu silu nenásilného odporu. Symbol ľudí, ktorí odolávajú policajnému násiliu modlitbou a nenásilím, sa vtedy dotkol nielen ľudí v Československu, ale na celom svete. Novembrové námestia v Československu sa niesli práve v duchu odporu, ale nenásilia.

- **Nemáte obavy, že v budúcnosti opäť nastane politická situácia, ktorá bude diskriminovať Cirkev a veriacich pre protichodné postoje voči moderným svetonázorom?**

Vidíme vo svete, že sa znovu spúšťa vlna prenasledovania kresťanov. V treťom svete je to spájané s ničením starodávnych kresťanských pamiatok, vraždením a vyhánaním kresťanov z ich domovov. Ale rovnako sa začína proces prenasledovania vo vyspelých západných krajinách, ako sú Spojené štáty, Veľká Británia a ďalšie. Súvisí to s novým nazeraním na základné ľudské hodnoty, ktoré sme prijali zo židovsko-kresťanskej tradície. Najprv som si myslel, že to je dielo lobistických skupín, ktoré pretláčajú svoje videnie sveta. Dnes vidím, že to je v západnom svete väčšinový civilizačný trend, ktorý postupne zachvacuje aj také krajiny, ako je Írsko a podobne.

Teraz som dočítal knihu amerického spisovateľa Roda Drehera Benediktova voľba, ktorý hovorí už otvorene o marginalizácii veriacich kresťanov v americkej spoločnosti. Nevyhneme sa tejto civilizačnej zrážke ani na Slovensku. Musíme sa na ňu pokojne pripraviť. Prvé náznaky vidíme v snahe odstrániť výučbu náboženstva zo škôl. Boj o výchovu detí je boj o budúcnosť krajiny. Tu nesmieme ustúpiť ani o krok. Potom je to snaha drobnými administratívnymi zásahmi, ako je platenie poplatkov za cirkevný sobáš, stavať kresťanstvo mimo spoločnosti. Je veľmi dobré, že sme sa hneď ozvali. Nesmieme dovoliť, aby sme stratili tie pozície, ktoré sme získali v prvých ponovembrových rokoch.

A pokiaľ ide o genderovú agendu, to bude skúška našej kresťanskej zrelosti. Kresťania všade, kde budú, by mali zastávať už spomínaný židovsko-kresťanský hodnotový svet. Na druhej strane, každý človek, aj ináč sexuálne orientovaný, je stvorený svojou dušou na Boží obraz a toto presvedčenie by malo byť našim hlbokým ľudským i kresťanským presvedčením. Takýto postoj nám potom bude navrátať, ako sa máme správať. V skúškach prenasledovania kresťania so ctou obstáli. Čakajú nás skúšky slobody. Žijeme stále čas veľkých osobných i cirkevných výziev. Nepremárnime ho!

Monastier sv. Charbela v libanónskej Annayi

Dotyky pustovníka

z rozličných zdrojov Dada Kolesárová
foto: embracesacredplaces.org

Mimoriadne množstvo zázrakov, ktoré sa udiali na príhovor sv. Charbela (alebo aj Šarbela), z neho urobilo jedného z najväčších svätcov 19. storočia. K jeho neporušenému telu, uloženému v kláštore Annayi (v Lurdoch Východu) každoročne putuje nespočetné množstvo pútnikov.

Jedno z najznámejších uzdravení sa stalo v roku 1950 a vyvolalo rozruch v celom Libanone. Päťdesiatročná krajčírka Mountaha Daherová Boulosová bola od svojho roka po ťažkej chorobe zhrbená. Pri návšteve hro-

bu stála neďaleko, kde sa modlila za svojich dvoch synovcov, ktorí boli siroty a potrebovali pomoc. Prosila, aby jej vydržal zrak a mohla pracovať ako krajčírka. Po návrate domov (o tri dni) sa zobudila a zistila, že hrb zmizol. Potvrdil to aj lekár, aj farár.

V tom istom roku sa so znetvorenými nohami narodila Libanončanka Malake Michel Maleková. Chodiť mohla iba vďaka barlám alebo špeciálnemu ortopedickému zariadeniu. Absolvovala veľa neúspešných operácií. V kláštore pri hrobe sv. Charbela sa v roku 2004 rozhodla stráviť tri dni, počas ktorých sa modlila a postila za svoje uzdravenie. Jej nohy boli uzdravené a hneď nato sa znova vrátila do Libanonu, aby sa poďakovala.

Na púť k hrobu sv. Charbela sa v roku 2004 vydala aj päťdesiatštyriročná Francúzka Bernadetta Maria Helena Vernamatová, ktorá zápasila s rakovinou prsníkov a žalúdka. Na mieste prijala sviatosť zmierenia, Eucharistiu a pomodlila sa ruženec. Po návrate domov lekári skonštatovali jej uzdravenie.

V roku 1993 Nohad El Shamiová, päťdesiatpäťročná žena trpiaca čiastočnou paralizou spôsobenou ťažkou hemiplégiou uviedla, že videla dvoch mníchov vo svojom sne. Jeden z nich, ktorého označila za Charbela, ju operoval na krku a keď sa prebudila, zistila, že bola úplne uzdravená. Za druhého mnícha v jej sne je považovaný svätý Marún, sýrsky kresťanský mučeník z piateho storočia, ktorý založil maronitský poriadok.

No uzdravenia na príhovor svätého pustovníka sa dejú po celom svete. V roku 1992 noviny The Guardian (ale aj ďalšie švédske a britské noviny) priniesli správu o pätnásťročnej Samire Hannachovej, ktorej sa v Štokholme zjavil svätý Charbel. Z jeho portrétu, ktorý má Samira vo svojej izbe, odvtedy vyteká olej s liečivými účinkami.

V roku 2004 Georgeovi Younanovi, americkému lekárovi kardiológovi, začalo v ušiach šumieť a pridružili sa k tomu aj bolesti hlavy. Spôsobilo to upchávanie hlavnej tepny, ktorá zásobuje mozog. Aj keď operácia bola veľmi riziková a prinajmenšom mu hrozilo ochrnutie, rozhodol sa pre zákrok. Keď sa dozvedel termín operácie, jeho žena sa začala modliť k svätému Charbelovi a prosiť o uzdravenie. Nasledujúci deň prestali všetky bolesti a lekárske vyšetrenia ukázali, že sa tepna nevysvetliteľným spôsobom vrátila do normálneho stavu.

Vo veľkopôstnom období vychádza vo vydavateľstve Petra už druhá časť trilógie *Kráľ* s názvom *Slobodný svet*. Jej autorom je otec Štefan Paločko, ktorý prednáša na Gréckokatolíckej teologickej fakulte v Prešove. Trilógia *Kráľ* je román, ktorý symbolickým spôsobom vykresľuje nekonečnú tragédiu, ktorá hrozí každému človeku, a zároveň jedinou možnosť, ako sa jej vyhnúť a získať nikdy sa nekončiacie šťastie. Druhú časť tejto trilógie si možno zakúpiť v predajni Petra alebo objednať na stránke www.zaex.sk.

Ak takými piesňami pozývaš démonov, keď ich túžby vyplňaš neslušnými slovami, keď do domu privádzaš komikov a nemravníkov, pripravíš hotové predstavenie, keď naplníš dom neviestkami a pripravíš hostinu pre celý zástup démonov, povedz mi, čo dobrého môžeš čakať? Načo pozývaš kňazov, keď sa na druhý deň chystáš robiť také veci?

Chceš prejaviť pohostinnosť, ktorá prináša úžitok? Pozvi zástupy chudákov. Hanbiš sa a červenáš? Čo môže byť horšie než takýto nerozum: pustiť do domu diabla a nepokladať to za nič strašné, priviesť do domu Krista a hanbiť sa za to? Pravda je taká, že ako s prichádzajúcimi bedármi vstupuje do domu Kristus, tak uprostred plesajúcich komikov a zhýralcov plesá diabol. Pritom tieto výdavky neprinášajú nijaký úžitok, ale naopak, prinášajú veľkú škodu. Ale za tieto výdavky dostaneš rýchlo veľkú odmenu. Nik v meste to doteraz nerobil? Začni ty! Usiluj sa byť prvým, kto zavedie tento zvyk, aby ti to potomkovia pripočítali. Ak niekto začne v tomto súperiť, ak začne napodobňovať tento zvyk, na otázku vnukov a pravnukov, kto s tým začal, odpovie, že ten a ten zaviedol tento nádherný zákon. Keď už pri svetských oslavách v čase hostiny mnohí ospevujú tých, čo sa veľmi pričínili o tieto neužitočné parády, tým viac budú vychvalovať duchovné slávnosti a vyjadria vďačnosť tomu, kto toto vznešené dielo začal. A tak jedným skutkom prejaví pohostinnosť a prinesie úžitok. A hoci aj iní budú robiť to isté, ty, čo si toto dielo zaviedol ako prvý, prijmeš odmenu za toto ovocie. Vďaka tomu sa rýchlo staneš otcom, deťom to bude na osoh a ženíchovi s nevestou to pomôže dožiť sa staroby. Lebo tak, ako hriešnikom Boh hrozí slovami: „... vaše ženy budú vdovami a vaše deti sirotami“ (Ex 22, 23), tak zasa tým, čo sú mu poslušní vo všetkom, sľubuje dôstojnú starobu a spolu s tým aj všetky dobré.

(Svätý Ján Zlatoustý: Homília na slová apoštola Pavla:

„... pre nebezpečenstvo smilstva nech má každý svoju ženu.“ 1 Kor 7, 1; preklad: M. Durlák)

Nedobrovoľná zdravotná starostlivosť

Jozef Glasa
foto: pxhere.com

Poskytovanie zdravotnej starostlivosti je z etického i z právneho hľadiska možné výlučne s informovaným súhlasom pacienta. To platí v plnom rozsahu vtedy, keď pacient je vzhľadom na svoj vek, rozumové schopnosti alebo aktuálny zdravotný stav schopný takýto súhlas poskytnúť. Ak nie je, zákon vyžaduje súhlas jeho zákonného zástupcu. Napríklad v prípade dieťaťa alebo maloletého pacienta súhlas rodiča, v závažných prípadoch aj oboch rodičov. Navyše, pokiaľ je to možné a zmysluplné, vyžaduje sa zároveň aj získanie tzv. prívolenia dieťaťa alebo maloletého pacienta, podľa jeho vyzretosti a konkrétnych rozumových schopností. Dôvodom je rešpektovanie dôstojnosti, autonómie, oprávnených záujmov a celkového dobra, prospechu pacienta – a jeho ochrana pred akýmkoľvek zneužitím alebo nátlakom pri poskytovaní zdravotnej starostlivosti, či jej jednotlivých výkonov.

Existujú však reálne situácie, keď je nevyhnutné poskytnúť pacientovi potrebnú zdravotnú starostlivosť aj napriek jeho zrejmemu nesúhlasu. Ide najmä o prípady, keď pacient pre poruchu svojho zdravia alebo pre svoj aktuálny psychický stav nie je schopný posúdiť nebezpečnosť svojho konania alebo správania pre seba, alebo inej osoby. Stáva sa tak nebezpečným pre zdravie alebo pre život iných osôb. Takéto, často dramatické situácie nastávajú u pacienta najčastejšie v dôsledku závažnej psychickej poruchy, pri ktorej je u neho prítomné hlboké narušenie vnímania alebo schopnosti rozumového posúdenia skutočnosti, prípadne schopnosti svoje konanie alebo správanie racionálne ovládať a usmerňovať.

Inokedy môže daná psychická porucha pacienta viesť k nebezpečnej agresivite voči sebe samému alebo voči okoliu, prípadne k pokusu o telesné ublíženie alebo zabitie iného človeka, či k pokusu o samovraždu. Uvedené psychické poruchy sa môžu vyskytnúť v priebehu konkrétnej psychickej choroby (napríklad samovražedný pokus u pacienta s ťažkou depresiou, agresívne správanie alebo pokus o zabitie u pacienta s paranoïdnými bludmi, alebo halucináciami) – a to

dokonce aj v priebehu liečby, napríklad z dôvodu nežiaduceho účinku konkrétneho lieku alebo danej kombinácie liekov.

Veľmi častú a nebezpečnú situáciu predstavujú psychické poruchy, ktoré vznikajú, a to aj u dovtedy zdravého človeka, pod vplyvom konzumácie alkoholu. V súčasnosti čoraz častejšie aj pod vplyvom zneužitia rôznych drog. Okrem „klasických“ sú dnes stále závažnejším problémom takzvané garážové drogy. Tak pre svoju pomerne ľahkú výrobu a širokú dostupnosť, ale aj pre závažné fyzické a psychické účinky a následky ich použitia. Tie navyše vznikajú už po relatívne krátkom období ich zneužívania.

Podobnou, do istej miery paradoxnou situáciou je vznik psychickej poruchy po náhlom ukončení abúzu alkoholu (delirium tremens) či v rámci tzv. abstinenčných príznakov po vynechaní „zvyčajnej“ dávky drogy – napríklad po zadržaní drogového závislej osoby políciou alebo po jej prijatí do nemocnice pre úraz, alebo inú chorobu.

Človeku, ktorý sa v dôsledku akútnej poruchy zdravia ocitol v stave, v ktorom sa stal nebezpečným pre seba samého alebo pre svoje okolie, urgentne treba poskytnúť náležitú zdravotnú starostlivosť. Jej cieľom nie je len zlepšenie, náprava konkrétnej poruchy či porúch fyzického, alebo psychickeho zdravia, ale aj ochrana samotného pacienta či iných osôb pred jeho nebezpečným konaním, alebo správaním. Na dosiahnutie týchto cieľov je zvyčajne nevyhnutná okamžitá hospitalizácia, podľa možnosti na špeciálne vybavenom oddelení (najčastejšie psychiatrickom), a začatie urgentnej liečby, schopnej priaznivo ovplyvniť daný stav.

Obidve skutočnosti však zároveň znamenajú zrejme narušenie autonómie, prípadne aj telesnej integrity pacienta (napríklad pri injekčnom podávaní liekov) a obmedzenie jeho osobnej slobody a rozhodovania

(obmedzenie pohybu). Táto situácia by sa mohla javiť ako prípad porušenia ľudských práv a dôstojnosti daného človeka – pacienta. V skutočnosti tu ale ide o preváženie významu a uplatnenie etických princípov dobročinnosti, neškodnosti, spravodlivosti a opatrnosti voči izolovanému uplatňovaniu samotného, hoci dôležitého princípu rešpektovania autonómie.

V minulosti skutočne dochádzalo po celom svete k zneužitiam prostriedkov psychiatrie v záujme likvidácie alebo nedobrovoľnej internácie odporcov alebo kritikov totalitných režimov. Dôsledkom týchto skutočností bol napríklad aj vznik tzv. antipsychiatrického hnutia, ktoré v súčasnosti prináša často viac škody ako úžitku tým pacientom, ktorých dobro a práva sa snaží chrániť (oddialenie alebo narušenie potrebnej liečby).

Pacientom, u ktorých je nevyhnutné poskytnúť zdravotnú starostlivosť formou nedobrovoľnej hospitalizácie alebo liečby, zároveň treba zabezpečiť zvýšenú mieru ochrany pred akýmkoľvek zneužitím alebo ublížením, ktoré by z tejto ich situácie mohli vyplývať. Ide tu z etického hľadiska vždy o konanie v najlepšom záujme pacienta, prípadne osôb, ktorých zdravie alebo život by jeho nebezpečné konanie mohlo ohroziť.

Prísne podmienky na začatie alebo pokračovanie nedobrovoľnej hospitalizácie alebo liečby stanovuje zákon. Nedobrovoľné prijatie pacienta do nemocnice alebo liečebného ústavu musí zdravotnícke zariadenie do 24 hodín hlásiť príslušnému súdu, ktorý musí v krátkej lehote rozhodnúť o ich oprávnenosti. U pacienta sú dovolené len tie výkony zdravotnej starostlivosti, ktorých cieľom je záchrana života a odvrátenie závažného poškodenia jeho zdravia. Rozhodnutie o nedobrovoľnej hospitalizácii alebo liečbe sa musí v stanovených termínoch revidovať.

V minulosti žilo v rámci rodiny viacero generácií pospolu. Skúsenosti sa preto medzi generáciami predávali ustálenými vzorcami správania. Neboli to stále ideálne vzorce, ale zabezpečili stabilnú sociálnu sieť, o ktorú sa človek dokázal oprieť.

Rodina rodine

■ Lukáš Mitro
■ foto: media.defense.gov

Milan Rúfus raz povedal, že čo človek pokazil, len človek môže znova napraviť. Ako kresťania sme povolaní pomáhať chudobným. Pritom existuje viacero spôsobov, ktorými môže kresťanská rodina pomôcť rodine. A o tom by sme chceli hovoriť.

Rodina v núdzi?

Rodina prešla v ostatných rokoch rapídny zmenami, aj keď si ich bežne zrejme neuvedomujeme. V sociálnych centrách sú tieto zmeny však zjavné, pretože naše rodiny sú sice vystavené podobným nárokom, ale ich reakcie sú poznačené osobnými zraneniami, ktoré sú niekedy silnejšie ako naša snaha sprevádzať človeka. Dnešná doba je zároveň vystavená nebezpečenstvu krízy autority, ktorá postihuje nielen mladých ľudí, ale aj osamelé matky s deťmi, ktoré trpia generačnou chudobou.

Prevenca – čo robiť predtým?

Začneme zoširoka. Skôr ako sa dostaneme k pomoci rodinám v krízových centrách, je nutné pozrieť sa na tému prevencie. V sociálnych centrách sa ňou často zaoberáme, pretože sme v kontakte s ohrozenými rodinami, všimame si žiadateľov a vieme určiť, ktoré skupiny prežívajú ohrozenie, aj keď možno v minulosti by nepatriли k tým, ktorí vyhľadajú pomoc sociálneho centra. Mnohí odborníci sa zhodujú v tom, že medzi najviac ohrozené rodiny v budúcnosti môžu patriť práve mladé rodiny, ktoré si dnes zakladajú rodiny.

Mnohé tieto mladé rodiny sú pritom kresťania, ktorí sa rozhodli pre sviatostný život a zavrhlí skratky intímneho spoluzitia a času, „keď si manželstvo a deti jednoducho budú môcť dovoliť“. Sú to mladí ľudia, ktorí prichádzajú do manželstva pripravení aj po materiálnej stránke, teda pracujú, a dokonca získavajú aj nárok na pôžičku (spravidla na tridsať rokov), ktorou si chcú zabezpečiť bývanie. Ale zaťaženie, ktorému sú postupne vystavení, je priveľké, a preto mnohé už v tomto čase upadajú do chudoby, o ktorej však nechcú rozprávať. Poznám viacero takýchto rodín osobne.

Ide pritom o paradox, ktorý musím spomenúť, ak sa zamyslíme nad skupinou menom *millennials*, resp. generáciou Y. Odborníci

tak nazývajú generáciu mladých ľudí, ktorí sa narodili medzi rokmi 1990 až 2000/5. Teda generáciou, ktorá vchádza do produktívneho veku. Mnohé personálne agentúry a ich HR (pozn. *human resources*) špecialisti opisujú problémy, ktoré táto generácia celosvetovo má po pracovnej stránke. Často prichádzajú bez aktívnej snahy pracovať, hneď od začiatku očakávajú nadštandardný plat, v práci nie sú koncentrovaní a ich pracovné výkony sú skôr vzdušným zámkom ako realitou.

Práve na Slovensku, kde máme ešte stále veľké percento týchto mladých rodín, máme výhodu v tom, že aj keď medzi charakteristiky generácie Y vo všeobecnosti nepatrí založenie si rodiny (niektorí odborníci dokonca rozprávajú o fenoméne asexuálnej generácie, kde sa mladí vyhýbajú vzťahom aj sexuálnemu spoluzitiu, pretože ho považujú za zaťažujúce pre udržanie si svojho osobného štandardu), u nás je to trochu iné. Naše mladé rodiny preto možno považovať za životaschopnú budujúcu jednotku, ktorú je nutné podporovať. Namiesto toho sme však svedkami „systematických riešení“, napr. predĺženia dôchodkového veku.

Táto časť témy je náročná, preto v tomto bode skončíme. Je nutné dodať, že hlavu si s ňou lámajú odborníci na celom svete. Osobne vidím veľký priestor, ktorý v tejto téme môže a mala by zohrať Cirkev – pritom naša slovenská to bude mať omnoho jednoduchšie ako tie vo svete.

Silné komunity

Pred tým, ako prejdeme od náročnej témy mladých rodín k téme rodín v kríze, zastavíme sa pri skutočnom príbehu jednej veľkej ženy. Meno tejto statočnej ženy je Mária Demeterová, zakladateľka programu *Zachráňme životy*, ktorá sa postarala o zmenu paradigmy mnohých kresťanov. Na Slovensku sa zvykneme považovať za chudobný národ a zvykneme častejšie očakávať pomoc, ako ju reálne dávať. Pritom sa máme mnohokrát lepšie, ako sa mali naši prarodičia aj rodičia, ktorí poznali hlad a odriekanie omnoho viac ako my.

Mária Demeterová sa rozhodla pre osvetu, aby dosiahla podstatnú zmenu. Aby sa ľudia zamysleli nad otázkou, ako môže hocktoré dievča v dnešnej bohatej dobe povedať, že sa rozhodlo pre potrat z ekonomických dôvodov.

Založila preto program *Zachráňme životy*, ktorý pomáha tehotným ženám pokrývať náklady na prvý rok života dieťaťa, a takto sa ich snaží presvedčiť, aby sa nerozhodli pre potrat. Program sa pritom vie postarať o materiálne veci pre malé deti, ktorých je v dnešnej dobe dostatok. Program nedávno oslávil desať rokov a doteraz sa mu podarilo zachrániť 131 detí.

... v skutočnosti má
kresťanská rodina veľkú silu,
ktorú môže použiť
na pomoc iným.

Príklad Márie Demeterovej môže poslúžiť mnohým kresťanským komunitám, aby si uvedomili, že silné spoločenstvo rodín môže priniesť podstatnú zmenu. Mnohí kňazi, ktorým som o pani Márii rozprával, sa dnes angažujú a snažia sa správnym a decentným spôsobom pomôcť rodinám, o ktorých vedia, že to potrebujú.

pomoci veľmi tešia, pretože sú mimoriadne úspešným podporným systémom.

Piliere pastorácie

Pamätám si, keď nám ešte ako bohoslovcov pri jednej príležitosti rozprával vладыka Milan Chatur o tom, že stále, keď ešte ako kňaz prišiel do farnosti, boli to práve rodiny, niekedy ich bolo viac, niekedy iba jedna, ktoré boli kľúčovými piliermi pastorácie v danej farnosti. Stále na to pamätám, keď som svedkom nepriateľstva, ktoré dnešná doba voči rodine prechováva. Práve tieto útoky na rodinu by nás mali presvedčiť, že v skutočnosti má kresťanská rodina veľkú silu, ktorú môže použiť na pomoc iným.

Konkrétna pomoc

Pomoc človeku v núdzi sa stáva v našej spoločnosti často predmetom predsudkov. Možno to vyznie zvláštne, ale do istej miery si za to môžu títo ľudia sami. A teda predsudky prichádzajú právom. Napriek tomu však príkaz evanjelia starať sa o chudobných platí. Ide predsa o skutok milosrdenstva. Čo teda v tejto situácii?

Keď sa ma na to ľudia v spovednici často pýtajú, používam príklad môjho známeho. Ten vyriešil svoju dilemu zlatou strednou cestou. Namiesto toho, aby dával peniaze priamo, posielal ich sociálnemu centru, ktorému dôveruje, pretože vie, že môže nielen určiť zámer daru, ale že svoj dar nájde aj v transparentom vyúčtovaní, ktoré majú niektoré centrá k dispozícii na svojej webovej stránke vo výročných správach. Ak ho potom stretne nejaký žobrák, so spokojným svedomím povie, že už peniaze núdnym daroval.

Je to skutočne jediná cesta, ktorou možno pomôcť? Možno nie. Možno to vychádza len z toho, že pracujem s tými ľuďmi už pomerne dlho a poznám ich praktiky, ktorými sa často krášli, resp. klamú. Táto cesta mi príde spravodlivejšia, pretože sociálni pracovníci poznajú situáciu lepšie, vedú lepšie vyhodnotiť situáciu. Sme neomylní? To netvrdím, ale život mnohých sociálnych pracovníkov je tiež obetou, ktorú dávajú týmto ľuďom.

V ostatnom čase sa rozšírilo zneužívanie sociálnych médií na žobranie. Je to omnoho „učesanejšie“, ako chodiť po ulici a prosiť. Stačí napísať na Facebook nejaký chytľavý príbeh a uviesť adresu. Potom sme svedkami situácií, že ľudia vo veľkom nosia potraviny a oblečenie žene, ktorá síce tvrdí, že nemôže nakrmiť svoje dieťa, ale balík cigariet jej zatiaľ nikdy nechýbal... Stále si veľmi cením, ak ma niekto skontaktuje a overí si situáciu. Pomáha nám tak bojovať s naučenou bezmocnosťou, ktorej sa človek v núdzi rýchlo naučí.

Dobrovoľníctvo

Určite najväčším darom, ktorým môžete pomôcť rodine v núdzi, je dobrovoľníctvo. V duchovnom živote je povolanie k službe najvyšším stupňom obety. Mladí ľudia sa takto stávajú tuteurami našich detí, ktorým dávajú príklad svojím vlastným životom.

No nebuďte prestrašení, ak si vás niekto predtým zavolá na pohovor. Nie je to preto, že vám nedôveruje, ale stalo sa, že sa o pozíciu dobrovoľníka usiloval človek, ktorý mal svoje vlastné problémy. V skutočnosti sa obetavým dobrovoľníkom centrá

Aj chrám, ktorým je naše srdce, má byť obrátený k východu, k slnku spravodlivosti, ktoré žiari na Cirkev, z Eucharistie. Ježiš povedal, že kde je náš poklad, tam bude i naše srdce. (Raniero Cantalamessa)

UDALOSTI

Bárka 📍 Juskova Voľa 📞 057/449 02 90
🌐 gmcbarka.sk ✉ skolacentrum@centrum.sk

09. – 11.03. **Víkend v Bárke** pre deti a mládež od 9 do 30 rokov z protopresbyterátu Sabínov, Prešov, Hanušovce.

16. – 18.03. **AŠAD**

23. – 25.03. **Kvetný víkend**

v Bárke a stretnutie s otcom arcibiskupom v Prešove

06. – 08.04. **Zbav nás zlého**. Zámerom kurzu pre 14 až 30 ročných je poukázať na najčastejšie ponuky zlého. A ponúknuť víťazstvo Ježiša Krista s jeho záchranou a prevádzaním. (vedie otec Jozef Maretta)

GMPC 📍 Prešov, Hurbanistov 3
🌐 gmpc.grkatpo.sk ✉ gmpc@grkatpo.sk

Pondelok 19.30 **Liturgia** (nový internát, 11. p.)

Utorok 15.45 **Nácvik študentského zboru** (sakristia katedrály) 16.30 **Liturgia** (katedrála)

17.45 **Stretno vysokoškolákov**: katechézy, besedy, práca v skupinkách, filmy (Šarišanka)

Streda 17.45 **Stretnutie pri modlitbe** (kaplnka na GTF PU)

Štvrtok 15.00 **Stretno stredoškôľakov** (internát SZŠ Bazila Veľkého) 17.45 **Horiaci ker** (animátorské stretno) – každý nepárny týždeň

09.03. **Púť študentov** GTF PU

10. – 11.04. **Výzva pre mladého človeka** – konferencia na GTF PU

24.04. **Eucharistická adorácia** (katedrála)

UNIPAS 📍 Košice, Dominikánske nám. 2/A
🌐 unipas.grkatke.sk ✉ mraz.martin@grkatke.sk

Streda 17.00 **Liturgia** (katedrála)

UPeCe 📍 Staré Grunty 36, 841 04 Bratislava 4
🌐 upc.uniba.sk ✉ jburdasj@gmail.com

Streda 20.00 **Stretno pre gréckokatolíkov** (Mlynská dolina)

Sobota 18.30 **Svätá spoveď** 19.00 **Liturgia** (kaplnka, Mlynská dolina)

Nedeľa 11.15 **Liturgia** (csl., tamtiež)

09.03. **Návšteva kina**

23. – 25.03. **Duchovná obnova** (chata Malé Karpaty)

30.03. – 03.04. **Upece prázdniny**

07.04. **Cyklotúra**

Svätý Ján, apoštol a evanjelista

1. storočie

Medzi farizejmi bol človek menom Nikodém, popredný muž u Židov. On prišiel v noci k Ježišovi a povedal mu: „Rabbi, vieme, že si prišiel od Boha ako učiteľ, lebo nik nemôže robiť také znamenia, aké ty robíš, ak nie je s ním Boh.“ Ježiš mu odpovedal: „Veru, veru, hovorím ti: Ak sa niekto nenarodí zhora, nemôže uzrieť Božie kráľovstvo.“ Nikodém mu vravel: „Ako sa môže človek narodiť, keď je už starý? Azda môže druhý raz vojsť do lona svojej matky a narodiť sa?“ Ježiš odpovedal: „Veru, veru, hovorím ti: Ak sa niekto nenarodí z vody a z Ducha, nemôže vojsť do Božieho kráľovstva. Čo sa narodilo z tela, je telo, a čo sa narodilo z Ducha, je duch.“

👍 Páči sa mi to

💬 2 Komentáre

➦ Zdieľať

Otilia Gáborová, zodpovedná za mládež, gréckokatolícka oblasť Hnutia Svetlo – život

Páči sa mi to · Odpovedať

Rozhovor Nikodéma a Ježiša sa odohrával v noci za tmy. Aj my často prichádzame za Ježišom, keď prežívame tmu. Keď sme sklamaní zo seba, zo vzťahov, keď máme pred sebou ťažkú skúšku alebo keď nám niečo nevyjde... Ježiš nám hovorí: „Čo sa narodilo z tela, je telo, a čo sa narodilo z Ducha, je duch.“ Čo je telesné, je pomínutelné. Narodiť sa z Ducha znamená zomrieť telesnému človeku a dovoliť Svätému Duchu, aby v nás konal a menil naše myslenie. Znamená to uveriť, že Boh nás miluje aj s našimi chybami a zlyhaniami, a uisťuje nás, že je s nami v každej životnej situácii.

Ondrej Chvala, tajomník rady pre mládež a univerzity KBS

Páči sa mi to · Odpovedať

Fascinuje ma, ako Nikodém kladie otázky. Možno by sme na ne povedali, že sú to „hlúpe“ otázky. A on je predsa popredný muž, člen veľrady. Napriek tomu tie hlúpe otázky kladie. A je hladný po odpovedi. Nechá sa poučiť. Uznáva v Ježišovi Božiu múdrosť; a z nej je vždy čo čerpať. Neboj sa Boha pýtať čokoľvek. Neboj sa byť pred ním „hlúpy“. U neho neexistuje hlúpa otázka. Niekedy sa bojíš pýtať, ísť do hĺbky. Že si Boh o tebe dačo pomyslí. Ale buď bez starostí, on to o tebe už dávno vie, a ešte oveľa viac. A stále ťa má rovnako rád. Buď pred ním v odvahe sám sebou. A nájdeš pravdu o sebe, ktorú hľadáš.

Ľudia, ktorých možno poznáte

Zobraziť všetky návrhy priateľov

SVÄTÝ JÁN BERCHMANS

Narodil sa v rodine obuvníka ako jedno z piatich detí. Bol oddaný službe oltára a staral sa o svoju veľmi chorú matku. Neskôr vstúpil k jezuitom. Zomrel náhle ako dvadsaťdvaročný držiac v ruke ruženec a kríž.

HEARTBEAT

Kapela Heartbeat, autori ďalšej piesne venovanej duchovnej príprave na stretnutie P18, vychádza zo spoločenstva Piar a vznikla v roku 2012 v Prievidzi. Členmi kapely sú speváčky Gabriela Grešnerová, Tatiana Teslíková, Jana Palajová a Lukáš Zubaj, ktorý hrá na klavíri.

„Keď sme sa zamýšľali nad tým, čo vlastne odvaha je, prvé, čo nám napadlo, bola láska. Je ľahké nenávidieť a odsúdiť človeka, oveľa ťažšie je prikrývať ho láskou. Chce to silu a odvahu milovať človeka. Čím viac ľudí spoznáваме, tým viac sa pred nami odkrývajú aj temné zákutia ich duše a správania. Každý z nás ich má. ... Ježiš je pre nás vzorom v odvahe a v milovaní. On ako prvý kráča do najtmavších miest našich srdiec a presvecuje nás svojím svetlom. Zomrel za nás, keď sme boli ešte hriešni. On je odvážna láska,“ vysvetľuje Janka Palajová.

A odkiaľ čerpali inšpiráciu? „Pri slohe sme čerpali z evanjelia, kde sa Ježiš ocitá sám v Getsemanskej záhrade a má strach... Veľa inšpirácie sme čerpali aj z osobných rozhovorov alebo zo svedectiev ľudí, našich priateľov, ktorí sa rozhodli žiť odvážne, svätou...“ dodáva. (komunikačný tím P18)

Idú dva mravce, stretnú slona a hovoria:

„Poď sa biť.“

„No to určite, dvaja na jedného.“

Sviece

Juraj Danko ml.
foto: pixnio.com

Od sviatku Stretnutia Pána síce už uplynul nejaký ten týždeň, ale azda nebude na škodu si na neho trochu zaspomínať. Vtedy boli posvätené hromničky, ktoré v mnohých domácnostiach majú čestné miesto a neplnia iba dekoratívnu funkciu. O to viac teraz, v čase Veľkého pôstu, keď častejšie zoberieme do ruky horiacu sviecu, aby sme sa v jej svetle pokánim a modlitbou lepšie pripravili na prežitie udalosti Kristovho

spasiteľného umučenia. Sám si spomínam na čas v seminári, kde sme mali počas pôstu polnočnice, ktoré sa o polnoci i skutočne začínali. Z mnohých mi osobitne utkvela jedna, ktorú sme sa modlili iba pri svetle horiacich sviec.

Poriadok požehnania sviec na Stretnutie Pána nám asi nebude až taký neznámy ako väčšina, o ktorých tu čítame. Toto posvätenie sa má konať v chráme pred liturgiou. Po požehnaní a obvyklom začiatku sa spieva tropár a kondák sviatku. Kňaz sa modlí štyri modlitby a žehná veriacich. Pomodlí sa modlitbu na sklonenie hláv, okiada sviece, kropí

ich svätenou vodou a vykoná prepustenie. Tak by mal kňaz rozdať sviece veriacim za spevu Simeonovho chválospevu a jednej stichyry, po ktorej sa začína svätá liturgia.

Tretia zo spomínaných modlitieb sa začína parafrázou svätého evanjelia: „Pane Ježišu Kriste, pravé svetlo, ktoré osvecuje každého človeka, čo prichádza na svet, vylej svoje požehnanie na tieto sviece a posväť ich svetlom svojej milosti.“ Potom sa už modlitba sviecami vôbec nezaoberá. Prosí však za veriaci ľud, nech Boh dovolí, aby ako tieto svetlá zapálené viditeľným ohňom odháňali nočnú tmu. A naše srdcia, osvietené neviditeľným ohňom, svetlom Svätého Ducha, utekali od slepoty každého hriechu. Neostáva však iba pri tom, ale prosí aj o očistenie duchovného zraku, aby dokázal vidieť, čo je Bohu milé a potrebné na našu spásu.

Na tieto myšlienky nadväzuje i záverečná modlitba na sklonenie hláv. Ako príklad uvádza sv. Simeona, ktorý osvietený Svätým Duchom spoznal v obyčajnom ľudskom tele zjaveného nekonečného Boha. A toto vyprosuje i pre prítomných slovami: „Milosrdný, daruj nám milosť, aby osvietení a poučení Svätým Duchom sme ťa skutočne spoznali a verne milovali...“

A tak len uvažujem, či potrebujeme ešte niečo viac. Veď keď naozaj milujeme Boha, sme schopní nezištne milovať i blížneho, a v tom je predsa celý Zákon i Proroci. Už to len uviesť do života a, myslím si, že na to je čas Veľkého pôstu skutočne ideálny.

Satja Sái Bábá

Antónia Hal'ková

Satja Sái Bábá (1926 – 2011) sa narodil v dedinke Puttaparthi v Indii. Satja znamená pravda, Sái božská matka, Bábá otec. Sái Bába sa označil za Avatara nášho veku. Slovo avatar v staroindickom jazyku sanskrit znamená steslenie božského vedomia na zemi. Tento duchovný učiteľ údajne prišiel na Zem v tejto kritickvej dobe, aby viedol ľudstvo k božskému životu. Učil, že človek sám je božskou bytosťou.

Prostredníctvom svojich príhovorov a textov ponúkal vedenie vo všetkých aspektoch duchovného i všedného života. Učil, že základná podstata človeka je božská a že zmyslom života je práve uvedomenie si a následná realizácia tohto božstva, čo možno dosiahnuť vedením morálneho života, poskytovaním nesebeckej

služby ľuďom v núdzi, rozvíjaním duchovnej stránky, láskou, úctou a súcitom voči všetkému životu. Hlásal: „Je len jedno náboženstvo, náboženstvo lásky. Je len jedna kasta, kasta ľudstva. Je len jeden jazyk, jazyk srdca. Je len jeden boh, a ten je všadeprítomný. Národov je veľa, ale Zem je jedna. Šperkov je veľa, ale zlato je len jedno. Hviezd je veľa, ale obloha je jedna. Tiel je veľa, ale jeden je vzduch, ktorý dýchame.“

Indický guru zdôrazňoval nezištnú službu tým, ktorí ju potrebujú, ako najvyšší prostriedok posilnenia vlastného duchovného rastu. Učil, že nestačí robiť dobré skutky, ale dôležitý je tiež postoj človeka, ktorý slúži – má byť pokorný. V duchu posolstva: „Vždy pomáhajte, nikdy nezraňujte. Milujte všetkých, slúžte všetkým,“ stál Sái Bába na čele mnohých humanitárnych projektov, ktoré zahŕňali bezplatné moderné nemocnice, projekty zásobovania pitnou vodou pre milióny ľudí a bezplatné vzdelanie.

Sái Bába založil medzinárodnú duchovnú organizáciu Satja Sái, ktorá združuje ľudí rôznych vierovyznaní, spoločenských vrstiev a profesií. Organizácia sa zaoberá projektmi zameranými na zlepšenie vzdelávania, zdravotnej a sociálnej starostlivosti. Cieľom organizácie je realizovať božskosť človeka a šíriť princíp lásky.

Sái Bába bol podľa stúpcov obdarený nadprirodzenými schopnosťami. Sám seba považoval za božskú dušu, tvrdil, že je tým, kto poslal Ježiša na túto Zem. Vraj liečil choroby v smrteľnom štádiu a dokázal si vynárať spomienky z minulých životov. Medzi jeho prívržencov patrili bývalí indickí prezidenti aj premiéri, vplyvní podnikatelia, slávni športovci, speváci i herci. Počet jeho prívržencov sa odhaduje na vyše desať miliónov. Na Slovensku pôsobí Satja Sái organizácia Slovensko so sídlom v Martine.

Sái Bába dodnes oslovuje ľudí, ktorí túžia počuť a žiť princípy univerzálnej lásky, pravdy, správneho konania, vnútorného mieru a nenásilia v myšlienkach, slovách a činoch. Podľa jeho stúpcov neodíšiel, aj keď zomrel, pretože jeho „božské vedomie“ je vraj nadčasové a všadeprítomné.

Noemi bola izraelská žena, ktorá v cudzine stratila manžela aj oboch synov. Napriek nepriaznivým životným okolnostiam nestratila vieru v Boha a vrátila sa do svojho rodného kraja. Jej život je úzko prepojený so životom jej nevesty Rút. Biblia sa o nich zmieňuje v starozákonnej Knihe Rút.

NOEMI

■ Martina Diheneščíková
 ■ foto: iconedimisura.it

Ovdovelá nešťastná žena

V období sudcov nastal v krajine hlad. Noemi sa spolu so svojím manželom Elimelechom odsťahovala z Betlehema do cudziny, na Moabské výšiny. Meno Elimelech znamená „môj Boh je kráľ“ a Noemi „moja rozkoš, moje potešenie“. Mená všetkých postáv v tomto príbehu majú symbolické vyjadrenie. Noemin manžel zomrel, a tak zostala sama so synmi. Po čase sa synovia oženili s moabskými ženami. Kiljon si vzal za manželku Orfu (tvrdošijnosť), Machlon zasa Rút (priateľka). Už v menách Noeminych synov je naznačená akási predzvesť ich skorej smrti. Meno Kiljon znamená „slabosť“ a Machlon „choroba“. Po desiatich rokoch zomreli aj obaja Noemini synovia, nezanechajúc potomstvo. Vdova Noemi zostala sama v cudzej krajine, spolu so svojimi nevestami.

Hlad v krajine bola zrejme Božia odpoveď na to, že Izrael robil, čo bolo zlé v Pánových očiach. Viacerí exegéti považujú krok Elimelecha za nedostatok viery a samovoľnú cestu, ktorá sa napokon skončila tragicky. Jeho smrť pokladajú za vážnu Božiu reč k Noemi. Keď jej zomrel manžel, bola to pre ňu ťažká rana, ale smrť oboch synov oveľa ťažšia. Mala však dobré nevesty, ktoré jej ostali verné a chceli ju podporovať. Jej rana však bola taká veľká, že ju nemohla zaceliť ani láska neviest, pretože im hovorí: „Moja trpkosť je omnoho väčšia ako vaša, lebo Pánova ruka vystúpila proti mne.“

Návrat do vlasti

Keď sa Noemi dopočula, že hlad už pominul, zatúžila po domove. Aj nevesty sa chceli vrátiť spolu s ňou. Ale Noemi naliehala: „Vráťte sa, dcéry moje! Prečo by ste šli so mnou? Či sa mi ešte narodí synovia, aby sa stali vašimi manželmi? Vráťte sa, dcéry moje! Chodte len!“ Orfa sa vrátila k svojmu národu, ale Rút povedala: „Nenaliehaj na mňa, aby som ťa opustila a odvrátila sa od teba: lebo kde pôjdeš ty, pôjdem i ja, kde sa zdržíš ty, zdržím sa aj ja: tvoj národ sa stane mojím národom a tvoj Boh bude mojím Bohom!“ Keď sa obe ženy vrátili do Betlehema, celé mesto hovorilo: „Nie je to Noemi?“ Ale ona im vravela: „Nehovorte mi už Noemi, ale volajte ma Mara = trpká, lebo veľkú trpkosť mi dal skúsiť Všemohúci! Odišla som plná a Pán ma privádza späť prázdnu. Prečo mi teda hovoríte Noemi, keď Pán takto svedčí proti mne a Všemohúci priviedol na mňa utrpenie.“

Ak Boh vedie niekoho údolím smrti, sme v pokušení vidieť v tom trest za spáchanú vinu. Aj samotná Noemi to tak videla. Ale práve jej príbeh rozpráva, že nie každé utrpenie je trestom za vinu. V mnohých sa skrýva tajomná Božia ruka, ktorá sleduje vyššie ciele. Noemi spolu s Rút dozrievali pre slávne

poslanie. Cesta bola ťažká, ale Boh si v Rút pripravoval nástroj na spásu ľudstva. Tieto dve ženy spojilo dielo a plány svätého Boha.

Noemi bola zaujímavá žena. Ani v ďalekej cudzine nezabudla, že patrí k vyvolenému Božiemu ľudu. Neodpadla od svojej viery, ale má zásluhu na tom, že jej nevesty spoznali Pána. To je istý zázrak, ktorý sa podarí len máloktorým matkám. A hoci sa Noemi vrátila prázdna, vrátila sa aj bohatá v Bohu. Veľa vecí sa v jej živote zmenilo, ale najväčšou zmenou prešla ona sama. Životné údery ju nepolámali, ale bližšie pritiahli k Bohu. Týmto postojom vzbudila v srdci Rút túžbu po Pánovi. Keď presviedčala nevesty, aby sa vrátili a znovu vydali, hnala ju úprimná láska. Nechcela, aby sa kvôli nej vzdali budúcnosti. Nemala ďalších synov, ktorí by naplnili leviráta a vzali si za manželky vdovy po nebohých bratoch. Orfa jej radu poslúchla, ale Rút nie. A tak sa ženy ďalej pretekali v láske. Jedna aj druhá strana chcela lásku preukázať, a ani jedna ju nechcela prijať. Nie kto viac vezme, ale kto viac dá. Každá hľadala blaho tej druhej a chcela jej slúžiť. A to je veľká vzácnosť a zriedkavosť, lebo vo všeobecnosti sa nevesty so svokrami často neznášajú.

Noemi pripravuje svadbu

Hoci Rút bola Moabka, uverila v Boha Izraela. Boh odmenil jej vieru, vernosť aj obetavú lásku k svokre. Pán ju priviedol na Bózovo pole, kde v čase žatvy smela zbierať klasy po žencoch. No získala oveľa viac než len živobytie. Celé mesto spoznalo Rút ako čnostnú ženu a získala si aj Bózovo srdce. Keď sa Noemi dozvedela, že Rút pracovala u Bóza a že k nej bol láskavý, skrsla v nej nádej. Túžila dobre vydať svoju nevestu: „Dcéra moja, nemám ti pohľadať spokojný príbytok, aby ti bolo dobre?“ Poradila Rút, aby šla v noci na Bózovo pole a pripomenula mu levirátsky zákon. Bóz bol totiž ich vzdialený príbuzný. Rút súhlasila: „Urobím všetko, čo mi kážeš.“

Ani Noemi, ani Rút nemali nečestné úmysly. Boh požehnal ich svätú túžbu po zachovaní potomstva, z ktorého neskôr vzišiel Mesiáš. Rút sa stala Bózovou manželkou a porodila mu syna. A ženy hovorili Noemi: „Nech je zvelebený Pán, ktorý ti dnes neodprel ochrancu. Nech sa jeho meno uvádza v Izraeli! Nech ti je potešením duše a živiteľom v dňoch staroby. Porodila ti ho tvoja nevesta, ktorá ťa miluje. Ona ti je oveľa lepšia ako sedem synov.“ Noemi vzala chlapca, vložila si ho do lona a bola mu pestúnkou. Susedky si hovorili: „Vnuk sa narodil Noemi“ a dali mu meno Obed = Pánov služobník. Noemi bola veľká trpitelka. Z cudzieho kraja sa vrátila naozaj zničená. Zostal jej len svätý Boh. To on urobil zázrak tam, kde už ľudsky nebolo žiadnej nádeje, a obnovil jej život.

Cirkev a Izrael

Kniha Rút je príbehom dvoch žien. Obe postihla beznádejná životná situácia. Obe zostali verné Bohu. A napokon aj obe boli zachránené. Analogicky by sme v týchto ženách mohli vidieť aj Boží plán spásy pre Izrael a pohanské národy. Moabka Rút predstavuje Cirkev – Kristovou nevestu, do ktorej zväčša vstupujú bývalí pohania. Noemi zasa Izrael – židovský národ, s ktorým Boh uzavrel svoju večne platnú zmluvu. Vzťahy medzi svokrami a nevestami zvyknú byť problematické. Ani v dvetisícročných vzťahoch medzi kresťanmi a židmi to nebolo inak. Často stáli proti sebe ako nepriatelia, dobré vzťahy boli zriedkavosťou. Vyplyvalo to z rôznych historických a politických okolností a mylných teologických názorov. Židia nie sú „vrahovia Krista“. Každý z nás je vrahom, pretože náš hriech pribil Ježiša na kríž. A hoci židovské vrchnosti nástojili na Kristovej smrti, Ježiš dobrovoľne podstúpil svoje umučenie a smrť z nesmiernej lásky za hriechy všetkých ľudí, aby všetci boli spasení. Boh nezavrhol ľud starej zmluvy a hoci Židia z veľkej časti neprijali evanjelium, apoštol Pavol hovorí: „... vzhľadom na vyvolenie sú milovaní kvôli otcom, lebo Božie dary a povolanie sú neodvolateľné.“ (Rim 11, 28 – 29) Cirkev nenahradila Izrael. Bola do neho naštepená. Je v tom veľký rozdiel. Nebiblická teológia náhrady vedie k pýche a povyšovaniu sa, zatiaľ čo biblické pochopenie o naštepení do olivovníka vedie k pokore: „Ale ak boli niektoré ratolesti odlomené a ty, planá oliva, bol si naštepený na ich miesto a stal si sa účastným na koreni a miazge olivy, nevyvyšuj sa nad ratolesti. Ak sa vyvyšuješ, nie ty nesieš koreň, ale koreň teba.“ (Rim 11, 17 – 18) Je vari múdre akýmkoľvek spôsobom škodiť koreňom?

Nesmieme zabúdať, že Ježiš bol Žid, takisto aj Mária, apoštolí a prví učeníci. Nemožno milovať Ježiša a súčasne nenávidieť Židov. Oni sú stále Ježišovými príbuznými podľa tela. Spása síce je pre všetkých, ale neprišla zo všetkých, lebo „spása je zo Židov“ (Jn 4, 22c).

Rút povedala Noemi: „Tvoj národ sa stane mojím národom a tvoj Boh mojím Bohom.“ Kresťania nemajú problém akceptovať Boha Izraela, ale niekedy majú problém akceptovať židovský národ. A hoci v Ježišovi máme novú zmluvu, taktiež zmluva Boha s ľuďmi Starej zmluvy je v neustálej platnosti. Teda nie je namieste hanlivo označovať židov za „tvrdšíjnych“, resp. „židákov“. Oveľa viac je namieste zodpovedať si neprijemnú otázku: prečo sú naše kresťanské srdcia často také tvrdošíjné v preukazovaní rešpektu a úcty voči židom, ktorá im právom patrí?

Eschatologická nádej

Kresťanov celé stáročia iritovala skutočnosť, že židia neuverili v Ježiša. Ale práve ich nevera a odmietnutie evanjelia sa pre nás stalo požehnaním. Evanjelium sa tak rozšírilo do celého sveta a nezostalo len záležitosťou Izraela. Aj Pavol to potvrdzuje: „... ak je ich pád pre svet bohatstvom a ich úpadok bohatstvom pre pohanov, o koľko viac ich plnosť?“ (Rim 11, 12) A hoci väčšina židov (okrem mesiánskych) Ježiša neakceptuje ako Mesiáša, nesmieme nad nimi lámať palicu. Deklarácia Druhého vatikánskeho koncilu *Nostra aetate* učí: „A hoci Cirkev je novým ľuďom Božím, predsa neslobodno Židov predstavovať ako od Boha zavrnutých ani ako zlorečených, sťahy to vyplývalo zo Svätého písma.“ Tak ako Boh začal svoj plán spásy s izraelským národom, tak s ním tento plán dovedie aj k úspešnému zavŕšeniu. Túto Božiu ekonómiu spásy Pavol nazýva tajomstvom: „Nechcem bratia, aby ste nepoznali toto tajomstvo a boli múdri sami pre seba, že na časť Izraela zaľahla slepota dovtedy, kým nevojde plný počet pohanov, a tak bude spasený celý Izrael.“ (Rim 11, 25 – 26) Našou úlohou je sa za ich spásu modliť, podporovať ich a žehnať. Ale nikdy nie cestou násilia, pretože láska musí stále kráčať ruka v ruke so slobodou a rešpektom. To ostatné je v Božích rukách. Ale tak ako sa Noemi napriek ľudskej nádeji dočkala záchranu, držiac v náručí svojho vnuka Obeda, tak sa aj naši starší bratia vo viere dočkajú záchranu. Na vnukov sa čaká dlhšie než na synov.

Noemi prešla veľkým trápením, stratou svojich najbližších. Aj Židia si v histórii prešli rôznymi utrpeniami a obrovskými stratami. Aj oni čoraz viac túžia po návrate do zeme svojich praotcov. Ich viera v Boha je stále živá. Ani Noemi, ani Rút životné údery nezlomili, ale ešte viac posilnili. Najskôr bola požehnaná Rút skrze Noemi a neskôr sa aj Noemi dostalo požehnanie skrze Rút. Obe boli Bohom zachránené – Moabka aj Izraelitka. Nielen viera v Boha Izraela, ale aj ich vzájomná láska a služba jedna druhej sa pre ne stali zdrojom požehnanie. Tak sú aj Židia a kresťania pre seba navzájom požehnaním.

Problémy so svokrovcami zvyknú byť problematické. Ale nemusí to tak byť. Pravdepodobne sa s nimi nezhodneme vo všetkom, ale aj tak im preukazujeme náš rešpekt a úctu. Pretože im vďačíme za nášho manžela/-ku. Pri Noemi pamätajme na židovský národ. Tiež sa s nimi nezhodneme vo všetkom, a niektoré ich názory sú opačné ako tie naše. Ale to nie je dôvod, aby sme im nepreukazovali rešpekt a úctu. Pretože práve im vďačíme za Ježiša.

Ikony Bohorodičky

Milan Gábor
foto: polskaparafiala.org

Belzská ikona Bohorodičky (Čenstochovská, rus. *Белзская, Ченстоховская*, pol. *Matka Boska Częstochowska*)

Čenstochovská Bohorodička je slávnou ochrankyňou Poľska. Podľa tradície bola namalovaná sv. Lukášom na stole, ktorý používala Svätá rodina. V rokoch 66 – 67, keď bol Jeruzalem obliehaný rímskymi légiami na čele s Vespasianom a Titom, kresťania ukryvali ikonu aj s inými cennosťami v jaskyniach horského mestečka Pella. Keď v roku 326 navštívila cisárovná sv. Helena Jeruzalem, aby sa poklonila svätým miestam, dostala od miestnych kresťanov ako dar ikonu Božej Matky, ktorú priviezla do Konštantínopola a umiestnila ju v dvornej kaplnke. Tam sa ikona nachádzala päť storočí.

Podľa mienky historikov a umenovedcov ikona pochádza z Byzancie z obdobia 9. – 10. storočia. Ale písomné pramene o ikone pochádzajú až z druhej polovice 13. storočia, keď bola ikona okolo rokov 1268 – 1270 privezená z Konštantínopola na Rus haličko-volynským kniežatom Levom I. Danilovičom (zakladateľom mesta Lvov). Ikona bola umiestnená v zámockom chráme mesta Belz, ktorý bol v tom čase spravovaný pravoslávny duchovenstvom. Tu sa ikona preslávila

mnohými zázrakmi. Práve od tohto mesta pochádza jej pôvodné pomenovanie – belzská ikona Bohorodičky. Keď v 14. storočí prešla Halič a západné územia Rusi pod poľskú nadvládu kniežaťa Vladislava, mesto Belz sa aj so svojou divotvornou ikonou stalo majetkom Poľska. V tom čase Tatári, ktorí obsadili Rus, prišli aj k Belzu a obliehali zámok. Knieža Vladislav nariadil divotvornú ikonu Bohorodičky upevniť na hradby, aby chránila mesto. Počas bojov šíp zasiahol tvár Božej Matky a zanechal na pravom líci dlhú ranu, z ktorej začala vytekať krv. (Táto rana je na ikone dodnes zreteľná.) Dobytateľov zakryl hustý mrak a v zmätku sa stiahli z mesta.

Na zámku v Belze sa ikona nachádzala do roku 1377, keď ju knieža Vladislav priviezol do Lvova. V roku 1382 sa rozhodol previezť ikonu do pokojného mesta Opole na severe Poľska, no po ceste sa voz s ikonou zastavil v Čenstochovej a zvieratá odmietli pokračovať v ceste. Tak pochopili, že Božia Matka si vyvolila toto mesto za miesto pobytu pre svoju ikonu. Knieža dal ešte v tom istom roku postaviť na vrchu Jasná hora kláštor pavlínov, kde ju podľa kronikárov slávnostne umiestnili 7. septembra 1382. Ikonu bola neustále predmetom úcty zo strany katolíkov aj pravoslávnych.

V roku 1655 švédsky kráľ Karol X. Gustáv so svojimi vojskami obsadil celé Poľsko a obliehal aj kláštor na Jasnej hore. Božia Matka zázračne zachránila nielen kláštor s ikonou,

ale pomohla aj ku konečnému víťazstvu Poľakov nad Švédmi. Z úcty voči Božej Matke poľský kráľ Ján Kazimír vyhlásil 1. apríla 1656 v Lvove čenstochovskú ikonu Božej Matky za kráľovnú a ochrankyňu Poľska.

Ikona s rozmermi 122 x 82 cm zobrazuje Bohorodičku typu *hodigitria* s dieťaťom Kristom na ľavej ruke, ktorý žehná pravou a v ľavici drží zatvorenú knihu. Tento detail, ako aj modrozelený *maforion* Bohorodičky zdobený zlatými kvetmi naznačujú, že nejde o byzantskú ikonu, ale o západnú maľbu. Predpokladá sa, že maľbu realizovali v dielni Andreja Vanniho, maliara sienskej školy, koncom 14. storočia. Ikona slávi svoju liturgickú pamiatku 6. marca. V Poľsku 26. augusta.

Farár

Jozef Miňo

Často používame pojem farár bez toho, aby sme odlišovali jeho postavenie od iných služieb – úradov v Cirkvi. Farárovi je do pastoračnej starostlivosti zverená farnosť. Farnosť je určité spoločenstvo veriacich v Krista, natrvalo ustanovené v eparchii. Pastoračná starostlivosť o toto územie je zverená farárovi. Farnosť zriaďuje písomne dekrétom eparchiálny biskup po konzultácii s presbyterskou radou a má byť podľa všeobecného pravidla územná, má totiž zahrňovať všetkých veriacich v Krista určitého územia. Teda farnosť zahŕňa presne

určené územie. Tak každý veriaci podľa svojho bydliska vie, do ktorej farnosti je začlenený. Podľa CCEO, kán. 281 farárom je presbyter, ktorému je ako osobitnému spolupracovníkovi eparchiálneho biskupa zverená pastorácia o duše určitej farnosti ako vlastnému pastierovi pod autoritou eparchiálneho biskupa. Farára slobodne vymenúva eparchiálny biskup. Tu je dôležité zdôrazniť, že pastoračná služba farára je v jednote s eparchiálnym biskupom a pod jeho autoritou, lebo biskup zveruje časť jemu zverených veriacich v eparchii kňazovi – farárovi. Teda farár je zodpovedný svojmu eparchiálnemu biskupovi za svoju pastoračnú službu vo farnosti. Aby presbyter mohol byť vymenovaný za farára, podľa kán. 285 je potrebné, aby sa

vyznačoval dobrými mravmi, zdravou náukou, horlivosťou za duše, rozvážnosťou a ostatnými čnosťami a vlastnosťami, ktoré pre chvályhodné vykonávanie farskej služby vyžaduje právo. Ak je presbyter viazaný manželstvom, dobré mravy sa vyžadujú aj od manželky a detí, ktoré s ním bývajú. Eparchiálny biskup má uprázdnenú farnosť udeliť tomu, koho po zvážení všetkých okolností považuje za súceho. Farár je vo svojom úrade stály, preto nemá byť vymenovaný na vymedzený čas. Eparchiálny biskup si má vypočúť mienku protopresbytera a vykonať vhodné zisťovania, a vypočúť, ak treba, aj iných veriacich v Krista, predovšetkým klerikov, aby mal istotu o súčnosti kňaza na úrad – službu farára v konkrétnej farnosti. V našich pomeroch sa robievali farárske skúšky, ktoré mali za úlohu preveriť pripravenosť kňaza prijať službu farára. Farárske skúšky môžu byť zdefinované v partiikulárnom práve.

Divadelná hra Bačova žena v podaní ochotníkov z Poľova

Nie je hra ako hra

Marta Gromošová
foto: mcpolov.sk

Vynájdanie divadla považujem za jeden z najprínosnejších počínov ľudstva. Užitočnosť pôsobenia kultúry na masu obyvateľstva si uvedomovali nielen rôzni predkresťanskí despotickí vládcovia. Divadlo má svoje opodstatnené miesto aj v živote súčasníka. Antické amfiteátre vystriedalo čalúnenie stoličiek v hľadisku, javisko sa nevidaným spôsobom dokáže otáčať v smere hodinových ručičiek, scéna sa dá rozvrstviť vertikálne i horizontálne, režiséri privádzajú zver, rastlinstvo i celkom malé deti, symboliku, ktorej rozumejú len oni sami a z umeleckej poverčivosti si počas skúšok neskladajú z hláv klobúky a z krkov šály či šatky.

Prípravy na návštevu divadla sa odohrávajú v každej rodine za sprísnených bezpečnostných opatrení. Je riskantné utrúsiť vtipnú poznámku na adresu ktorejkoľvek časti manželkinho zovňajška a podobne sa neodporúča kritizovať vzhľad dvadsaťročného tesilového saka, ktoré prežilo na manželovi už tri módné vlny. Tu naozaj nie je priestor na vyjadrovanie nespokojnosti, ide totiž o prísne termínované spoločensko-kultúrne podujatie, ideme vlastne na rizikové pracovisko umelcov, pracujúcich v neskorých večerných hodinách pod silným svetlom reflektorov, prinášajúcich priamy prenos priam z útrov každej postavy... Je teda nanajvýš

nevhodné prísť neskoro, so žuvačkou v ústach, vo vyťahanom svetri a odratých rifliach.

Neviem, či všetky tieto spoločenské konvencie platili aj v sedemdesiatych rokoch, keď nacvičili *Bačovu ženu* drienovskí ochotníci. Večer ma naši zobrali do kinosály, premenenej kulisami na dedinskú izbu. Pokrovce, lavica, mocný stôl, kredenc so štamperlíkmi, ktoré sa podchvíľou plnili,

príbeh o dvoch malých chlapcoch, prototyp slovenskej literárnej svokry, príchod Amerikána a dupot vysokých číziem po javisku na chvíľu prerušilo zistenie, že Evu hrá naša drahá pani učiteľka Bačová. Vrstva púdu a kriklavý rúž ju zmenili na utrpenú dedinčanku, ženu dvoch mužov. Ako som si pamätala, chcel s ňou byť aj ten bohatý, aj ten, čo ju mal naozaj rád. V prvom rade sedel aj jej syn Rastík. Mala som pocit, že sa úlohy delia podľa princípu *nomen omen*, a tak som si bola istá, že keď sa bude hrať o kováčovi, dostane hlavnú úlohu môj ocko. Predstavenie nemuselo byť dosť zrozumiteľné detským dušičkám, ale kultúrny počín to bol veru riadny! Niektoré deti aj pospali, iné sa mrvili, ale hercov to nevyviedlo z miery ani na chvíľu. Odriekali svoje repliky ako ich rovesníci na profesionálnych scénach a od hollywoodskych hviezd ich odlišovalo iba to, že sa narodili na opačnom konci sveta.

Záver hry som si zapamätala navždy. Eva schytila nôž a so slovami: „Tak, a teraz ma máte obidvaja“ si ho zapichla do srdca. Všetky deti zvýskli. Na vyšívanej blúzke sa objavila červená krv! Rastík vykrikoval: „Mamička, mamička moja!“ A vtedy sme si tú hrôzu uvedomili aj ostatní. No hotovo! Veď sa nám práve „zasamovražдила“ naša najlepšia učiteľka! Rastík neprestával plakať, ani keď na konci namiesto dlhej dramatickej pauzy, vhodnej pre tento konkrétny titul, bleskovo spadla opona a herci sa začali klaňať. Rastika vyložili na javisko a mamka sa mu snažila vysvetliť, že to bolo iba akože. Ani mne sa tej noci nedalo zaspáť. Príbehy sa mi páčili vždy, ale že ich možno aj zahrať, nielen prerozprávať, bola pre môj detský rozum mimoriadne zaujímavá informácia.

Idem k svätému prijímaniu...

Vzbudenie viery.

Ku komu idem? Keď pozorujem ľudí okolo seba, vidím, že každý kamsi ide. Jedni idú do továrne, druhí na pole, tretí do lesa, iní na trh, do úradu, do školy. I ja idem. Kam? Idem do Božieho chrámu, idem ku Kristovi, idem k Bohu.

Kto je Kristus? Ten, ktorý je od vekov druhá osoba Najsvätejšej Trojice. Ten, ktorý pred rokmi prijal na seba podobu človeka, narodil sa z Prečistej Panny, ten, ktorý utekal do Egypta, pracoval v Nazarete, učil, uzdravoval, trpel, vstal z mŕtvych a príde ma súdiť... Ten, ktorému je daná všetka moc na nebi i na zemi... Ten istý Ježiš príde do môjho srdca...

Vzbudenie nádeje.

Ó, s akou dôverou mám ísť ku Kristovi, ktorý má také nesmierne dobré srdce... Kto má také srdce, ten chce pomôcť. Lenže Ježiš nechce len pomôcť, on môže pomôcť, pretože je všemohúci. On aj pomôže, pretože povedal, že kto prosí, dostane. To znamená, že aj keď ja budem prosiť Ježiša o niečo, dostanem... S takou dôverou idem k Ježišovi.

Vzbudenie lásky.

Ó, Ježišu, ty ma tak miluješ, že prichádzaš ku mne v podobe pokrmu! Ako ťa mám preto milovať? Koľko dobra som už od teba dostal!? A ako ťa mám za to milovať? Koľkokrát som zhršil? Koľkokrát som platil hriechom za tvoju dobrotu? Práve preto idem k tebe, Ježišu, lebo ťa milujem. Lenže nespokojný som s touto láskou, a preto idem k tebe, aby si vo svätom prijímaní rozpálil, rozmnožil vo mne lásku, aby som ťa cez ňu ešte viac miloval...

(Vasil Hopko: *Kristus v nás. Rozjímania o Eucharistii*; preložil F. Dancák)

PONDELOK 12. marec**Prepodobný vyznávač Teofan Sigriansky****Čítania:** Gn 13, 12 – 18; Prís 14, 27 – 15, 4 (več.); Rim 12, 1 – 3, zač. 108; Lk 6, 31 – 36**Budte milosrdní, ako je milosrdný aj váš Otec. (Lk 6, 31 – 36)**

Predstav si, že policajti po rýchlej jazde povieš, že ťa to mrzí. A on povie: „V poriadku, jazdíte pomalšie.“ Bez pokuty. To je milosť.

Odpustené. Alebo povieš, že je ti ľúto a že si dáš na to pozor. On vyberie peňaženku a povie: „V poriadku. Viac to nerobte. Tu máte peniaze. Choďte s manželkou na večeru...“ Takto vyzerá Božie milosrdenstvo. Poznaj svojho Otca vo svojich zlyhaniach aj dnes.

(Aliturgický deň) Ak sa slávi liturgia: Každodenné antifóny. Menlivé časti zo služby za odpustenie hriechov (HS: 164; PZ: 119; HP: 119)**UTOROK 13. marec****Prenesenie ostatkov Nikefora, konštant. patriarchu****Čítania:** Gn 15, 1 – 15; Prís 15, 7 – 19 (več.); Ef 4, 14 – 19, zač. 225; Lk 6, 24 – 30, zač. 25 (lit.)**No vám, čo ma počúvate, hovorím... (Lk 6, 24 – 30)**

Hovorím, že odpúšťam, ale nechcem toho človeka vidieť. Alebo sa mu radšej vyhнем. Alebo neviem zabudnúť. Možno práve preto mi ho Otec pripomína, aby som odpustil a navyše žehnal. Prial mu všetko dobré či modlil sa zaňho. Potrebuje to viac ako ja. A v tom okamihu sa otváram mocnému Otcovmu pôsobeniu a uzdraveniu. Otec tieto okamihy miluje.

(Aliturgický deň) Ak sa slávi liturgia: Menlivé časti ako 12. marca**STREDA 14. marec****Prepodobný Benedikt****Čítania:** Gn 17, 1 – 9; Prís 15, 20 – 16, 9**Ja som El-Šaddaj, choď stále pred mnou... (Gn 17, 1b)**

Dnes ťa Otec chce povzbudiť k odvahe, akou sa vyznačujú len jeho deti. Choď stále pred ním. On ti v tejto chvíli kryje chrbát, ma ťa stále na očiach, robí ti cestu, otvára dvere. Smelo môžeš ísť v ústrety aj všetkým zlým okolnostiam života a problémom, lebo tvoj Otec je všemohúci. Neboj sa. Ver mu. Je ti bližšie než tvoj dych.

Aliturgický deň. Služba vopred posvätených darov: Menlivé časti zo stredy piateho týždňa Veľkého pôstu. Zdržanlivosť od mäsa (MM 24)**ŠTVRTOK 15. marec****Veľký kajúci kánon Andreja Krétskeho****Mučeníci Agapios a spol.****Čítania:** Gn 18, 20 – 33; Prís 16, 17 – 17, 17 (več.); Ef 4, 25 – 32, zač. 227; Lk 13, 1 – 9, zač. 70 (lit.)**Ak nájdem v meste Sodome päťdesiat spravodlivých, pre nich odpustím celému tomuto miestu. (Gn 18, 26)**

Ani desať spravodlivých nebolo v tom meste, a tak nebolo zachránené. Ježiš, jediný spravodlivý, nevinný, miláčik Otca... Vďaka nemu jedinému si zachránený, máš odpustené, niet pre teba odsúdenia. Si dieťa Boha a v Otcovej mimoriadnej priazni. Pod jeho milosťou máš jeho zaopatrenie. Prijmi to a uver.

(Aliturgický deň) Ak sa slávi liturgia: Menlivé časti ako 12. marca. (Dnes je možnosť sláviť službu vopred posvätených darov: Menlivé časti zo štvrtka piateho týždňa Veľkého pôstu, ktoré sa nahradia slohami zo stredy piateho týždňa a mučeníkom. (MM 24, 53))**PIATOK 16. marec****Mučeníci Sabinus a Papas****Čítania:** Gn 22, 1 – 18; Prís 17, 17 – 18, 5**Pán sa postará... (Gn 22, 14)**

Bezdetný Abrahám bol veľakrát skúšaný vo viere... Nakoniec drží svojho syna – odmenu v náručí. A Boh ho nenechá v spokojnosti. Opäť skúška, stres, strach zo straty, ťažká voľba. Ale opäť obstojí. Od skúšky k skúske, od problému k problému, od zápasu k zápasu. Ty však s vierou hovor: „Od víťazstva k víťazstvu, od Božej pomoci k druhej, od jedného riešenia k druhému, od záchranu k záchrane.“

Aliturgický deň. Služba vopred posvätených darov: Menlivé časti z piatka piateho týždňa Veľkého pôstu. Zdržanlivosť od mäsa (MM 29)**SOBOTA 17. marec****Akatistová sobota****Čítania:** Hebr 9, 24 – 28, zač. 322; Mk 8, 27 – 31, zač. 35 (rad.); Hebr 9, 1 – 7, zač. 320; Lk 10, 38 – 42; 11, 27 – 28, zač. 54 (Bohorodičke)**A za koho ma pokladáte vy? (Mk 8, 29a)**

Na túto Ježišovu otázku Peter odpovedá: „Ty si Kristus!“ Ježiš túži počuť dnes aj tvoje vyznanie. Čo pre teba znamená, kým pre teba je. A my odpovedzme: „Ty si teraz moja opora, si obrátenie môjho syna, východisko z našej núdze. Ty si súdržnosť našej rodiny, ktorú teraz tak zúfalo potrebujeme, si uzdravenie nášho manželstva, odpoveď na moje modlitby, moja sila, ochrana.“

Liturgia: Predobrazujúce antifóny a blaženstvá. Vchod: *Pod'te, pokloňme sa... na príhovor Bohorodičky...* Menlivé časti z Akatistovej soboty (HS: 213; PZ: 177; HP: 175)**NEDEĽA 18. marec****Piata pôstna nedeľa – Pamiatka prepodobnej Márie Egypťskej Arcibiskup Cyril Jeruzalemský****Čítania:** Hebr 9, 11 – 14, zač. 321b; Mk 10, 32b – 45, zač. 47**Odpúšťajú sa jej mnohé hriechy. (Lk 7, 47)**

Farizej myšlienkami súdi hriešnu ženu, porovnáva sa s ňou, pestuje si v sebe dobrý pocit, že je lepší. Takíto ľudia majú tendenciu ľudí nazývať podľa ich hriechov. Cudzoložnica, smilník, pijan, bezbožník... Ale Ježiš nás nedelí na veľkých a malých hriešnikov. Dokonca nás nenazýva menami našich hriechov alebo hriešnikmi. Ale ovečkou, ktorá mu chýba a ktorú za každú cenu chce. Strateným synom, ktorého vyčkáva, vzácnou drachmou, môj maličký... Volá nás po mene a pozná počet našich vlasov na hlave. Nezaujímá ho počet našich hriechov. Počet vlasov... Taká nepodstatná vec. Lebo jeho zaujíma každý detail nášho života a zaujíma sa oň. Nezaujímá sa o to, aké hriechy páchaš, ale prečo to robíš a čo ti chýba.

Farizej sa cítil tiež hriešny, ale myslel si, že „naštastie“ nie je taký zlý ako ona a už sa cítil lepšie. Ona s plačom a dôverou pristúpi k nohám, s pocitom obrovskej hanby a biedy. Aj ty bojuješ so svojou osobnou hriešnosťou a nedostatočnosťou. A Ježiš ti hovorí o svojom veľkom zľutovaní, milosrdenstve, o tom, že si preňho stále dosť dobrý. Hovorí ti o svojej svätosti a spravodlivosti, ktorú ti chce dať vo veľkolepej výmene s tvojou biedou. Tak pristúp k nemu s dôverou a so svojou biedou. Žiadnym hriechom ho nezaskočíš, akoby o tom nevedel. Daj mu to a vezmi si jeho svätosť.

Liturgia sv. Bazila Veľkého: Hlas 8. Predobrazujúce antifóny a blaženstvá. Tropár z hlasu, *Sláva, kondák z triódy, I teraz, podľa predpisu.* Ostatné z hlasu. Namiesto *Dôstojné je sa spieva Z teba, Milostiplná.* (HS: 152, 214; PZ: 106, 178; HP: 107, 176)

PONDELOK 19. marec

Mučeníci Chryzant a Dária

Čítania: Gn 27, 1 – 41a; Prís 19, 16 – 25 (več.); Kol 3, 12 – 16, zač. 258; Lk 11, 34 – 41, zač. 60 (lit.)

Ale vaše vnútro je plné lúpeže a nepravostí... (Lk 11, 39b)

Cítiš sa pred Otcom nečistý, nehodný jeho lásky? Až po spovedi ti odľahlo, že až teraz ťa môže milovať čistého a voňavého. Ale milosrdný Otec sa vešia okolo krku, objíma a bozkáva márnokratného syna špinavého. Až potom nasleduje kúpeľ, po ktorom sa cíti čistý.

Otec túži, aby si sa cítil ním milovaný na začiatku situácií, v ktorých zlyháš, a je ti ľúto. Už vtedy ho máš okolo krku, objíma ťa.

(Aliturgický deň) Ak sa slávi liturgia: Menlivé časti ako 12. marca

UTOROK 20. marec

Mučeníci z Kláštora svätého Sávu

Čítania: Gn 31, 3 – 16; Prís 21, 3 – 21 (več.); 1 Sol 5, 14 – 23, zač. 273; Mk 8, 30 – 34, zač. 36 (lit.)

Syn človeka musí mnoho trpieť, starší, veľkňazi a zákonníci ho zavrhnú, zabijú ho, ale on po troch dňoch vstane z mŕtvych... (Mk 8, 31)

Niekedy sa viac zaoberáme problémami a starosťami. Rozprávame o tom, čo všetko musíme znášať a trpieť. Rozoberáme svoj Veľký piatok a sobotu a nespomenieme si, že veľkonočné ráno sa blíži.

(Aliturgický deň) Ak sa slávi liturgia: Menlivé časti ako 12. marca

STREDA 21. marec

Prepodobný Jakub vyznávač

Čítania: Gn 43, 26 – 31; 45, 1 – 16; Prís 21, 23 – 22, 4

A teraz sa netrápte a nesuzujte, že ste ma sem predali, lebo Boh ma sem poslal pred vami, aby ste ostali nažive... (Gn 45, 5)

Jozef sa dlhé roky pýtal, prečo ho bratia predali do otroctva. A prečo toto a prečo tamto... Potom prišlo jeho povýšenie, zmierenie s bratmi, záchrana rodiny pred hladomorom. Ježiš sľúbil, že tým, čo milujú jeho, všetko slúži na dobré. Všetko zlé obráti na dobré a bude to v ich prospech a pre požehnanie ďalším.

Aliturgický deň. Služba vopred posvätených darov: Menlivé časti zo stredy šiesteho týždňa Veľkého pôstu a Bohorodičke. Zdržanlivosť od mäsa (MM 30, 45)

ŠTVRTOK 22. marec

Obdobie pred sviatkom Zvestovania Presvätej Bohorodičke (preložené z 24. marca)

Hieromučeník Bazil

Čítania: Gn 46, 1 – 7; Prís 23, 15 – 24, 5 (več.); Gal 4, 4 – 7, zač. 209; Lk 18, 18 – 27, zač. 91 (lit.)

Učiteľ dobrý, čo mám robiť, aby som bol dedičom večného života? (Lk 18, 18b)

Pýta sa niekedy syn svojho otca, čo má robiť, aby bol dedičom rodinnej firmy? Čo tak byť synom obdivujúcim svojho otca, ktorý miluje a podporuje svojho syna? Syn dôveruje skúsenému otcovi, aj keby mu nerozumel. Dôležité je prijať otcovu víziu vo firme, mať radosť zo vzájomného vzťahu a z toho, na čom spolu pracujú, mať občas spoločnú cestu z práce domov k rodinnému stolu...

(Aliturgický deň) Ak sa slávi liturgia: Menlivé časti z obdobia pred sviatkom (HS: 367; PZ: 345; HP: 361)

PIATOK 23. marec

Prepodobný mučeník Nikón a jeho učeníci

Čítania: Gn 49, 33 – 50, 26; Prís 31, 8 – 31

Len sa už nebojte! Ja sa budem starať o vás aj o vaše deti. (Gn 50, 21)

Takto uisťuje Jozef svojich ustráchaných bratov o svojom milosrdenstve už druhýkrát, keď sa po otcovej smrti začali báť, že naloží s nimi zle. Keď zhrešíš, prejaví sa vplyv hriechu na tebe tak, že sa začneš Boha báť. Neboj sa toho, kto ťa tak miluje, a nevzpieraj sa takým mocným ramenám, ktoré ťa majú moc zachrániť.

Aliturgický deň. Služba vopred posvätených darov: Menlivé časti z piatka šiesteho týždňa Veľkého pôstu. Zdržanlivosť od mäsa (MM 31)

SOBOTA 24. marec

Vzkriesenie spravodlivého Lazára

Čítania: Hebr 12, 28 – 13, 8, zač. 333b; Jn 11, 1 – 45, zač. 39

Nohy a ruky mal ovinuté plátnom... (Jn 11, 44)

Aj dušu si obliekame. Niekedy chodíme celé dni v smútku, inokedy v sebaľútosti, pochybnostiach, pocitoch krivdy, výčitkách, hneve...

Tak si teraz vyzleč tie pohrebne plachty, zriekaj sa týchto vecí a cielene si dnes obleč nádej. Rozhodni sa chodiť v radosti, veď sú na to mnohé dôvody. Obleč si trpezlivosť, milosrdenstvo, pokoj, dôveru... Už dnes môžeš chodiť v Ježišovej láske a istote.

Liturgia: Predobrazujúce antifóny a blaženstvá. Menlivé časti z Lazárovej soboty. Namiesto *Svätý Bože* sa spieva *Ktorí ste v Krista*. Namiesto *Dôstojné je* sa spieva 9. irmos z utierne sviatku. (HS: 215; PZ: 180; HP: 177)

NEDEĽA 25. marec

Kvetná nedeľa

Zvestovanie Presvätej Bohorodičke

Čítania: Flp 4, 4 – 9, zač. 247; Jn 12, 1 – 18, zač. 41 (Kvetná nedeľa); Hebr 2, 11 – 18, zač. 306; Lk 1, 24 – 38, zač. 3 (Zvestovaniu)

Hľa, tvoj kráľ prichádza. (Jn 12, 15)

Mnoho ráz a rozličným spôsobom Ježiš prichádza k tebe tak, ako vstupoval do Jeruzalema. Cez okolnosti života, cez myšlienku, ktorá od neho prichádza, cez pokoj v modlitbe, v Eucharistii, cez ľudí či cez oslovujúci verš zo Svätého písma, ktoré si čítaš. Alebo to nevidíš, ale jednoducho veríš, že vstúpil do tvojej situácie. Netúži po hlučnom vítaní. Vášnivo túži byť s tebou a získať hoci len jeden tvoj pohľad.

V Biblii sa píše, že jediným pohľadom ho vieme očariť. Napríklad keď sa v modlitbe zameriaš naň, keď sa po tvojom zlyhaní s dôverou pozrieš naňho, keď niečo chceš riešiť a najprv sa pozrieš naňho, keď s vďačnosťou naňho pozeráš. Myslíme si, že ho očaríme dobrými skutkami, dlhými modlitbami a čistotou duše. Ale v tom všetkom sme nedokonalí a nedarí sa nám. Ale to, čo ho dokáže očariť, je naša pozornosť, náš pohľad. Vtedy ti hovorí, aby si poznal moment jeho navštívenia, že je tu a túži s tebou byť. Reálne ti pomôcť, dať dobrý nápad, poradiť, posilniť, uistiť o svojej láske. Dovoľ mu to. V žalme sa modlíme: „Zdvihnite, brány, svoje hlavice a vyvýšte sa, brány prastaré, lebo má vstúpiť Kráľ slávy.“ A ty máš možno pocit, že tvoje brány srdca už vŕzgajú, lebo si ich dlho nepoužíval. On teraz prichádza a ty mu, prosím, dovoľ v tomto okamihu vstúpiť do tvojej rodiny, vzťahov, nesplnených túžob, problémov, slabostí, krívd a dovoľ, aby ťa miloval.

Liturgia: Antifóny a vchod z Kvetnej nedele. Po vchode tropár z Kvetnej nedele a zo Zvestovania, *Sláva*, kondák z Kvetnej nedele, *I teraz*, kondák zo Zvestovania. Prokimen, *Aleluja* a pričasten z Kvetnej nedele a zo Zvestovania. Namiesto *Dôstojné je* sa spieva *Zvelebuj* a 9. irmos z utierne z Kvetnej nedele. (Ak je chrám zasvätený sviatku Zvestovania, tak namiesto *Dôstojné je* sa berie *Zem s jasotom* a 9. irmos z utierne zo Zvestovania.) Myrovanie. Prikázaný sviatok (HS: 217, 367; PZ: 181, 346; HP: 178, 362)

Mikuláš Chanáth

PONDELOK 26. marec

Veľký pondelok

Čítania: Ex 1, 1 – 20; Jób 1, 1 – 12; Mt 24, 3 – 35, zač. 98

Toto sú mená Izraelových synov. (Ex 1, 1)

Biblia často uvádza menný výpočet synov. Poukazuje na kontinuitu ľudského rodu cez požehnanie konkrétnych rodín. Boh požehnáva život rodičov, ktorým dopraje tešiť sa zo synov a dcér. Rodina sa stáva miestom Božieho požehnanie cez deti, ktoré budú niesť a šíriť meno svojho rodu. Dejiny spásy nie sú dejinami jednotlivcov, ale dejinami rodín, s rodičmi i deťmi. Rodina Adama, Abraháma, Izraela, moja...

Aliturgický deň. Služba vopred posvätených darov: Menlivé časti z Veľkého pondelka (MM 33)

UTOROK 27. marec

Veľký utorok

Čítania: Ex 2, 5 – 10; Jób 1, 13 – 22; Mt 24, 36 – 26, 2, zač. 102

Ako bolo za dní Noema, tak bude aj pri príchode Syna človeka. (Mt 24, 37)

Zvykneme porovnávať obdobia. Ako sa žilo ľuďom v minulosti a dnes. Ježiš upriamuje našu pozornosť na to, že mnohé veci sa opakujú. Ako bolo za dní Noema, tak bude aj pri príchode Syna človeka. Podobná životná skúsenosť prepája generácie predkov a ich potomkov. Ježišov príchod sa udeje za každodenných okolností, na ktoré sme navyknutí. My však máme byť pripravení.

Aliturgický deň. Služba vopred posvätených darov: Menlivé časti z Veľkého utorka (MM 35)

STREDA 28. marec

Veľká streda

Čítania: Ex 2, 11 – 22; Jób 2, 1 – 10; Mt 26, 6 – 16, zač. 108

Prečo trápíte túto ženu? Urobila mi dobrý skutok? (Mt 26, 10)

Skutok, na ktorý sa nezabúda. Svet si pamätá na veľa skutkov, ktoré sa v ňom stali. Ježiš hovorí o skutku, ktorý sa preslávi, a budú o ňom vedieť všetky generácie do skončenia sveta. Sú to vlastne skutky dva. Skutok ženy, ktorá pomazala jeho telo na pohreb. Dobrý skutok ženy a dobrý skutok Ježiša, ktorý za nás zomrel a dal sa pochovať. Nech svet nezabúda ani na naše dobré skutky.

Aliturgický deň. Služba vopred posvätených darov: Menlivé časti z Veľkej stredy. Zdržanlivosť od mäsa (MM 36)

ŠTVRTOK 29. marec

Veľký štvrtok

Čítania: Ex 19, 10 – 19; Jób 38, 1 – 23; 42, 1 – 5; Iz 50, 4 – 11; 1 Kor 11, 23 – 32, zač. 149; Mt zač. 107 (Mt 26, 1 – 20, zač. 107; Jn 13, 3 – 17, zač. 44; Mt 26, 21 – 39, zač. 108; Lk 22, 43 – 45a, zač. 109; Mt 26, 40 – 75; 27, 1 – 2, zač. 108)

Keď sa zvečeralo, zasadol s Dvanástimi za stôl. (Mt 26, 20)

V živote sú veci, ktoré prežívame ako prvé. Prvé slová, prvé kroky, prvá pomoc... Veľkonočné sviatky nám pripomínajú to, čo bolo posledné. Posledná večera, posledné poučenia, posledné okamihy... Veľký štvrtok naštartoval posledné udalosti v Ježišom živote. Zároveň sa stal začiatkom celkom nových vecí. Eucharistia, kňazstvo, ochota slúžiť... Z bolesti konca sa rodí nová nádej.

Liturgia sv. Bazila Veľkého s večeriňou: Menlivé časti z Veľkého štvrtka (HS: 222; PZ: 187; HP: 184; CHV: 1)

PIATOK 30. marec

Veľký piatok

Čítania: Ex 33, 11 – 23; Jób 42, 12 – 17; Iz 52, 13 – 54, 1; 1 Kor 1, 18 – 2, 2, zač. 125; Mt zač. 110 (Mt 27, 1 – 38; Lk 23, 39 – 43; Mt 27, 39 – 54; Jn 19, 31 – 37; Mt 27, 55 – 61)

Preto ho spútaného odvieďli. (Mt 27, 2)

Počas verejného účinkovania mal Ježiš často do činenia so spútanými ľuďmi. Ľuďmi, ktorých spútal zlý duch. On ako Boh im dával pocítiť dopredu svoje víťazstvo, keď ich robil slobodnými od pút satana. Sám sa nechal raz spútať a odvieť. Nie však zlým duchom, ale láskou k človeku. Nebolo treba dvanásť plukov anjelov od Otca na jeho oslobodenie, lebo jeho láska mala oslobodiť z pút nás hriešnikov.

Aliturgický deň. Kráľovské hodinky. Veľká večiereň s uložením plaščenice do hrobu. Príkázaný sviatok. Zdržanlivosť od mäsa, mlieka a vajec, prísny pôst (CHV: 38)

SOBOTA 31. marec

Veľká sobota

Čítania: Gn 1, 1 – 13; Iz 60, 1 – 16; Ex 12, 1 – 11; Jon 1, 1 – 4, 11; Joz 5, 10 – 16; Ex 13, 20 – 15, 1a, pieseň: 15, 1b – 19; Sof 3, 8 – 15; 1 Kr 17, 8 – 24; Iz 61, 10 – 62, 5; Gn 22, 1 – 18; Iz 61, 1 – 9; 2 Kr 4, 8 – 37; Iz 63, 11 – 64, 4; Jer 31, 31 – 34; Dan 3, 1 – 56, pieseň: 3, 57 – 88; Rim 6, 3b – 11, zač. 91; Mt 28, 1 – 20, zač. 115

Vy sa nebojte! (Mt 28, 5)

Niet na svete človeka, ktorý by sa nebál. Strach mali už ľudia v raji. Keď sa skryli, lebo sa báli stať nahí pred Bohom. Ježiš prišiel obnoviť náš život. Pri svojej smrti otvoril rajsú bránu. Pri zmŕtvychvstaní zazneli slová o tom, že sa nemáme báť. Adresuje ich svojim učeníkom. Tým, ktorí ho milovali. Ján napíše, že v láske niet strachu a dokonalá láska vyháňa strach. Milujme a nemusíme sa báť nikoho a ničoho.

Liturgia sv. Bazila Veľkého s večeriňou: Menlivé časti z Veľkej soboty (HS: 224; PZ: 189; HP: 186; CHV: 60)

NEDEĽA 1. apríl

NEDEĽA PASCHY, SVETLÉ KRISTOVO VZKRIESENIE

Čítania: Sk 1, 1 – 8, zač. 1; Jn 1, 1 – 17, zač. 1

V ňom bol život a život bol svetlom ľudí. (Jn 1, 4)

Vo veľkých mestách jestvuje osobitný spôsob života. Hovoríme mu nočný život. Na dedinách nočný život až tak nepozorujeme. Vo veľkých mestách je v noci na ulici veľa ľudí. Obrazne povedané, sú to ľudia, ktorí žijú vtedy, keď je tma. Predstavujú svet bez Bohom stvoreného svetla. Svet, v ktorom síce svietia elektrické lampy vynájdené človekom, ale chýba v ňom svetlo pochádzajúce od Boha. Veľkonočná nedeľa začína liturgický týždeň, ktorý označujeme Svetlý týždeň. Vlastne i táto nedeľa je svetlá, pretože v nej vyšlo Svetlo, Ježiš Kristus, ktorý je Svetlom sveta. Ten, kto ho nasleduje, nebude kráčať vo tmách, ale bude mať svetlo života.

Na úsvite prvého dňa v týždni vyšlo Svetlo. Svetlo, ktoré prinieslo nový život. Život, ktorý sa stal Svetlom pre ľudí. Niekedy nám niekto ukáže na niečo, a nevidíme to. Povie nám: „Vidíš to, tam ďaleko?“ A my povieme: „Nie.“ Niekedy sa pozeráme na svoj život a nevidíme ho v pravom svetle. Hovoríme mu trápenie, bieda, smola... Možno preto, že máme svoj vlastný život. Potrebujeme mať Ježišov život. Život Boha, ktorý kvôli nám žil na zemi a priniesol nám život vo svetle.

I my máme žiť tento život vo svetle. Taký, ktorý sa stane svetlom i pre naše deti, vnúčatá, okolie, kde žijeme. Život, ktorý bude svetlom ľudí. K nemu ťa uschopní Ježiš, ktorý má plnosť života. On zvíťazil nad smrťou. V ňom bol i je život. Život vo svetle aj život ako svetlo.

Liturgia: Menlivé časti z Nedele Paschy. Myrovanie (HS: 227; PZ: 192; HP: 207; CHV: 72)

PONDELOK 2. apríl

Svetlý pondelok

Čítania: Sk 1, 12 – 17. 21 – 26, zač. 2; Jn 1, 18 – 28, zač. 2

Vyznal: „Ja nie som Mesiáš.“ (Jn 1, 20)

Pýcha a pokora. Na začiatku diela stvorenia sa vo svojej pýche okúpala najskôr Lucifer, ktorý odmietol slúžiť. Po ňom Adam a Eva, ktorí chceli byť ako Boh. To sú učители pýchy. Iní dvaja ľudia nás na začiatku diela vykúpenia učia pokore. Mária, ktorá hovorí, že je služobnica Pánova. A Ján Krstiteľ, ktorý vyznáva, že nie je Mesiáš. To sú učители pokory. Akých učiteľov si vyberiem pre svoj život?

Liturgia: Menlivé časti z Nedele Paschy. Prokimen a *Aleluja* zo Svetlého pondelka. **Prikázaný sviatok** (HS: 227, 230; PZ: 192, 195; HP: 207, 211)

UTOROK 3. apríl

Svetlý utorok

Čítania: Sk 2, 14 – 21, zač. 4; Lk 24, 12 – 35, zač. 113

Vy nechápaví a ťarbaví srdcom uveriť všetko, čo hovorili proroci! (Lk 24, 25)

Život nie je o tom, čo chcem ja, ale o tom, čo chce Boh. Už pred stvorením sveta mal s ním svoj zámer. Odhaľoval ho postupne. A keď človek menil Božie veci, Boh mu musel pripomínať, že to nie je život ľudí a ich plány, ale život ako dar od Boha a uskutočňovanie jeho plánu. Ved' i Ježiš vedel, že jeho život je konaním plánu, ktorý predpovedali dávno pred tým proroci.

Liturgia: Menlivé časti z Nedele Paschy. Prokimen a *Aleluja* zo Svetlého utorka (HS: 227, 230; PZ: 192, 196; HP: 207, 211)

STREDA 4. apríl

Svetlá streda

Čítania: Sk 2, 22 – 36, zač. 5; Jn 1, 35 – 51, zač. 4

Keď videl Ježiša ísť okolo, povedal: „Hľa, Boží Baránok.“ (Jn 1, 36)

Keď Ježiša pribili na kríž, nad hlavu mu dali nápis s označením jeho viny: „Ježiš Nazaretský, židovský kráľ“. Oveľa lepšie by bolo napísať: „Hľa, Boží Baránok, ktorý sníma hriech sveta.“ Toto nebola jeho vina, ale jeho poslanie od Otca. Našťastie ho splnil na jednotku. I preto sa už teraz môžeme tešiť na to, že budeme pozvaní na hostinu Baránkovu v nebeskom kráľovstve.

Liturgia: Menlivé časti z Nedele Paschy. Prokimen a *Aleluja* zo Svetlej stredy (HS: 227, 231; PZ: 192, 197; HP: 207, 212)

ŠTVRTOK 5. apríl

Svetlý štvrtok

Čítania: Sk 2, 38 – 43, zač. 6; Jn 3, 1 – 15, zač. 8

Všetci, čo uverili, boli pospolu a všetko mali spoločné. (Sk 2, 44)

Aký obraz rodiny nosíte vo svojom srdci? Rodina, ktorá je súdržná, kde si ľudia rozumejú a vychádzajú v ústrety, kde panuje láska a svornosť? Alebo rodina ako spoločenstvo plné žiarlivosti, neporiadku, nepokoja, rozbitá či rozvrátená? Prví kresťania prežívali vysoko pozitívnu skúsenosť rodinného spoločenstva. Viera v Ježiša ich uschopňovala k životu v jednote a znášanlivosti.

Liturgia: Menlivé časti z Nedele Paschy. Prokimen a *Aleluja* zo Svetlého štvrtka (HS: 227, 231; PZ: 192, 197; HP: 207, 212)

PIATOK 6. apríl

Svetlý piatok

Odchod do večnosti arcibiskupa Metoda, učiteľa Slovanov

Čítania: Sk 3, 1 – 8, zač. 7; Jn 2, 12 – 22, zač. 7 (rad.); Hebr 7, 26 – 8, 2, zač. 318; Jn 10, 9 – 16, zač. 36 (sv.)

V mene Ježiša Krista Nazaretského vstaň a chod! (Sk 3, 6)

Svoje skutky môžeme konať v mene zákona, v mene lásky, v mene spravodlivosti... Božie slovo nás pozýva k tomu, aby sme konali v mene Ježiš Krista. V jeho mene sa máme modliť a vyprosovať si

potrebné veci. V jeho mene máme hovoriť k ľuďom. V jeho mene treba vzdávať Bohu vďaky za všetko. V jeho mene máme vstať a ísť k ľuďom a svedčiť im o veľkých veciach, ktoré Boh pre nás vykonal. **Liturgia:** Antifóny a vchod z Nedele Paschy. Tropár z Nedele Paschy a svätému, *Sláva*, kondák svätému, *I teraz*, kondák z Nedele Paschy. Prokimen a *Aleluja* zo Svetlého piatka a svätému. Pričasten z Nedele Paschy a svätému. Ostatné ako v Nedeľu Paschy. Voľnica (HS: 227, 232, 371; PZ: 192, 198, 350; HP: 207, 213, 366)

SOBOTA 7. apríl

Svetlá sobota

Čítania: Sk 3, 11 – 16, zač. 8; Jn 3, 22 – 33, zač. 11

Zabili ste pôvodcu života. (Sk 3, 15)

Život je krásny. Nie je to len názov filmu, ale tiež naša skúsenosť. Veľa krásnych a hodnotných vecí nám už život priniesol. A to vďaka tomu, kto je jeho pôvodcom. Pokus o zabitie pôvodcu života zlyhal. Bola to len snaha ľudskej zloby a nevedomosti. Ale tiež zámer Božieho plánu so svetom. Vďaka Bohu, že pôvodca života neprišiel o život. Inak by sme nemali skúsenosť toho, že život je krásny.

Liturgia: Menlivé časti z Nedele Paschy. Prokimen a *Aleluja* zo Svetlej soboty (HS: 227, 232; PZ: 192, 198; HP: 207, 214)

NEDEĽA 8. apríl

Druhá nedeľa po Pasche – O Tomášovi

Čítania: Sk 5, 12 – 20, zač. 14; Jn 20, 19 – 31, zač. 65

Komu odpustíte hriechy, budú mu odpustené. (Jn 20, 23)

V jednej detskej piesni sa spieva o dvoch zázračných slovách: „Dve zázračné slová viem, pri sebe ich nosím. To prvé je ďakujem a to druhé prosím.“ Ako deti sme sa ale učili o troch zázračných slovách. Tretie slovo je slovo „prepáč“. A možno preto sa o ňom v tejto piesni nespieva, lebo sa vyslovuje veľmi ťažko.

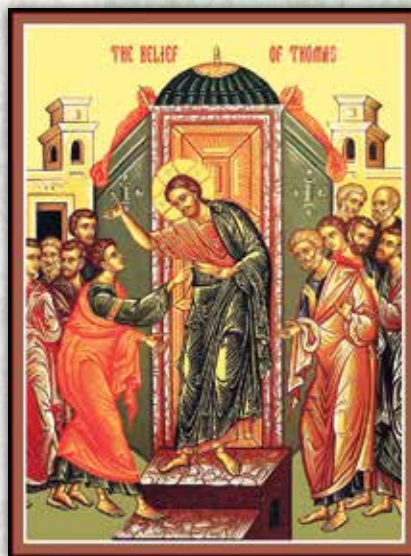
Je ľahké naučiť sa poďakovať. Možno trochu ťažšie je naučiť sa prosiť. Ale najťažšie je naučiť sa ospravedlniť. Znamená to priznať si chybu. To, že som sa pomýlil, že som neurobil dobre. Prečo je to najťažšie? My radšej hľadáme chybu na druhom človeku. A povieme, že to on je na vine a nie ja. Hádzeme na iných to, čo sme sami zapríčinili. Vzkriesený Ježiš hovorí medzi prvými slovami tie o odpúšťaní hriechov. Ony totiž môžu byť odpustené alebo zadržané. Vieme, že Boh poslal na svet svojho Syna, aby z nás sňal hriech. Prišiel ako Boží Baránok, ktorý sníma hriechy sveta. Napriek tomu však Ježiš nedáva automatickú moc odpúšťať. Táto moc je použiteľná vtedy, ak sa človek prizná k vlastnej vine a k tomu, že je to jeho hriech, ktorý potrebuje byť odpustený. Zatvrdnutí hriešnici, to

nie sú tí, čo majú veľa hriechov. Sú to tí, čo sa nepriznajú k hriechom a neprosia o ich odpustenie, lebo sa nazdávajú, že ich život nie je hriešny.

Aj Boh potrebuje počuť naše „prepáč“. Čaká na naše ospravedlnenie z jediného dôvodu. Aby mohol odpúšťať naše hriechy, za ktoré zomrel na kríži.

Liturgia: Predobrazujúce antifóny a blaženstvá (alebo prvá a druhá z Nedele Paschy a tretia každodenná s nedeľným *prípivom*). Ostatné z Nedele o Tomášovi. Namiesto *Dôstojné* je sa spieva *Anjel zvestoval a Osvieľ sa*. (HS: 227, 233; PZ: 192, 199; HP: 207, 214)

Jozef Ivan

ŽIVOT – VZNIK A VÝVOJ

Pohľad vedcov na život je na prvé počutie odlišný od toho kresťanského. Často však my sami upierame právo Bohu tvoriť veci, ako sám uzná za vhodné, lebo zabúdame, že stvorenie sveta, a teda i života na Zemi je v Biblii písané rukou človeka spred mnohých tisícročí, ktorý by niečomu ako bunka ťažko porozumel.

Čo teda hovorí dnešná veda o živote na Zemi? Tá vznikla asi pred piatimi miliardami rokov. Dnes sa najčastejšie vyučuje teória, že život vznikol „krátko“ po vzniku nášho mesiaca pred 4,5 miliardami rokov. Práve náš mesiac zohral významnú úlohu pri vzniku života, lebo spomaľoval rotáciu Zeme, udržiava jej os a zapríčiňuje tak pravidelné striedanie ročných období, prílivov a odlivov... Teda vďaka nemu Zem ako planéta je živá, priebežne sa mení, a

predsa stabilná. Pred 3,8 miliardami rokov povrch planéty ochladol a začala sa na ňom združovať voda (podľa väčšiny astrofyzikov z meteoritov). A v nej začal svoju existenciu primitívny život vo forme aminokyselín. Či tieto aminokyseliny vznikli na zemi, alebo boli „dopravené“ meteoritmi, je dnes nejasné.

Najstaršie známe skameneliny živých organizmov sa našli vo vrstvách starých 3,5 miliardy rokov. Najrozšírenejší názor v súčasnosti je, že prvé živé organizmy vznikli hlboko v oceáne bez vtedy spaľujúceho slnečného svetla v okolí tektonických sopečných komínov, kde bola voda bohatá na minerály. Toto obdobie označujeme dnes ako prahory (pred 3,8 – 2,5 miliardami rokov). Život bol vtedy iba o bunkách, baktériách a iniciách. Počas starohôr (pred 2,5 miliardami až 541

miliónmi rokov) dochádza k vzniku viacbunkových organizmov. Až prvohory (pred 541 až 252 miliónmi rokov) znamenajú rozvoj života. Kambrická explózia života pravdepodobne súvisí s rozpadom jedného veľkého superkontinentu Rodínia. Koniec prvohôr je zasa známy ako najväčšie vymieranie druhov, keď prežilo iba 5% organizmov.

Druhohory (pred 252 až 66 miliónmi rokov) sú známe ako svet plazov a dinosaurov. Nastáva druhá explózia života v megalomanskom meradle. Napríklad vo Filadelfii našli fosíliu patriacu obrovskému dinosaurovi, ktorý vážil neuveriteľných 65 ton, hoci nebol úplne dospelý, keď uhynul. Meral až 26 metrov. No tie najväčšie dinosaury mohli merať podľa dnešných teórií až 40 metrov a vážiť i 70 ton. Po páde asteroidu blízko polostrova Yucatan dinosaury vymreli – aspoň tie obrovské druhy a začala sa éra vývoja cicavcov – treťohory (66 – 3 milióny rokov) a štvrtohory (3 milióny rokov až dnešok), keď sa vyvinul človek.

I keď mnohí astronómovia hovoria o živote na iných planétach, či dokonca o inteligentnom živote, možno povedať, že planétu ako Zem ešte nenašli. Tu na Zemi nastal prieťah toľkých nutných podmienok na život a jeho rozvoj do inteligentnej formy, že pravdepodobnosť rovnakého vývoja inde sa javí veľmi malá. Iste sú dnes mnohé planéty s vodou blízko svojho slnka, a tak sú vhodné na život. A predsa si neprešli tým, čím si prešla Zem a život na nej. Je to úžasný príbeh vzniku a rozvoja života obsiahnutý v jedinom Božom slove: „Bud“™. (Juraj Gradoš)

Myrhovník molmolový (*Commiphora molmol*) je malý stromček (do 3 m) s malými listami a kvetmi. Obsypaný býva drobnými bielymi kvetmi, ktoré vyrastajú vo zväzkoch. Tisícročia sa využíva živica, ktorá vyteká spod kôry samovoľne alebo po narezaní a na vzduchu tuhne. Vôňa surovej živice je ostrá, príjemná, chuť horká, aromatická, pri

žuvaní sa lepí na zuby. Zrná sú oranžové, bleďozlté, až bezfarebné. Vyskytuje sa v Somálsku, Etiópii, v Jemene a Sudáne. Lieči odreniny a pomáha pri čistení rán (vonkajších, ale aj poranení v ústnej dutine). Pravá myrha bola vždy veľmi vzácna a vyvažovaná zlatom a na Strednom východe vychýrenou voňavkou.

Bylinkári odporúčajú užívať myrhu pri dýchacích ťažkostiach, hemoroidoch, infekciách, preležaninách, ranách, udretých miestach, zápaloch ďasien, kože (akné) a hrdla. Esenciový olej je vhodný na masáž pri bronchitíde a nachladnutí sprevádzanými tvorbou hustého hlienu: rozpustíte 3 kvapky v 1 čajovej lyžičke čistého oleja a jemne masírujete miesta nad dutinami.

Vyprážené zemiakové pirohy

V pôstnom čase sme si odopierali rôzne dobroty a snažili sme sa stravovať striedmo a jednoducho.

Končí sa pôstny čas a blíži sa čas Paschy. Do tohto obdobia môžeme vstúpiť s radosným očakávaním. V Strastnom týždni vám ešte ponúkame pôstny recept na zemiakové pirohy ako tip na chutný obed či rýchlu večeru pre rodinu.

Suroviny: 40 dkg uvarených zemiakov, 15 dkg hladkej múky (podľa potreby a druhu zemiakov múku pridať), 2 dkg masla, 1 vajce, štipka soli, štipka sódy bikarbóny. Na náplň potrebujeme slivkový lekvár, olej na vyprážanie a práškový cukor zmiešaný s vanilkovým na posypanie pirohov.

Postup: Zemiaky uvarené v šupke očistíme a najemno postrúhame, pridáme múku, maslo, vajce, soľ, sódu bikarbónu a zamiesime cesto.

Potom si cesto vyvaľkáme na pomúčenej doske. Na jednu polovicu cesta poukladáme lekvár a zakryjeme druhou polovicou cesta. Rádlikom vykrajujeme pirohy, ktoré vyprážame z oboch strán v oleji. Pirohy dáme na obrúsok alebo papier, aby sme ich zbavili prebytočného oleja, posypeme cukrom a servírujeme.

Dobrá chuť praje pani Irena Píšová z Banskej Štiavnice.

Smrťou sa to nekončí

Ľudský život sa oddávna nazýva putovaním. V ranokresťanskom *Liste Diognetovi* sa píše o kresťanoch, že „bývajú vo svojej vlasti, ale ako cudzinci. Každá cudzia krajina je ich vlasťou, a každá vlasť cudzinou. Bývajú na zemi, ale svoj domov majú v nebi“. Tieto slová vyjadrujú, že kresťan svoj cieľ a zmysel života nevidí v pozemských skutočnostiach sveta, ale zavŕšením jeho pozemského životného snaženia je zbožštenie – bytostné zjednotenie človeka s Bohom v nebi. Svedčí o tom aj sv. Augustín: „Ty sám pôsobíš, aby to, keď ťa chváli, človeku prinášalo radosť, lebo si nás stvoril pre seba, a nepokojné je srdce naše, kým nespočinie v tebe.“

Diabol však oklamal človeka tvrdiac, že zbožštenie je vlastne bohorovnosť – konkurovať Bohu, súperiť s ním, neposlúchať ho. To spôsobilo človeku smrť – duchovnú i telesnú. Tá vládne ľudstvu, lebo nik sa jej nevyhne. „Pán môj a Stvoriteľ urobil ma zo zeme. Vdýchol mi nesmrteľnú dušu. Urobil ma vládcom viditeľných vecí a spoločníkom anjelov. Lež

Istivý satan vzal podobu hada a oklamal ma vábivým ovocím. Okradol ma o Božiu slávu, vydal ma na pospas

smrti vládnucej v podsvetí. Ale ty, dobrotivý Vládca, znova ma pozvi k životu.“ (stichyra Syropôstnej nedele)

Láskavý Boh nenechal človeka v otroctve smrti, ale poslal na svet svojho Syna Ježiša Krista, aby ho zachránil. On svojou poslušnosťou Otcovi až na smrť, zmŕtvychvstaním a nanebovstúpením v sebe zjednotil ľudskú prirodzenosť s Bohom, a tým radikálne zmenil význam smrti, lebo z nej urobil prechod zo smrti do života – k Otcovi. Zo smrti pre pozemský život urobil narodenie pre večný život, ktorý prijímame krstom. Ponorením do vody zomierame svojej „bohorovnosti“ a vynorením sa vydávame na cestu zbožštenia, ktorá sa zavŕši v nebi. Na tomto zbožštení má účasť aj naše telo, ktoré bude vzkriesené a oslávené pri druhom Pánovom príchode.

Vieru Cirkvi zhŕňa modlitba sv. Makríny: „Ty, Pane, si nás zbavil strachu pred smrťou. Ty si nám koniec pozemského života urobil začiatkom ozajstného života. Ty dočasne ukladáš naše telá na spánok a znova ich prebudiš pri zvuku poslednej poľnice. Ty dávaš zemskému prachu do úschovy náš prach, ktorý si stvárnil vlastnými rukami, a znova vyzdvihneš, čo si uložil, keď nesmrteľnosťou a krásou premeniš to, čo je v nás smrteľné a nepekne... Ty si nám otvoril cestu k zmŕtvychvstaniu, keď si rozlámal brány podsvetia a zbavil si moci toho, ktorý vládne smrťou.“ (Ján Pavlovský)

Keď sa deti opýtajú: **Možno sa neustále modliť?**

Odpovedzme: V Prvom liste Solúnčanom (5, 17) čítame: „Bez prestania sa modlite...“ Svätý Pavol nemyslel na neustále hovorenie, ale na napojenie sa na Boha, stav duše, ktorý prináša mimoriadny pokoj. Východní kresťania veria, že takáto modlitba je dokonca nevyhnutná.

Modlitba je ako dýchanie, nad ktorým nepremýšľame, jednoducho sa deje. Naša bytosť a tlak vzduchu nás k tomu núti. Pokrstený človek vstupuje do Božieho „vzduchu“. To vytvára tlak na naše vnútro. Modlitba je odpoveďou – pohybom duchovných pľúc. A zadržať dych je oveľa ťažšie, ako dýchať.

Istého starca sa pýtali: „Čo znamená neustála modlitba?“ Odvetil: „Modlitba, ktorú vysielame k Bohu zo samej hĺbky srdca s prosbou o to, čo je užitočné. Lebo nemodlíme sa len vedy, keď stojíme na modlitbách, ale skutočná modlitba je tá, ktorá sa neustále môže diať v našom vnútri.“ (D. Kolesárová)

V tomto čísle Slova si povieme niečo o IM netikete. Skratka je odvodená od slov *Instant messaging*. Ide o komunikáciu prostredníctvom textových správ, ktoré sa v reálnom čase posielajú cez počítačovú sieť. Na odosielanie správ existuje veľa aplikácií. Na čo by sme pri takejto komunikácii nemali zabúdať? Najprv požiadajte o dovoľenie začať rozhovor, zistite, či protistrana má na rozhovor čas aj napriek tomu, že aplikácie umožňujú zistiť stav prítomnosti. Potom sa predstavte. Ak má protistrana nastavený stav prítomnosti tak, že nechce byť rušená, rešpektujte to. Ak komunikujete, vyjadrujte sa čo najstručnejšie a zrozumiteľne, v pracovnom prostredí nepoužívajte žargón, minimalizujte počet skratiek a slangových výrazov typu BTW (*by the way*) alebo LOL (*laugh out loud*). Najlepšie je použiť spisovný jazyk. Na dlhšie texty a rozhovory použite mejl alebo telefón. Nielen mladší používatelia IM často kvôli spestreniu vkladajú do komunikácie emotikony. Pozor, nehodia sa na každý rozhovor a okrem toho ich protistrana nemusí správne pochopiť. Je lepšie venovať sa v tomto type komunikácie iba jednému rozhovoru, lebo sa veľmi ľahko môže stať, že používateľ odošle správne nesprávne príjmateľovi... (D. Kolesárová)

Ako uvádza Božie slovo, obaja, muž aj žena, sú stvorení na obraz jediného Boha. Ako je potom možné, že sú takí rozdielni? Nejde pritom len o rozdiel navonok, ale oveľa viac vnútri, vo svojom srdci. Božím zámerom, úplne jednoduchým, a pritom geniálnym bolo, aby sa muž a žena potrebovali navzájom a aby sa dopĺňali. Ani muž úplne neodráža Boží obraz v sebe, ani žena ho úplne neodráža. Dokonalým obrazom Božím je spoločenstvo – jednota muža a ženy. Nachádzajú k sebe cestu, aj keď každý z nich hľadá niečo iné. V dnešnej úvodnej téme budeme hovoriť práve o tom, čo k sebe muža a ženu priťahuje.

Muž: Keďže žena je tá krehkejšia, vonkajším svetom zraniteľnejšia, jednou z prvých vecí, ktorú si žena na mužovi všíma, je sila. Ale aj tu treba rýchlo podotknúť, že to nie je o fyzickej sile (hoci vyšportované postavy budú mať asi prednosť ☺). Ženy dokážu oželiť nielen chybičky, ale aj chyby krásy, keď vidia v mužovi silu prekonávať prekážky. Ženy totiž hľadajú istotu a ochranu nielen pre seba, ale i pre spoločné deti. Človeka, ktorý je ochotný dať svoju kožu na trh za iných, ktorý je štitom. Tým, ktorý sa pripodobňuje Kristovi, keď hovorí: „Ja som brána k ovciam... Iba cezo mňa môžete vchádzať a vychádzať.“ A našli skutočný poklad, keď si získali muža dostatočne silného, aby ich niesol životom.

Žena: To, čo ako prvé upúta pohľad muža, je krása. Boh totiž do sveta vložil dokonalú harmóniu, ktorá vytvára krásu okolo nás. A oko muža, tak ako Boh, hľadá krásu. Prvé slová, ktoré vo Svätom písme v *Piesni piesní* nájdeme, keď prehovorí ženích k neveste, sú tie, ktorými ju nazve: najkrajšia zo žien. (Pies 1, 8) Krása ženy, najprv tá vonkajšia, ktorá je viditeľná ako prvá (ale určite neostáva len pri nej), priťahuje muža, aby sa jej mohol odovzdať. Hľadá ženskosť, jemnosť, čistotu – perlu, ktorá ho tak očarí, že kvôli nej dokáže opustiť všetko, len aby mu patrila. Nie je to ako v tých ironických vtipoch na adresu mužov, že hľadajú niekoho, kto by im navaril, vypral, poupratoval, jednoducho slúžku. Nie, oni sami dokážu slúžiť, ak sú prijatí tým správnym spôsobom. Krása totiž obmäkčuje srdce človeka, pozýva k dobrým skutkom, k obetavosti. Budovanie krásy žien (vnútornej i vonkajšej) buduje silu mužov – vnútornú i tú vonkajšiu.

A stvoril Boh človeka na svoj obraz, na Boží obraz ho stvoril, muža a ženu ich stvoril. (Gn 1, 27) (Marek Kolesár)

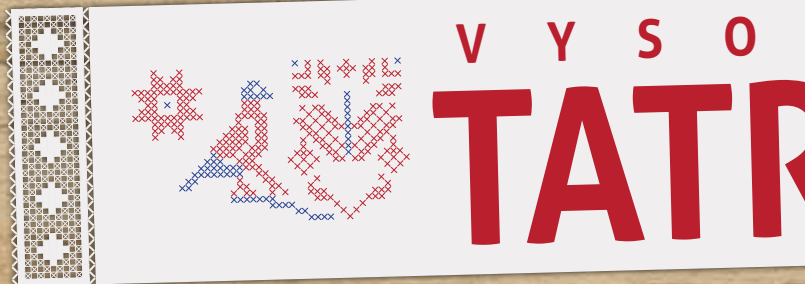

TATRANSKÁ MAGISTRÁLA je červeno značený najdlhší súvislý turistický chodník (72 km) vo Vysokých Tatrách. Prejsť ho dokážete za 3 – 4 dni (20 hodín). Jej západný koniec je neďaleko obce Jalovec a východný pri Veľkom Bielom plese pod Kopským sedlom. Jej turisticky najviac navštevovanou trasou je cesta zo Skalnatého plesa okolo Zamkovského chaty na Hrebienok (5,8 km; 1 h 30 min) a od Popradského po Štrbské pleso (4,9 km, 1 h 10 min). Na Popradskom plese sa nachádza symbolický tatranský cintorín. Medzi ním a Hrebienkom sa nachádzajú na trase (16,4 km, 5 h) alebo v jej blízkosti Slavkovský štít, Sliezsky dom či Batizovské pleso. Väčšina trás je v zime uzatvorená pre nebezpečenstvo pádu lavín.

Pre rodiny s deťmi je vhodnou trasou práve zostup zo Skalnatého plesa (dostanete sa naň lanovkou z Tatranskej Lomnice) na Hrebienok či cesta naň zo Starého Smokovca (2,5 km, 1 h). Tá sa dá zrealizovať aj v zime. Cesta späť môže byť obohatená jazdou na kolobežkách a v zime na saniach po sánkarskej dráhe.

Druhou zaujímavou možnosťou je cesta lanovkou zo Štrbského plesa na Solisko a odtiaľ späť po turistickej trase, prípadne cesta na 30 metrov vysoký vodopád Skok v Mlynickej doline (žltá značka) (foto: www.wikimedia.com).

Pohľad na Tatry od Štrbského plesa

Tatranské plesá

Pleso je jazero ľadovcového pôvodu a vzniklo na konci poslednej ľadovej doby pri ústupe ľadovcov, ktoré pred sebou tlačili zeminu a kamenie (morénu). Keď sa ústup zastavil, ľadovce sa roztopili a zaliali vyhlbené doliny. Niektoré plesá postupne zanikajú nánosmi, iné sa menia vplyvom vegetácie na rašeliniská. V niektorých prípadoch dochádza k narušeniu morény a pleso „vytečie“. To je aj prípad najväčšieho plesa v Tatrách, po ktorom zostala asi šesťdesiatkrtárová panva Christlovej s rašeliniskami a nimi pretekajúcim Studeným potokom.

V slovenských Tatrách ich je 87, v poľských 48 a v Nízkych Tatrách 7. Z tatranských plies je asi 105 trvalých, ostatné miznú na jar, najneskôr na jeseň. Najväčšie a najhlbšie je na Slo-

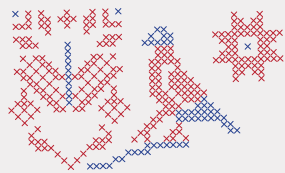
vensku Veľké Hincovo pleso (20,08 ha, 53 m), najvyššie položené stále pleso je Modré pleso (2 192 m n. m.), najnižšie položené na Slovensku sú Rakytové plesá (1 307 m n. m.). Najväčšie pleso celých Tatier je Morské oko na ich poľskej strane (približne 34 ha, hĺbka 50,8 m).

Plesá zadržávajú vodu a vyrovnávajú povrchový aj podpovrchový odtok. Prítoky plies sú väčšinou podpovrchové, niektoré majú aj povrchový prítok, napr. Popradské pleso. Niektoré majú povrchový odtok. Čistota vody je vysoká. Keďže ako zásobáreň vysoko kvalitnej pitnej vody majú dôležitý vodohospodársky význam, je zakázané ich znečisťovať a krmiť ryby či vodné vtáctvo. (Juraj Gradoš; foto: www.wikimedia.com)

Sliezsky dom (1 670 m) na brehu Veľického plesa

SVÄTÉ LITURGIE V TATRÁCH sú pod patronátom vernárskej farnosti. V historickej budove Encián na Skalnatom plese možno navštíviť najvyššie položenú kaplnku (1 751 m n. m.) v strednej Európe zasvätenú Presvätej Bohorodičke – Nepoškvrnenej čistote. Každú nedeľu v letnom období o 15.00 h sa tu striedajú rímskokatolícke a gréckokatolícke sväté liturgie (viac na oz-tabor.sk/). V novopostavenom Chráme sv. Petra a Pavla v Poprade sú sväté liturgie v nedeľu vždy o 8.30, 10.30 a 18.30 h a cez týždeň večer o 17.00 h. Okrem farnosti Poprad je možnosť v okolí Tatier navštíviť aj sväté liturgie vo farnostiach Svät, Ľubica či Žakovce, či v rázovitej Osturni. O omšiach priamo vo Vysokých Tatrách prináša informácie webový portál www.dokostola.sk (foto: www.wikimedia.com).

TATRANSKÝ ĽADOVÝ DÓM na Hrebienku tohto roka oslavuje svoje piate výročie. Je otvorený denne od 9 do 18.30 h. Vstup doň je bezplatný. Tento rok sa ľadová výzdoba nesie v téme *Pocť rodine*, inšpirovanej masívnou rímskokatolíckou bazilikou v Barcelone – *Sagrada Familia*. O precízne detaily pri tvorbe ľadového chrámu sa postaral Adam Bakoš s tímom slovenských, českých a španielskych sochárov. Na stavbu sa použilo neuveriteľných 1 440 ľadových blokov, ktoré dokopy tvoria viac ako 190 ton ľadu. Novinkou tohto roku je väčší chrám ľadovej baziliky, ktorý sa presunul z pôvodnej osemnásťmetrovej do kupoly s priemerom 25 metrov. Každú nedeľu sa dóm rozozvučí vďaka živým hudobným koncertom. 18. marca to bude skupina G.O.D.'s, 25. marca Aneta Holá a 1. apríla *Collegium Technicum* (foto: www.tatry.sk).

TATRY vznikli v treťohorách ako výsledok zrážky euroázijskej a africkej tektonickej dosky, ako najvyššia súčasť Karpát. Nízke vznikli na prelome druhohôr a treťohôr, Vysoké sú mladšie o desiatky miliónov rokov. Sú najmladšími a najmenšími veľhorami v Európe. Pomenovanie Tatry pravdepodobne vzniklo zo slovanského slova *trtri* (bralá) a priamo (*Tatry*) sa prvýkrát spomína v Kozmovej kronike z roku 1125. Rimania ich označovali ako Suebské hory. Pohorie má 786 km² (na Slovensku 610 km²), 30 štítov a veži s výškou nad 2 500 m n. m. Vysoké Tatry sa delia na Západné a Východné. Hlavný hrebeň má dĺžku 75 km. Najvyšší Gerlachovský štít (2 654,4 m n. m.) sa volal aj Štít Františka Jozefa (1896 – 1919) či Stalinov štít (1949 – 1959).

Ach, tie plasty!

Slovensko sa zapája do recyklácie. Na vyčlenených miestach nájdeme kontajnery na separovanie odpadu. Môžeme prispieť do mlyna aj domácim recyklovaním. Ponúkame vám zopár nápadov. V tomto čísle sa zameriame na plastové fľaše. Biologický rozklad plastov trvá niekoľko desiatok rokov, preto je dobré, ak im budeme venovať pozornosť.

Z fliaš môžete vyrobiť miniskleník (fľašu prerežete a hornú polovicu nasadíte na črepník, kde máte semenka napr. zeleru) alebo nádobky na perá či ceruzky. Stretla som sa aj s prihradkami na topánky (z hranatých obalov, bokom poukladané v skrinke). Môžete si však vyrobiť aj pokladničku – prasiatko. (1) Fľašu prerežete, diely skrátíte a znova zlepiete lepidlom. V naj-

širšej časti oblepíte pásmom machovej gummy alebo filcom a vyrežete otvor na mince. Na pás v hornej časti prilepíte uši, v dolnej nohy. Vrchniak oblepte a nakreslite naň dierky. Už stačí len nakresliť alebo prilepiť oči. (2) Ak máte veľa vrchnáčikov, využite ich ako hracie kamene na piškvorcky alebo hry na šachovnici. (3) (Drahomíra Kolesárová)

Ahoj, deti! Trpieť nechce nikto. Ani Boh nechcel utrpenie. Mal iné zámyery. No musel ich zmeniť, lebo nás miloval a vedel, že toto je jediná cesta našej záchrany. Potvrďujeme to aj vo **Vyznaní viery**.

Strasti

Po poslednej večeri s učeníkmi sa Ježišovi začína bolestná cesta. Jeho utrpenie prežívame spolu s ním, keď sa modlíme **Veľké a spasiteľné strasti nášho Pána Ježiša Krista**. Úloha: Zoraď do správneho poradia utrpenia, ktoré prežival.

V pôstom období sa modlieme aj modlitbu k piatim Kristovým ranám. Vieš, ktoré to sú?

Päť rán

- 1. Rana na pravej ruke**
Modlitba: Učini ma raz hodným stáť po tvojej pravici.
- 2. Rana na ľavej ruke**
Modlitba: Oslobodi ma od údely tých, ktorí budú raz stáť po tvojej ľavici.
- 3. Rana na pravej nohe**
Modlitba: Prived ma na kajúcu cestu tvojich prikázaní.
- 4. Rana na ľavej nohe**
Modlitba: Chráň ma od cesty hriechu a nepravosti.
- 5. Rana v boku**
Modlitba: Udel mi milosť do konca života pamätať na tvoje spasiteľné rany a klaňať sa im.

Bohatý
Odsúdený Riman
Pán Odvážny
Chudobný Spravodlivý
Nespravodlivý Žid
Sudca Sluha Mal strach

Pilát bol človek, ktorý sa stretol s Ježišom. Vieš o ňom niečo viac? Vyber správne slová, ktorými by si ho označil.

Pilát

Leporelo 18

Nicejsko-konštantínopolské vyznanie viery

Za nás bol aj ukrižovaný za vlády Poncia Piláta

Leporelo 17

Nicejsko-konštantínopolské vyznanie viery

A stal sa človekom

Píše a kreslí Dada Kolesárová.

Komiks

Príbehy poslušníka

SPOLOK SV. CYRILA A METODA

Jubilanti – marec

50 rokov: Mária Čintalová, Trebišov; JUDr. Ladislav Dudíť, Košice

60 rokov: Ján Brejčák, Kežmarok; Mária Drotárová, Malcov; Ing. Peter Kasenčák, Kremná; Anna Lešková, Rudlov; Petronela Saparová, Dlhé Klčovo; Ľubica Šuťaková, Košice-Pereš

70 rokov: Helena Bačová, Sečovská Polianka; Mária Hricutová, Vinné; Mária Lukačová, Kuzmice; Mária Macušková, Sačurov; Anna Šipošová, Nižný Hrabovec; Mária Suchá, Torsky

75 rokov: Magdaléna Cinkaničová, Priekopa; Jozef Dzurjovčin, Michalovce-Vrbovec; Anna Gergeľová, Volica; Ing. Ján Goldír, Košice; Ján Hreňo, Sečovská Polianka; Mária Liščinská, Prešov; Anton Majirský, Okružná; Margita Olejárová, Drienica; Mária Pastorová, Slivník

80 rokov: Ing. Michal Dorčák, Helcmanovce; Katarína Fedinová, Stakčinská Rostoka; Mária Pichoňská, Sečovce; Mária Piskaiová, Košice

85 rokov: Mária Čamáková, Kamienka; Zuzana Elekaničová, Sobrance; Katarína Havrilčáková, Oreské; Helena Hnatová, Radvaň nad Laborcom; Gabriela Libová, Nitra; Anna Popadičová, Klenov

90 rokov: Anna Čikovská, Kežmarok; Anna Nalevanková, Helcmanovce

Na spolok darovali: farnosť Bratislava: PhDr. Mária Ďurišinová – 5 eur; Justína Hospodárová – 5 eur; JUDr. Andrej Huorka – 5 eur; Štefan Krajňák – 5 eur; Ing. Juraj Mantič – 5 eur; PhDr. Daniel Škoviera – 5 eur; prof. RNDr. Martin Škoviera – 5 eur; Ing. Ivan Želinský – 5 eur

BLAHOŽELÁME

14. marca oslávi vzácné jubileum 70 rokov **Helena Dadová**, rod. Olexová, rodáčka z Moravian, bývajúca v Humennom. Je to príležitosť na vzdávanie vďaka Pánovi za dosiahnutie plnosti biblického veku podľa slov žalmistu: „Vek nášho života je sedemdesiat rokov a ak sme pri sile, osemdesiat.“ Odteraz sa každý ďalší deň stáva o to väčším darom a dôvodom na vďačnosť. Nech ju Pán i naďalej zahŕňa svojim milosrdenstvom, priazňou a dobrotou. *Na mnohaja i blahaja lita!*

manžel Július, príbuzní, arcibratstvo ruženca v Michalovciach a známi

Duchovný otec **Štefan Peľo** oslávil 25. februára významné životné jubileum – 80 rokov svojho života. Pri tejto peknej príležitosti vám vyprosujeme Božiu pomoc aj do ďalších dní vášho života. Nech vás náš nebeský Otec do ďalších rokov života odmení svojim hojným požehnaním, obdarí vás pevným zdravím, šťastím, pokojom srdca a naša nebeská Matka Panna Mária nech je vám ochrankyňou a pomocnicou.

s úctou a láskou veriaci z farnosti Humenné-mesto

Výberové konanie na miesto riaditeľa KPKC, n. o.

Správna rada Katolíckeho pedagogického a katechetického centra (KPKC), n. o., vyhlasuje výberové konanie na miesto riaditeľa KPKC, n. o. (Bottova ul. 15, 054 01 Levoča).

Požiadavky: vysokoškolské vzdelanie druhého stupňa študijného odboru a aprobačného predmetu v študijnom programe skupiny študijných odborov výchova a vzdelávanie, vykonanie prvej atestácie a najmenej päť rokov pedagogickej činnosti, praktizovanie náboženského života, základná znalosť všeobecne záväzných predpisov z oblasti školstva, základná znalosť cirkevných dokumentov z oblasti kresťanskej výchovy a katolíckeho školstva a katechézy, základné znalosti o riadení, tvorivost, zručnosť riešiť problémy, komunikatívne a empatické schopnosti a všeobecný rozhľad.

Uchádzač musí predložiť návrh koncepcie rozvoja KPKC v písomnej forme v rozsahu najviac päť strán formátu A4, doklad o nadobudnutí pedagogického vzdelania, o vykonaní prvej atestácie alebo jej náhradnej formy (overené kópie), potvrdenie o dĺžke a priebehu pedagogickej praxe, životopis, výpis z registra trestov, vyjadrenie správcu farnosti alebo vyjadrenie cirkevnej vrchnosti.

Prihlášku spolu s požadovanými dokladmi treba poslať doporučené do 26. marca na adresu KPKC, n. o. Obálku označte textom *Výberové konanie*. O mieste a termíne výberového konania budú uchádzači informovaní písomne.

OZNAMY

Medzinárodná vedecká konferencia o katechéze

Diecézny katechetický úrad Prešovskej archieparchie v Jubilejnom roku Prešovskej archieparchie 2018 v spolupráci s Gréckokatolíckou teologickou fakultou Prešovskej univerzity v Prešove pripravuje medzinárodnú vedeckú konferenciu s názvom *Katechéza – výzvy a impulzy*, ktorá sa uskutoční v utorok 13. marca na Gréckokatolíckej teologickej fakulte v Prešove.

Pozvánka Linky Valentín

Linka Valentín pôsobiaca pri Gréckokatolíckej cirkvi v Košiciach-Starom meste pozýva na trojdňové stretnutie určené ľuďom zraneným v oblasti vzťahov, citov, sexuality, ktorí prežívajú vo svojom živote homosexuálne cítenie, ako aj ľuďom inak sexuálne citiacim. Ak si sám, je ti smutno a túžiš po prijatí, spoločenstve, láske a budovaní dobrých medziľudských vzťahov, ak hľadáš naplnenie svojho života na správnej ceste smerom k Bohu, príď medzi nás. Duchovná obnova sa uskutoční 12. – 15. apríla v okolí mesta Liptovský Mikuláš. Téma: Vzťahy. Bližšie informácie: Linka Valentín, Gréckokatolícka cirkev, P. O. Box B – 43 040 01 Košice 1, valentinskespolocenstvo@centrum.sk.

Kurz spoločenstvo a moje povolanie v ňom

Spoločenstvo Joel srdečne pozýva aktívnych členov spoločenstiev, ale aj tých, ktorí po spoločenstve túžia, na kurz *Spoločenstvo a moje povolanie v ňom*.

Témou je zmysel spoločenstva pre duchovný rast jednotlivca, farnosti aj Cirkvi, ako v ňom rozvíjať dary Svätého Ducha, svoje talenty a obdarovania a ako ich prakticky v spoločenstve využívať pre službu Cirkvi. Bližšie info a nahlasovanie: slavomir.palfi@gmail.com.

INZERCIA

VÝROBA A OPRAVA VITRÁŽÍ
WWW.PROMONTGLASS.SK
Mobil: 0918 623 064

Umelecká výzdoba chrámov, obnova fasád a reštaurovanie. Pozlacovanie a postriebrovanie liturgic-

kých predmetov. Zľava z ceny. **Tel.: 035/659 31 39, 0905 389 162, www.reart.eu**

Rekonštrukcie striech a veží kostolov. Nové strechy. Demontáž a likvidácia azbestu. Vypracovanie potrebnej projektovej dokumentácie. www.svestav.sk. Mobil: 0905 437 209, mejl: svestav@stonline.sk

Ponúkam striekanú izoláciu pur penou, až o 70 % znížené straty tepla, tvarová stálosť, odolnosť proti škodcom, dokonalé vyplnenie, utesnenie každého rohu, kúta, stropu, povaly a pod. www.PURizolaciaVT.sk tel.: 0915 377 320 cena: dohodou

Elektrické pohony zvonov: lineárny a elektromagnetický pohon, diaľkové ovládania zvonov, oprava starých systémov. Tel.: 057/442 18 28; 0907 268 344

Výškové práce. Orez a zrez vysokých stromov. Tel: 0905 134 188

Ponúkam prácu maliarom, natieračom, živnostníkom, dlhodobo. Volať: **0905 389 162**

Ponúkame členstvo v Konfederácii politických väzňov Slovenska bývalým politickým väzňom, príslušníkom PTP a ich príbuzným (najmä manželkám a deťom) a tiež odoberanie časopisu *Naše svedectvo*. Kontakt: Košická 56, 821 08 Bratislava, kpvs.kpvs@gmail.com.

CENNÍK INZERIE

Občianska inzercia: znak (vrátane medzier): 2 centy a fotografia alebo rámček 2 eurá. Meno zvýrazňujeme zadarmo. Blahoželanie kňazovi k okrúhlemu jubileu (od 40 rokov života a od 20 rokov kňazstva) do 200 znakov je za dobrovoľný príspevok.

Firemná inzercia: znak (vrátane medzier): 3 centy a fotografia alebo rámček 3 eurá.

Bližšie informácie: 051 / 756 26 42

Všetky informácie sú na casopisslovo.sk/redakcia/.

**VYUŽITE NA PROPAGOVANIE
SVOJHO PODUJATIA, FIRMY
ALEBO VÝROBKOV NAJČITANEJŠÍ
GRÉCKOKATOLÍCKY ČASOPIS
NA VÝCHODNOM SLOVENSKU.**

www.facebook.com/casopisslovo.sk

TV LUX

09.03. (piatok) 08.20 Kráľovstvo bez hraníc: Ježiš povoláva apoštolov **15.30** Krížová cesta **19.50** PKP

10.03. (sobota) 04.05 Gréckokatolícky magazín (GkM) **14.00 Akatist 14.40 GkM** **20.30** Apoštol – film **12**

11.03. (nedeľa) 15.15 Slovo v obraze: Krvavý ženich

12.03. (pondelok) 08.20 Kráľovstvo bez hraníc: Ježišove zázraky

13.03. (utorok) 08.20 Kráľovstvo bez hraníc: O bohatom Zachejovi **21.00** Gréckokatolícky magazín

14.03. (streda) 19.50 PKP **22.00** Viera v Rusku: Boris Rauschenbach **12**

16.03. (piatok) 08.20 Kráľovstvo bez hraníc: Ježiš vzkriesil Lazára **15.30** Krížová cesta **19.50** PKP **22.55** GkM **12**

17.03. (sobota) 04.05 GkM **14.00 Akatist 14.40 GkM** **17.20** PKP **20.30** Ester: Biblia – film **12**

18.03. (nedeľa) 15.15 Slovo v obraze: Svätý Jozef, ženich Márie

19.03. (pondelok) 08.20 Kráľovstvo bez hraníc: Vstup do Jeruzalema (aj 26.03. o 08.20 h)

20.03. (utorok) 08.20 Kráľovstvo bez hraníc: Posledná večera (aj 27.03. o 08.20 h) **20.55** GkM

21.03. (streda) 08.20 Kráľovstvo bez hraníc: Getsemany **20.15** PKP **12**

23.03. (piatok) 08.20 Kráľovstvo bez hraníc: Ježiš zomiera na kríži **15.30** Krížová cesta **19.50** PKP **22.55** GkM **12**

24.03. (sobota) 04.05 GkM **14.00 Akatist 14.40 GkM** **17.20** PKP **20.30** Judáš: Blízko pri Ježišovi – film **12**

25.03. (nedeľa) 10.00 Svätá omša z Vatikánu

27.03. (utorok) 20.55 Gréckokatolícky magazín

28.03. (streda) 08.20 Kráľovstvo bez hraníc: Getsemany **20.15** PKP **12**

29.03. (štvrtok) 03.50 GkM **09.30** Svätá omša svätenia olejov z Vatikánu **21.40** PKP **12**

30.03. (piatok) 08.20 Kráľovstvo bez hraníc: Ježiš zomiera na kríži **17.00** Veľký piatok, obrady utrpenia Pána **19.50** PKP **21.15** Krížová cesta z Kolosea **23.00** GkM **12**

31.03. (sobota) 04.05 GkM **14.00 Akatist 14.40 GkM** **17.30** PKP **18.20** O bohoch a ľuďoch – film **20.30** Veľkonočná vigília z Vatikánu

01.04. (nedeľa) 10.00 Svätá omša z Vatikánu **12.00** *Urbi et orbi* **19.30** Fara v meste – film **20.00** Desať Božích prikázání – film (1) **12**

TV NOE

09.03. (piatok) 10.00 Hrdinové víry: Zdenka Schelingová (13) **12.50** Svätá Františka Rímská – hraný dokument **18.30** Bible pro nejmenší: Ježišovy zázraky

10.03. (sobota) 09.15 Animované príbehy veľikánů dějin: Abraham Lincoln **20.00** Bůh v Krakově – poľský hraný film

11.03. (nedeľa) 06.30 Trinidad a Tobago: Všichni vy žijnívi, pojďte – dokument **10.00** Mše svätá z Kostela sv. Jakuba v Trnavě **11.30** Reckokatolícky magazín (RkM)

12.03. (pondelok) 06.05 Bol som mimo: Radoslav Hruška **18.30** Bible pro nejmenší: Saul se stal Pavlem

13.03. (utorok) 17.25 Pláč uprostřed ticha – dokument **18.30** Bible pro nejmenší: Pavlovy cesty **22.15** Reckokatolícky magazín

14.03. (streda) 12.55 Angola: Nepřestanu chodit ulicemi – dokument **18.30** Bible pro nejmenší: Pavel na ostrově **18.40** Kibeho: Mariánské poutní místo v Africe

15.03. (štvrtok) 07.35 Karmelitky z Nenshatu – dok. **15.05** Múzeum kysuckej dediny vo Vychlovke **16.20** RkM **12**

16.03. (piatok) 15.00 Cesta kříže: Křížová cesta v hudbě a obrazech **18.00** Frano z Malesie **18.30** Bible pro nejmenší: Hana

17.03. (sobota) 09.05 Svätý Páter Pio z Pietrelciny **10.55** Mše svätá ze San Giovanni Rotundo **18.30** Bible pro nejmenší: Hana **23.30** RkM **12**

18.03. (nedeľa) 07.05 Guyanská Diana – dokument **07.45** RkM **13.30** Křížová cesta ze Svatého Hostýna **17.00** Padre Pio: Staviteľ milosrdenství

19.03. (pondelok) 13.20 Protržená – dokumentárny film **18.30** Bible pro nejmenší: Šalamoun

20.03. (utorok) 10.30 Padre Pio: Staviteľ milosrdenství – dokument **18.30** Bible pro nejmenší: Eliáš **21.05** RkM

21.03. (streda) 06.25 Kráľovna a matka Chorvatů **10.55** Jmenuji se David Bibby **18.30** Bible pro nejmenší: Daniel **18.40** Pražská Loreta

22.03. (štvrtok) 09.30 Barma: Bezmezná naděje **16.10** RkM **16.25** Brazílie: Misionáři, cestovatelé lásky **18.30** Bible pro nejmenší: Jonáš

Úcta k svätému Jozefovi

Svätý Jozef patrí u nás k najobľúbenejším svätcom a hovorí sa, že ho poslúchal dokonca aj Boží Syn. O jeho živote vieme málo, no o čnostiach spravodlivého muža sa dozvedáme zo Svätého písma. Publikácia v praktickom formáte ponúka na vyše sto stranách komplexný pohľad na sv. Jozefa. V úvode vysvetľuje pramene úcty a poukazuje na jeho miesto v eucharistickej liturgii. V ďalšej časti sa zameriava na prítomnosť sv. Jozefa v ľudovej zbožnosti a ponúka všetky dostupné verejné i súkromné pobožnosti – litánie, novény, trojdňovú či týždňovú pobožnosť. Svätý Jozef je patrónom dobrej smrti, tesárov, stolárov a rezbárov, ale aj oporou rodín, preto v brožúrke nechýba modlitba za snúbencov, manželov, šťastnú smrť a čistotu srdca. (Martina Grochánová)

Mlčanie (Silence)

Film sedemdesiatpäťročného oscarového režiséra Martina Scorseseho je historickou drámou z polovice 17. storočia. Scenár podľa knihy Šúšaku Endóa napísal Jay Cocks. V hlavných úlohách sa stretnete s vychádzajúcimi hviezdami Adamom Driverom a Andrewom Garfieldom. Príbehom nás sprevádzajú dvaja portugalskí jezuiti, ktorí sa vydávajú do Japonska, pretože chcú nájsť otca Ferreiru (Liam Neeson), ktorý sa vraj zriekol viery. V zemi, kde sú kresťania kruto prenasledovaní a brutálne mučení, čaká na mladých mníchov najťažšia skúška viery... Scorsese na diele, ktoré mu je osobne blízke, pracoval od roku 1999. Po špeciálnom premietaní filmu vo Vatikáne režiséra prijal aj pápež František. (Dada Kolesárová)

Tajná operácia Pontifex

Príbeh špionáže krajín socialistického bloku vo Vatikáne a úspešnom pápežovom odboji pri infiltrácii oponentov sa pokúša odhaliť zákulisie hier spravodajských služieb. Zvolenie poľského kardinála za hlavu Katolíckej cirkvi sa udialo v najcitlivejšom momente histórie vzťahov Západu s Východom. Ján Pavol II. bol výrazným podporovateľom poľského opozičného hnutia, ale netajil sa svojou kritikou kapitalizmu. *Tajná operácia Pontifex* sa snaží objasniť málo známe obdobie dejín studenej vojny; s pomocou výpovedí svedkov, tajných dokumentov a investigatív, ktorú autori uskutočnili v Taliansku, Poľsku, USA a Nemecku, preniknete do zákulisia boja dvoch svetov a dvoch znepriatelených systémov... V utorok 13. marca o 21.05 h na Dvojke. (rtvs.sk)

Spievankovo 6

CD Márie Podhradskej a Richarda Čanakyho je plné energie a skvelej muziky. Chytľavé melódie si zamilujú nielen deti, ale aj dospelí. Spríjemnite si týmto CD spoločné chvíle s deťmi doma, ale aj na cestách. Obsahuje všetky piesne z muzikálovej rozprávky *Spievankovo a kráľovná Harmónia*. Tematické piesne o hudobných nástrojoch a o hľadaní stratenej hudby ponúkajú široké spektrum žánrov – od uspávanky cez folk, valčík, rock-n-roll až po divokú salsu. Nádherné hudobné aranžmány hrá Slovenský symfonický orchester a ďalší špičkoví slovenskí hudobníci. Na nahrávkach spolupracovalo vyše sedemdesiat hudobníkov a predstaví sa v nich pestrá škála hudobných nástrojov – aj tých netradičných. (kumran.sk)

23.03. (piatok) 12.55 Dar z Medugorje – svedectvo **18.30** Bible pro nejmenší: Kde je Ježíš?

24.03. (sobota) 00.15 **ŘkM** **00.30** Nikaragua: Dobry pastýř, biskup David Zywiec

25.03. (nedela) 08.00 **ŘkM** **09.55** Mše svatá Květné neděle z Vatikánu **17.25** Papuánské Velikonoce: Květná neděle **20.00** Poveda – španielsky hraný film

LUMEN

Každú nedelu 06.05 Modlitba prvej hodinky

09.03. (piatok) 16.30 Betánia

10.03. (sobota) 18.00 Emauz – gréckokatolícka svätá liturgia z Katedrálneho chrámu Narodenia Presvätej Bohorodičky v Košiciach; slávi otec Peter Orenič

11.03. (nedela) 10.30 Encyklika pápeža Františka *Laudato sí* **13.00** Viac ako život: Svätá Perpetua a Felicitas – rozhlasová hra

12.03. (pondelok) 16.30 Mýtus: Potrebujem priestor pre seba. Host: Kamil Bartko

14.03. (streda) 21.00 Kysucká krása v doline Chmúra: Skanzen Vychylovka

17.03. (sobota) 10.00 Viera do vrecka: Opustiť otca i matku (4)

18.03. (nedela) 14.00 Pôstne katechézy: Eucharistia – svetlo a život nášho dňa. Host: Juraj Spuchľák

19.03. (pondelok) 16.30 Aby si deti vybrali zdravú výživu. Host: Olga Luptáková

22.03. (štvrtok) 18.00 Svätá omša: Otvorenie duchovných cvičení Rádia Lumen

23.03. (piatok) 18.00 Svätá omša z Banskej Bystrice

24.03. (sobota) 18.00 Emauz – svätá omša z Katedrály sv. Františka Xaverského v Banskej Bystrici

25.03. (nedela) 13.00 Abrahám – rozhlasová hra

26.03. (pondelok) 16.30 Člen našej rodiny bojuje s depresiou. Host: Matúš Kuchel

28.03. (streda) 21.00 Ľudové zvyky vo veľkonočnom období na Kysuciach

RTVS

JEDNOTKA

18.03. (nedela) 13.45 Svetové dedičstvo UNESCO na Slovensku: Vlkolínec **13.45**

DVOJKA

10.03. (sobota) 08.45 Božie domy s Vandalom – dokument o sakrálnych stavbách na Slovensku

11.03. (nedela) 06.05 Božie domy s Vandalom – dokument **10.20** Orientácie: Putovanie po Svätej zemi **10.20**

12.03. (pondelok) 12.55 Televízny posol

13.03. (utorok) 09.45 Svetové dedičstvo UNESCO na Slovensku: Spišský hrad **13.25** Historická panoráma – dok. film **21.05** Tajná operácia Pontifex – dokument **21.05**

14.03. (streda) 11.05 Cesty za folklórom: Ždiar – hudobno-folklórny program **11.05**

17.03. (sobota) 09.20 Božie domy s Vandalom – dok.

18.03. (nedela) 06.45 Božie domy s Vandalom – dokument **10.20** Putovanie po Svätej zemi – dokument (2) **14.35** Orientácie

RÁDIO SLOVENSKO A REGINA

11.03. (nedela) 09.05 Svätá omša z Dómu sv. Alžbety v Košiciach **10.05** Soňa Gyarfašová: Príbehy ľudí v 20. storočí

18.03. (nedela) 09.05 Svätá omša z Katedrály sv. Františka Xaverského v Banskej Bystrici (Slovensko) / **09.00** Gréckokatolícka svätá liturgia z gréckokatolíckeho kňazského seminára v Prešove; slávi spirituál Jozef Harvilko (Regina) **10.05** Dagmar Mozolová: Encyklopédia spravodlivých

25.03. (nedela) 09.05 Evanjelické služby Božie z Pezinka **10.05** Soňa Gyarfašová: Príbehy ľudí v 20. storočí

RÁDIO REGINA

Pondelok 17.05 Viera v živote

Utorok 20.00 Duchovné horizonty **17.05**

Sobota 05.00 Ekuména vo svete **18.15** Ekuména vo svete **18.15**

Nedela 06.05 Rádio Vaticana **17.05** Duchovné horizonty **17.50** Rádio Vaticana **17.05**

11.03. (nedela) 22.20 Dagmar Mozolová: Opri sa o mňa

25.03. (nedela) 22.20 Dagmar Mozolová: Opri sa o mňa

30.03. (piatok) 15.00 Evanjelické pašiové služby Božie

RÁDIO DEVÍN

Nedela 07.00 Krajina duše **07.30** Musica sacra

Zmena programu vyhradená.

Pomôcky: Baling, Alton, Asta	Mízky	1	EČV Kežmarku	Organizácia spojených národov	4	Anatóm, po česky	Vedúci, bos	3	Indonézske mesto
Malé oje					Nafákanec				
Sušienka					Anóda, po česky Boh mesta Eridu				
Kým			Neusni Textilná surovina						
Rímske číslo 1004				Austrálsky hudobník Chem. značka astátu					
Kráčala					Značka mýky		Video Game Izolácia a tesnenie		
Náš kraj					Môže Umenie, po latinsky				Horský pasienok
Rastlina iva, po česky				Abvolt, značka Predložka		Adela, po domácky Najedená			
60 Vodný vták	Prezdušenie		Trón Uskutočňuje volby						
Ozdobné predmety							Rozum Malá os		
Francúzske mesto				Peto na ozdobné písanie				Súhlas	Kridlo
Upevnili				Kód leteckej spoločnosti JAL	Planétka Europe Occidentale, skr.				
2							Usadená nečistota		
Autonómna oblasť, skratka			Meno Romančička				Ázijské slovkó úcty		

S	U	Ú	S	T	I	A	R	Z	V	L	A	S	Y	A	C	H	A
T	R	A	S	A	V	T	Á	B	A	K	R	R	Í	L	L	E	
O	T	D	B	A	B	E	K	É	L	I	E	T	A	D	L	O	
K	B	A	C	O	S	B	E	O	P	T	R	P	O	Y	L	S	
A	D	S	T	E	L	O	L	C	S	I	I	M	T	E	C	A	
N	B	U	A	I	E	A	S	E	C	T	V	A	T	É	N	Y	
Y	L	Z	Z	H	Z	Ú	Ž	A	S	T	R	A	N	A	I	F	
P	E	N	O	I	H	I	I	E	Ž	K	P	A	L	M	A	T	
E	A	L	M	R	A	Ž	V	E	S	L	O	B	A	N	Y	A	
R	I	U	A	I	H	Z	O	A	A	U	O	C	A	S	M	R	
Č	T	R	D	Y	N	A	T	S	L	A	N	T	I	K	A	I	
Y	K	R	E	I	M	C	T	N	A	A	I	A	R	Ó	L	F	
Ú	A	D	E	P	T	I	E	Ť	Š	K	C	H	A	R	I	T	A

Legenda: ADEPTI, ANTIKA, ASTRA, ATÉNY, AUDIT, AZIMUT, BLANA, BLESK, BLIZNA, ČREPY, ESTERY, FANATIK, FLÓRA, HOLIČ, HROZBA, CHARITA, CHLAPI, KABÁT, KEBAB, KOSTRA, LEKÁR, LIETADLO, LOTRI, MIERKY, MINCE, MODLA, OBETA, OBSAH, PALMA, PERIE, PLAST, PLUTO, SALAŠ, SCÉNA, SÍDLA, SKRATY, SPLAV, SRDCE, STANY, STOKA, SÚHRA, SUNAR, ŠANCA, TARIFA, TLAMY, TRASA, ÚSTIA, ÚŽAS, VALACH, VESLO, VIZITA, VLASY, ZVESTI, ŽALOBA, ŽIACI, ŽIVOT.

Tajničku osemsmernovky tvorí 24 nevyškrtaných písmen.

Autor: Marek Pataky

Správne riešenia z čísla 3: Krížovka: Urobme Bohu miesto vo svojom srdci. **Osemsmernovka:** Láska je rozhovor dvoch milujúcich srdc.

Výherca: MUDr. Ján Kalanin z Humenného

Riešenia zasielajte na adresu:

SLOVO, Hlavná 3, 080 01 Prešov alebo inzercia@casopisslovo.sk.

Automatizácia chrámových zvonov

Používame najspolahlivejšiu technológiu zvonenia, ktorá spočíva v bezkontaktnom snímaní polohy zvonu s motorickým pobonom riadeným mikroprocesorom. Osvedčená novinka! Pobon pomocou lineárneho motora nemá žiadne fyzické spojenie so zvonom, chod zvonu bez vibrácií, maximálne priblíženie ručnému zvoneniu. Realizujeme kompletnú rekonštrukciu pôvodného zavesenia a uchytienia zvonov, ako aj elektrických pobonov. V roku 2012 sme elektrifikovali približne 150 zvonov.

Digitálne zvony s hodinovým odbíjaním

Ojedinelé riešenie, pri ktorom odpadá finančne náročné použitie liatych zvonov alebo nákladné rekonštrukcie zvonových zariadení. Systém obsahuje štyri zvony, hodinové odbíjanie, denný automat, pobrebnú automatiku, zvonkobry (napr. Tichá noc, svadobný pochod...).

Vežové hodiny

Ponúkame nový patentovaný vežový stroj riadený DCF signálom, pre číselníky do priemeru troch metrov vyrobených laserovou technológiou za bezkonkurenčné ceny spolu s odbíjaním.

Odlievanie zvonov

Odlievame nové zvony do hmotnosti 1 000 kg a gongy pre hodinové odbíjanie. Konečný zvon má rýdzo čistý presný tón s vysokou povrchovou kvalitou vďaka dvestoročnej technológii.

Ozvučenie kostolov

Ponúkame dodanie a montáž prestížnej zvukovej aparatury, kde zosilňovač obsahuje eliminátor spätnej väzby spolu s 21-pásmovým grafickým ekvalizérom a parametrickým korektorom v celom zvukovom pásme s reguláciou 20 až 0 dB. Každý vstup má samostatné

nastavenie citlivosti, basov, výšok, 100 Hz filtra a fantómového napájania. Vďaka týmto parametrom je docielené najvernejšie ozvučenie chrámu.

Osvetlenie chrámov a kompletná elektrifikácia chrámu

Ponúkame a montujeme úsporné LED a metal-halogenidové svietidlá, ktoré nahrádzajú klasické halogénové 150, 300, 500, 1000 W reflektory s úsporou až 80% energie.

Zváranie zvonov

Zvárame prasknuté zvony akejkoľvek veľkosti a hmotnosti.

Kúrenie do chrámu – tepelné žiariče, lavicové kúrenie

Ponúkame osvedčené kúrenie do chrámu tepelnými infražiaričmi nemeckej výroby, ktoré neobrieňujú vzduch, ale priestor pred nimi s okamžitým teplom zabráňujúcim tvorbe plesní a baktérií. Ponúkame aj lavicové kúrenie.

Svetelná tabuľa

Komunikácia s veriacimi na úrovni 21. storočia – slúži na zobrazenie piesní, veršov, žalmov uložených na SD karte, komunikácia tabule s obslužným zariadením je bezdrôtová. Rozmer svetelnej tabule 1 100 mm x 1 200 mm.

Patent

Od 13. júla 2000 sme držiteľia patentu na elektronický regulátor zvonov, ktorý je zapísaný do registra podľa § 11 ods. 1 zákona č. 478/1992 Zb. ako úžitkový vzor č. 2675.

Osvedčenie a typová skúška

Ako jediná firma na Slovensku sme držiteľia osvedčenia vydaného Technickou inšpekciou Banská Bystrica na elektrifikáciu, automatizáciu a výrobu vešiaka (konštrukcie) zvona do hmotnosti 6 000 kg.

K vežovým hodinám ponúkame zadarmo diaľkové ovládanie zvonov.

Samozrejmosťou je záruka 3 roky a 6 rokov na vykonané práce.
Elmont Albín IVÁK • Stredná Roveň 1267/10 • 034 84 Liptovské Sliache
Ing. Patrik IVÁK – 0905 518 786 • Ing. Bystrík IVÁK – 0905 941 321
www.ivakzvony.sk

Lútina, bazilikalutina.sk, 051/459 62 31

11.03. **Modlitby so službou oslobodenia a uzdravenia:** chvály, svätá liturgia, eucharist. pob. (17.00h)
07.04. **Fatimská sobota** (10.00 h)
08.04. **Púť Božieho milosrdenstva:** lit. za kultúru života, za nenarod. deti, oslob. a uzdravenie (10.00 h)

Michalovce, bazilikaredeemptoristi.sk, 0902 275 145

11.03. **Stretnutie členov arcibr. ruženca** (18.00 h)
25.03. **Modlitby pri relikviách bl. Metoda:** ruženec (16.30 h) Moleben k bl. Metodovi (17.00 h); svätá liturgia s modlitbami za uzdravenie (18.00 h)
07.04. **Fatimská sobota**

Klokočov, klokocovgrkat.sk, 0911 105 908

09.03. **Modlitby za oslobodenie a uzdravenie:** svätá liturgia (17.00 h)
14.03. **Modlitby za oslob. a uzdravenie** (17.30 h)
18.03. **Večeradlo MKH** (16.30 h)
21.03. **Modlitby za oslob. a uzdravenie** (17.30 h)
22.03. **Modlitby za uzdr. k sv. Charbelovi** (17.30 h)
28.03. **Modlitby za oslob. a uzdravenie** (17.30 h)

Litmanová, horazvir.sk, 0903 982 828

25.03. **Zvestovanie Presvätej Bohorodičky:** celodenná eucharistická adorácia
29.03. **Veľký štvrtok:** sväté strasti (17.00 h)
30.03. **Veľký piatok:** krížová cesta (10.30 h); večiereň s uložením plaščenice do hrobu (15.00 h)
01.04. **Nedeľa Paschy:** Utiereň vzkriesenia a po nej svätá liturgia s posviackou jedál (05.00 h); svätá liturgia a posvätenie jedál (10.30 h)
02. – 07.04. **Svetlý týždeň:** svätá liturgia (10.30 h); večiereň (17.00 h)
07.04. **Fatimská sobota** (10.30 h)
08.04. **Malá púť** (10.30 h)

centrumsigord.sk, 0903 983 316 – 7

15. – 18.03. **Kurz prípravy na manželstvo** – Ak sa chystáte na svoj svadobný deň alebo o ňom ešte len uvažujete, urobte pre vašu spoločnú budúcnosť ešte niečo, čo váš vzťah posilní. Dajte vašej vysnívanej svadbe ešte jedno kritérium – kvalitnú prípravu (www.domanzelstva.sk). Príspevok je 120 eur za pár.
19. – 22.03. **Duchovné cvičenia pre kňazov** – Pozývame kňazov na duchovné cvičenia, ktoré sa uskutočnia od 19.03. od 18.00 hod. do 22.03. do 13.00 hod. Exerციátorom bude otec Damián Saraka.
23. – 25.03. **Kurz Billingsovej ovulačnej metódy** – kurz je určený začiatočníkom, ako aj recertifikovaným na obnovu certifikátov, pretože po školení austrálskym tímom v Záhrebe sme získali nové materiály na výučbu, ktoré chceme ďalej sprostredkovať. Týka sa to dôležitých vecí a zásad vyučovania a používania BOM. Príspevok je 50 eur za osobu, 45 eur študenti/nezamestnaní.

romskamisja.sk, 0915 951 081

12. – 13.03. **Formácia pre službu v rómskych komunitách** (Sigord)

koinoniaipo.sk, fcb: koinonia ján krstiteľ prešov

14.03. **Večer chvál s katechézou pre manželov a snúbencov** (komunitný dom, Záborské 18.00 h)
21.03. **Večer mladých** (komunitný dom, Záborské 17.30 h)

cenacolo.sk, cdv_slovakia@hotmail.com

Piatok **19.00 Rodičovský klub** v Dominikánskom konvente v Košiciach na Mäsiarskej 6
21.03. **Adorácia a svätá liturgia** v Chráme Povýšenia svätého Kríža v Prešove-Sekčove (17.00 h)

25. marec DEŇ POČATÉHO DIEŤAŤA

ĎAKUJEM, ŽESOM

www.rodinka.sk

KONZERVATÍVNY
DENNÍK POSTOJ

Slovot

KOLÉGIUM
ANTONA NEUWIRTHA

rádio
umen

Slovc

Vyveska.sk

**TV MISTRAL
Michalovce**

VARÍNSKA
— TLACIAREN —

MIRIAM

LCH **LIVE!**

VOX

DOMKA

zastolom.sk

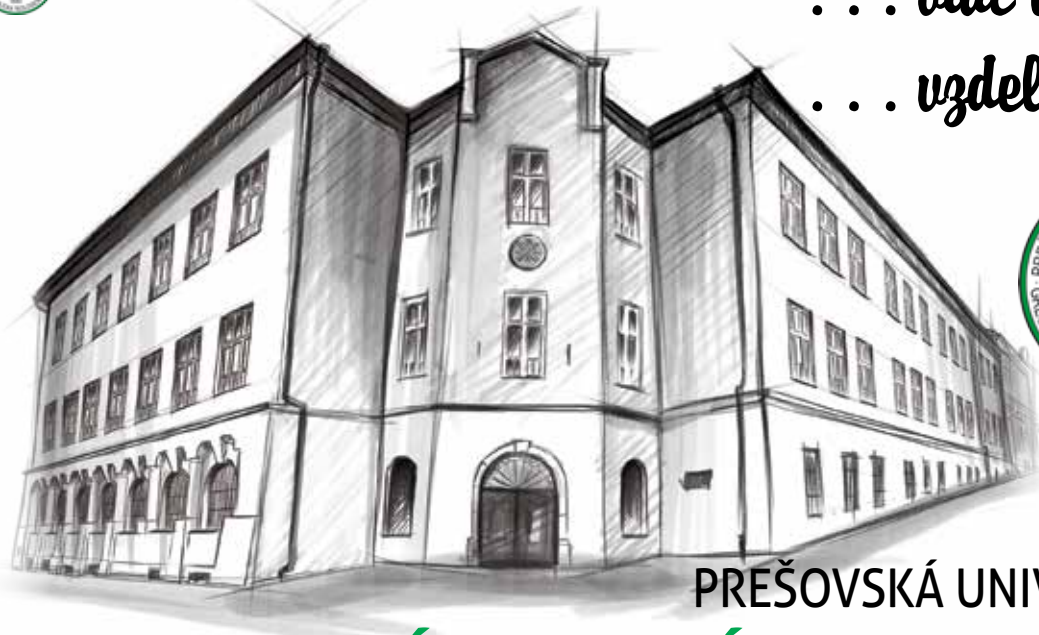
Fórum
Kresťanských
Inštitúcií

... viac ako vzdelanie ...

... vzdelanie a hodnoty ...

PREŠOVSKÁ UNIVERZITA V PREŠOVE GRÉCKOKATOLÍCKA TEOLOGICKÁ FAKULTA

MULTIKULTÚRNE EURÓPSKE ŠTÚDIÁ (Bc., 3 roky denná a 4 roky externá forma)

Absolvent je pripravený na odborné pôsobenie v rozličných oblastiach politického a spoločenského života. Môže sa uplatniť v orgánoch štátnej správy, v politických stranách, v medzinárodných inštitúciách, v orgánoch a agentúrach EÚ, v treťom sektore, v kultúrno-spoločenských inštitúciách, vo vzdelávacích inštitúciách, v redakciách, v odborných ústavoch a pracoviskách základného a aplikovaného výskumu.

ANIMÁCIA VOĽNOČASOVÝCH AKTIVÍT (Bc., 3 roky denná a 4 roky externá forma)

Absolvent študijného programu je schopný pracovať ako profesionálny voľnočasový pracovník. Získava všetky pedagogické a psychologické predpoklady na organizovanie a riadenie školských a mimoškolských aktivít detí, mládeže, dospelých a seniorov v centrách voľného času, štátnej správe, domovoch mládeže, sociálnych inštitúciách, charitatívnych organizáciách a výchovných zariadeniach.

RELIGIONISTIKA

(Bc., 3/4 roky; Mgr., 2/3 roky, denná/externá forma)

Absolvent získava prehľad o náboženských systémoch. Svoje uplatnenie nájde ako redaktor kultúrnych a náboženských programov, pracovník v štátnej správe, riadiaci pracovník v kultúrno-náboženských inštitúciách, špecializovanej štátnej i verejnej správe, v múzeách, ako odborný radca pre vládne a spoločenské inštitúcie so zameraním na svetové náboženské systémy.

PROBAČNÁ A MEDIAČNÁ PRÁCA

(Mgr., 2 roky denná forma, 3 roky externá forma)

Absolvent je schopný pracovať ako pracovník pre organizácie zaoberajúce sa výkonom dohľadu nad obvinenými, kontrolovaným výkonom trestu nespojeného s odňatím slobody. Dokáže mimosúdne navrhovať a pomáhať realizovať riešenia sporov medzi obvinenými a poškodenými. Komunikuje s rozličnými sociálnymi a kultúrnymi skupinami a spolupracuje s orgánmi štátnej a verejnej správy. Svoje uplatnenie nájde najmä ako odborný poradca a riadiaci pracovník v cirkevných, ekumenických, štátnych i neštátnych zariadeniach a ústavoch.

KATOLÍCKA TEOLÓGIA

(Mgr., 6 rokov denná forma)

Absolvent študijného programu ovláda teóriu a prax tých disciplín, ktoré sú potrebné na povolanie kňaza a učiteľa náboženskej výchovy. Má hlbšie poznatky v širšom spektre teologických vied a smerov. Je pripravený na činnosť v oblasti katechézy, liturgickej činnosti a vie tvorivo, systematicky a efektívne tvoriť vyučovací proces náboženskej výchovy. Uplatnenie absolventa je najmä v kňazskej službe alebo ako laického pracovníka v cirkevných organizáciách a ústrediach Cirkvi.

KATOLÍCKA TEOLÓGIA

(PhD., 4 roky denná forma; 5 rokov externá forma)

Absolvent je odborníkom v jednotlivých teologických disciplínach, je schopný samostatne vykonávať vedeckú činnosť a výskum v rôznych oblastiach katolíckej teológie. Má osobnostné a najmä vedomostné spôsobilosti a vedecké predpoklady ako učiteľ katolíckej teológie na vysokej škole, ako riadiaci pracovník v cirkevných inštitúciách, pracovník vzdelávacích akadémií, vládnych, mimovládnych a spoločenských inštitúcií a ako vedec-ký pracovník v oblasti teológie.

RELIGIONISTIKA

(PhD., 4 roky denná forma; 5 rokov externá forma)

Absolvent získa detailné znalosti z konkrétnej oblasti skúmania náboženských fenoménov. Je schopný recenzovať literatúru v odborných a vedeckých publikáciách, aplikuje svoje poznatky z vedeckej činnosti, odborne reaguje na konkrétne náboženské fenomény, témy a problémy. Uplatní sa najmä ako špecializovaný konzultant pre médiá, kurátor špecializovaných výstav, odborný garant terénnych výskumov, zostavovateľ odborných dotazníkov, učiteľ na vysokých školách humanitného zamerania, riadiaci pracovník v špecializovaných ústavoch štátnej správy.

Termín podania prihlášky: 31. marec 2018

Poplatok za prijímacie konanie

Papierová prihláška: 30 eur

Elektronická prihláška: 20 eur

Variabilný symbol: 102003

Konštantný symbol: 0558

Banka: Štátna pokladnica

Číslo účtu IBAN: SK71 8180 0000 0070 0007 8299

Adresa na zaslanie prihlášky

Prešovská univerzita v Prešove

Gréckokatolícka teologická fakulta

Ulica biskupa Gojdiča 2

080 01 Prešov, Slovakia

Kontakt

Tel: +421(0)51/772 51 66

Mobil: +421 (0)904 738 416, +421 (0)905 388 824

Web: www.unipo.sk/gtf

E-mail: gtfpu@unipo.sk

Prešovská univerzita v Prešove

GRÉCKOKATOLÍCKY KŇAZSKÝ SEMINÁR

„Cesta k svätosti kňaza sa začína práve v seminári.“
(Svätý Otec František)

... radosť z povolania ...

- Uvažuješ o kňazskom povolaní?
- Aj ty by si chcel byť ohlasovateľom Kristovej blahozvesti?
- Príď na Deň otvorených dverí 15. apríla 2018.
- Preži víkend v kňazskom seminári.
- Informácie môžeš získať v kňazskom seminári alebo u svojho kňaza.

KONTAKT

Sládkovičova 23
080 01 Prešov
+421 51 75 67 391
www.gojdic.zoe.sk

GRÉCKOKATOLÍCKY KŇAZ
BLAHOŠLAVENÉHO BISKUPA PAVLA